

EEN STUDIE VAN 1 SAMUËL

HANS DERCKSEN

WOORD VOORAF

Het bijbelboek 1 Samuël beschrijft de periode die er ligt tussen de geboorte van de profeet Samuël (de laatste richter) en de dood van de eerste koning van Israël Saul. In de Hebreeuwse Bijbel (de Tenach) vormen 1 Samuël en 2 Samuël één boek. In de Septuagint (de Griekse vertaling van het OT, ± 250 BC) is het boek in twee delen gesplitst en in de hedendaagse Bijbels is dat zo gebleven.

Het boek 1 Samuël laat duidelijk zien dat God geïnteresseerd is in goed bestuur van zijn verbondsvolk Israël. Via de nood van een vrome vrouw Hanna zorgt Hij ervoor dat er een betrouwbaar profeet en leider komt voor zijn volk dat door zijn vijanden geplaagd wordt. Deze profeet, Samuël, is betrokken bij de zalving van de eerste koning van Israël, Saul, als ook bij de zalving en opkomst van de tweede koning van Israël, David. De achteruitgang van Saul's koningschap en de moeitevolle opkomst van David als toekomstig koning van Israël wordt schilderachtig beschreven.

De hedendaagse gelovige kan veel leren uit deze geschiedenis van zo'n drieduizend jaar geleden. We leven nu in de tijd tussen de eerste komst van de Messias van Israël, Jezus (Hebr. Jeshua), en zijn tweede komst, die niet veraf meer is. De God van Israël, in deze studie meestal aangeduid met HERE (Hebr: YWHW), is nog steeds dezelfde God. Hij volvoert zijn plannen met Israël en deze wereld dwars door het gewoel van de volkeren heen (Ps.2:1a) en doet alle dingen meewerken ten goede voor degenen die Hem liefhebben (Rom. 8:28).

Deze studie is, na de inleiding, verdeeld in 31 hoofdstukken waarbij elk hoofdstuk correspondeert met het betreffende hoofdstuk uit de Bijbel (NBG51). Elk hoofdstuk is weer opgedeeld in paragrafen. Op deze manier hoop ik het lezersgemak te bevorderen. Aan het einde van het hoofdstuk worden nog enkele discussievragen gegeven om het gelezene te verwerken.

De schrijfstijl is eenvoudig en persoonlijk, ik heb de vrijheid genomen om zowel in de tegenwoordige tijd als in de verleden tijd te schrijven. Verder is gestreefd naar een logische opbouw. De kaarten in deze studie zijn meestal afkomstig uit *Bible Mapper 5.1*. en een enkele keer uit *PC Bible Atlas Parsons Technology*. Tweemaal is een illustratie toegevoegd uit *freebibleimages.org*.

Verder is het vooral mijn wens dat deze studie mag bijdragen aan de opbouw van Gods Koninkrijk in deze wereld.

Hans Dercksen
Zoetermeer, oktober 2025

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bij het schrijven van deze studie is hoofdzakelijk één bron gebruikt:

The New American Commentary Series, Acts, Logos 9 Bible Software, Robert D. Bergen

Een enkele keer zijn er ook andere boeken uit de Logos 9 Bible Software geraadpleegd
Verder is ook nog gebruik gemaakt van de Studiebijbel OT en NT, Digitale editie 2025 en de Online Bijbel Editie 6.22.00.00

De verwijzing naar een bron is aangegeven met superscripts. Een superscript doelt op het nummer van de verwijzingen aan het einde van het betreffende hoofdstuk.

De bijbelvertaling die standaard gebruikt is, is de NBG-vertaling van 1951.

NOTATIE EN SPELLING

De notatieconventies worden verduidelijkt met voorbeelden:

2:8 (zonder aanduiding van het bijbelboek) betekent: 1 Sam. 2:8.

Wanneer de verwijzing niet betrekking heeft op 1 Samuël dan staat het bijbelboek erbij vermeld (bijv.: Joh. 5:11).

Staat er alleen een getal tussen haakjes, bijv. (26), dan wordt verwezen naar vers 26 van het betreffende hoofdstuk.

(VEEL) GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ASV	American Standard Version
AV	Authorized Version (King James)
CSB	The Chronological Study Bible
GNB	Groot Nieuws Bijbel
HCSB	Holman Christian Standard Bible
HSV	Herziene Staten Vertaling
NB	Naardense Bijbel
NBG	Nederlands Bijbel Genootschap
NBV	Nieuwe Bijbel Vertaling
NIV	New International Version
NKJV	New King James Version
NT	Nieuwe Testament
OT	Oude Testament
RSV	Revised Standard Version
SVV	Staten Vertaling
YLT	Young's Literal Translation
WV 95	Willibrord Vertaling 1995

GEBRUIKTE AFKORTINGEN BIJBELBOEKEN

Genesis	Gen		Matteüs	Mat
Exodus	Ex		Marcus	Mar
Leviticus	Lev		Lukas	Luc
Numeri	Num		Johannes	Joh
Deuteronomium	Deut		Handelingen	Hand
Jozua	Joz		Romeinen	Rom
Richteren	Richt		1 Korinthiërs	1 Kor
Ruth	Ruth		2 Korinthiërs	2 Kor
1 Samuël	1 Sam		Galaten	Gal
2 Samuël	2 Sam		Efeziërs	Ef
1 Koningen	1 Kon		Filippenzen	Fil
2 Koningen	2 Kon		Kolossenzen	Kol
1 Kronieken	1 Kron		1 Tessalonicenzen	1 Tes
2 Kronieken	2 Kron		2 Tessalonicenzen	2 Tes
Ezra	Ezra		1 Timoteüs	1 Tim
Nehemia	Neh		2 Timoteüs	2 Tim
Esther	Est		Titus	Tit
Job	Job		Filemon	Film
Psalmen	Psalms		Hebreeën	Heb
Spreuken	Spr		Jakobus	Jak
Prediker	Pred		1 Petrus	1 Pet
Hooglied	Hoogl		2 Petrus	2 Pet
Jesaja	Jes		1 Johannes	1 Joh
Jeremia	Jer		2 Johannes	2 Joh
Klaagliederen	Klaag		3 Johannes	3 Joh
Ezechiël	Ez		Judas	Jud
Daniël	Dan		Openbaring	Opb
Hosea	Hos			
Joël	Joël			
Amos	Amos			
Obadja	Obj			
Jona	Jona			
Micha	Mic			
Nahum	Nah			
Habakuk	Hab			
Sefanja	Sef			
Haggai	Hag			
Zacharia	Zach			
Maleachi	Mal			

INHOUD

0. INLEIDING	7
1. DE GEBOORTE VAN SAMUËL 1:1-1:28	9
2. VREUGDE BIJ HANNA, ZORG BIJ ELI 2:1- 2:36	12
3. DE ROEPING VAN SAMUËL 3:1-3:21	15
4. DE ARK VAN GOD BUITGEMAAKT 4:1-4:22	19
5. DE ARK BIJ DE FILISTIJNEN 5:1-5:12	23
6. DE ARK TERUG IN ISRAËL 6:1- 6:21	25
7. SAMUËL STELT ORDE OP ZAKEN 7:1-7:17	28
8. HET VOLK WIL EEN KONING 8:1-8:22	31
9. SAUL ONTMOET SAMUËL 9:1-9:27	34
10. SAUL TOT KONING GEZALFD 10:1-10:27	37
11. DE STRIJD MET NACHAS 11:1-11:15	39
12. DE REDE VAN SAMUËL TOT HET VOLK 12:1-12:25	41
13. DE ONGEHOORZAAMHEID VAN SAUL 13:1-13:23	44
14. DE FILISTIJNEN WORDEN VERSLAGEN 14:1-14:35.....	47
15. DE VERWERPING VAN SAUL 15:1-15:34	51
16. DAVID KOMT IN BEELD 16:1-16:23	54
17. DAVID VERSLAAT GOLIAT 17:1-17.58	57

18. SAUL'S GROEIENDE HAAT 18:1-18:30.....	62
19. OP DE VLUCHT 19:1-19:24	65
20. HET VERBOND MET JONATAN 20:1-20:43.....	67
21. DAVID BIJ DE PRIESTER EN BIJ DE VIJAND 21:1-21:15	70
22. DE MOORD OP DE PRIESTERS 22:1-22:23.....	73
23. DAVID IN KEÏLA 23:1-23:28	76
24. DAVID ONTMOET SAUL 24:1-24:23	79
25. DAVID EN ABIGAÏL 25:1-25:44	82
26. DAVID SPAART SAUL OPNIEUW 26:1-26:25.....	86
27. DAVID WEER BIJ DE FILISTIJNEN 27:1-27:12.....	89
28. SAUL TE ENDOR 28:1-28:25	91
29. DAVID GEWANTROUWD DOOR DE FILISTIJNEN 29:1-29:11.....	94
30. MAAR DAVID STERKTE ZICH IN DE HERE, ZIJN GOD 30:1-30:31	96
31. DE DOOD VAN SAUL 31:1-31:13	100

0. Inleiding

0.0 Het auteurschap van Samuël 1 en 2

In de Joodse traditie worden de profeten Samuël, Nathan en Gad genoemd als de voornaamste auteurs van 1,2 Samuël (1 Kron. 29:29). Daarnaast zijn er ook gebruik gemaakt van verschillende oude geschriften ¹.

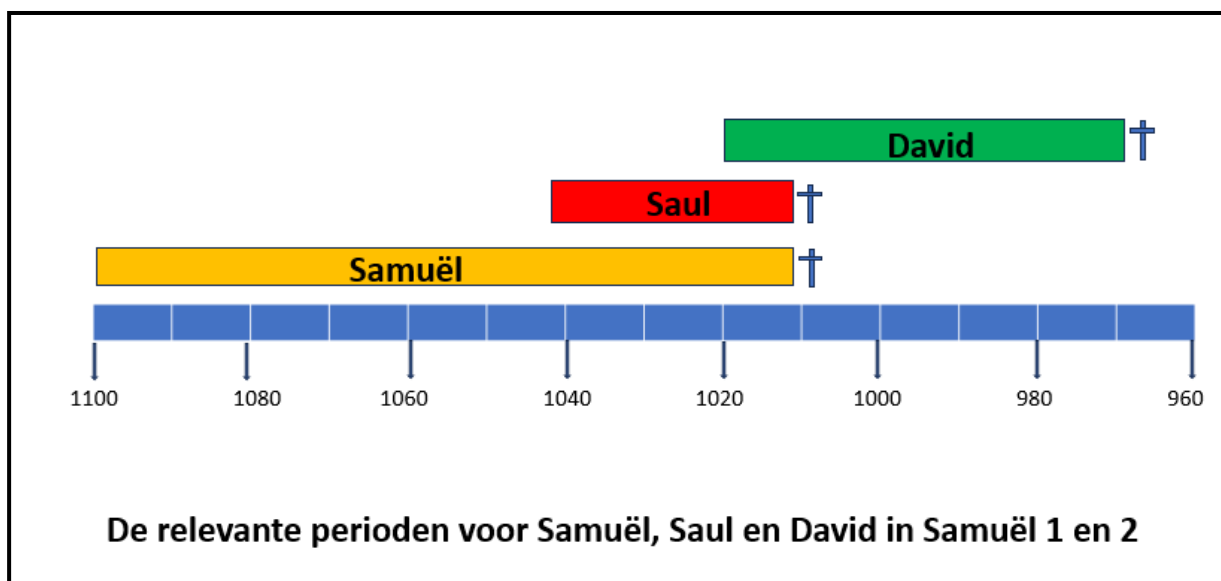
0.1 Waarvoor werd Samuël 1 en 2 geschreven?

Samuel 1 en 2 worden gerekend tot de zogenaamde historische boeken. Ze beschrijven de historie van Israël die er ligt tussen het einde van de Richteren-tijd en het begin van de regering van Salomo, de opvolger van koning David.

Robert Bergen ² geeft in zijn commentaar vijf verschillende functies en doeleinden aan van Samuël 1 en 2. Het is zowel een historisch werk, literaire kunst, apologetische literatuur, een theologische verhandeling en het woord van God. Vooral het laatste is voor ons van belang. Wat kunnen hedendaagse christenen leren van de gebeurtenissen die in deze boeken zijn opgetekend?

0.2 De hoofdpersonen van Samuël 1 en 2

De hoofdpersonen uit Samuël 1 en 2 zijn: Samuël, Saul en David en wel de laatste in het bijzonder. In de onderstaande figuur zijn de relevante tijdsperioden (BC: Before Christ) voor alle drie aangegeven. De aanduiding is bij benadering.

0.3 Vragen

1. Iemand zegt: De wereld zou veel kunnen leren van de geschiedenis van het Joodse volk. Bent u het hiermee eens? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat zou de wereld dan vooral hieruit kunnen leren?

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996 pag. 18,19*

2. *Ibid, pag. 27-55*

1. De geboorte van Samuël 1:1-1:28

1.0 Inleiding

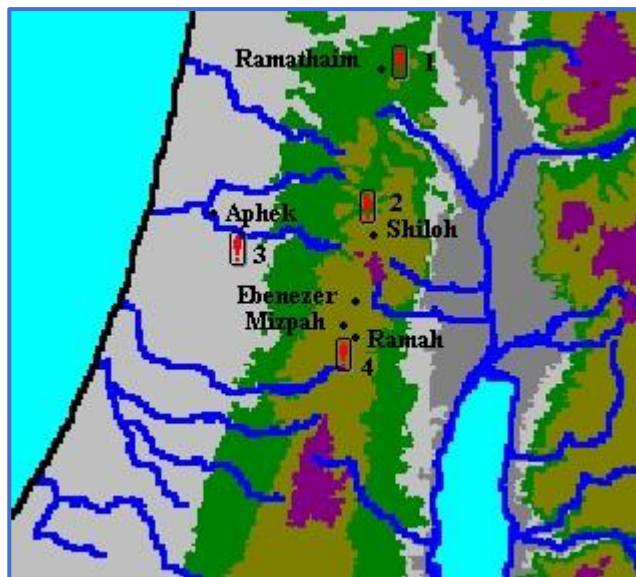
In dit hoofdstuk zien we hoe God het volhardende gebed van Hanna beloond. Naar de mens gesproken zag het er voor Hanna somber uit. Geen kinderen hebben in die tijd betekende in het algemeen een moeilijker toekomstperspectief en werd ook nog wel eens gezien als een straf van God. Uiteindelijk zou God het verdriet van Hanna omzetten in grote vreugde en ook in een zegen voor geheel Israël.

1.1 Het gezin van Elkana gaat elk jaar naar Silo 1:1-1:3

Het verhaal begint met het benoemen van de afkomst van Elkana, zowel genealogisch alsook geografisch (let op de overeenkomst). De plaats die genoemd wordt is waarschijnlijk het plaatsje Rama (tegenwoordig: Er Ram, 8 km ten noorden van Jeruzalem) de geboorteplaats en ook de standplaats van Samuël.

Deze Elkana had twee vrouwen Hanna (genade van God) en Peninna (parel). Het hebben van twee vrouwen was in die tijd zeker niet Gods ideaal (Gen. 2:24) en voor christenen in het NT zelfs verboden (1 Tim. 3:12). Een koning mocht niet vele vrouwen hebben (Deut. 17:17), een gebod dat o.a. door Salomo duidelijk werd overtreden. Elkana zal mogelijk een tweede vrouw genomen hebben omdat Hanna geen kinderen kon krijgen. Maar dat de situatie allesbehalve ideaal was blijkt wel uit het vervolg.

In die tijd stond de tent der samenkomst in Silo. Daar was de plaats waar men in die tijd offerde (Deut. 12:5-7). Elk jaar ging Elkana daar weer heen met zijn gezin (zie kaartje). In Silo fungeerden Hofni en Pinechas, beide zonen van Eli, als priesters. Eli wordt zelf hier niet genoemd als priester omdat hij te oud was om het priesterambt actief te bekleden (4:15, Num. 8:23-26).

PC Bible Atlas Parsons Technology

God wordt hier aangeduid met de term: HERE der heerscharen. Hiermee wordt Gods autoriteit aangeduid over alle geestelijke machten. Vooral bij de profeten Jesaja en Jeremia komt men deze aanduiding tegen.

1.2 Elk jaar weer opnieuw verdriet 1:4-1:8

Er werden in Silo allerlei offers gebracht, maar men at zelf ook van de offers. Het vlees werd uitgedeeld naargelang het aantal gezinsleden. In dit geval kreeg Hanna echter een dubbel deel want, zo staat er, hij had Hanna lief ondanks haar kinderloosheid. Hoe zal dit trouwens op Peninna zijn overgekomen? In ieder geval was ze zeker geen ‘parel’ gezien haar treitergedrag. Het bijzondere is echter dat de kinderloosheid van Hanna geen natuurlijke oorzaak had, maar dat het een rechtstreeks gevolg was van het ingrijpen van God. Waarom deed Hij dit?

Bij de aartsvaders zien we een zelfde patroon. Hun vrouwen (bij Jacob: Rachel) bleven aanvankelijk kinderloos. In het algemeen kun je zeggen dat Israël zelf ook heel wat moeilijkheden doorstond voordat ze door de HERE bevrijd werden. Het lijkt er op dat God in de levens van hen die Hij op een bijzondere manier wil gebruiken ook vaak bijzondere moeilijkheden toelaat. De bedoeling hiervan is dat de betrokkenen een sterk geloof ontwikkelen.

Er is trouwens nog een interessante vergelijking tussen Jakob en Elkana. Beiden hadden één van hun beide vrouwen in het bijzonder lief. Er werden tien zonen van Jakob geboren tijdens de periode van de kinderloosheid van Rachel (Gen. 29:31-30:22). Dit werpt een bijzonder licht op de vraag die Elkana aan Hanna stelt: Ben ik u niet meer waard dan tien zonen? Mogelijk had Elkana de situatie van Rachel in gedachten.

1.3 Het gebed wordt verhoord 1:9-1:20

Dit gedeelte geeft een mooi voorbeeld van verhoord gebed. We letten daarbij in het bijzonder op de houding van Hanna en die van Eli.

Hanna stelt zich nederig op, zowel naar God als naar Eli. Ze noemt zichzelf een dienstmaagd van HERE (en dat is inderdaad wat een ware gelovige is: een dienstknecht of dienstmaagd van de Allerhoogste) en spreekt God ook aan met de godsnaam HERE Tzevaoth. Ze reageert niet geïrriteerd naar Eli als deze haar situatie volkomen verkeerd beoordeelt, maar ook naar Eli gebruikt ze de term ‘dienstmaagd’.

Van Eli hebben we een minder ‘geestelijke’ indruk. Hij had weliswaar een hoge geestelijke functie als hogepriester gehad (zie Num. 8:23-28), maar hij geeft niet blijk van veel geestelijk inzicht (hij meent dat Hanna dronken is). Nu functioneert hij blijkbaar nog als een soort poortwachter bij de tent der samenkomst (een soort uitbouw van de vroegere tabernakel). Hij spreekt ook van ‘de God van Israël’ in plaats van het meer intieme HERE zoals we bij Hanna tegenkomen. Zijn verzwakte geestelijke toestand blijkt wel in het bijzonder uit zijn beide zonen en hoe hij daarmee omgaat (zie volgende hoofdstuk). Niettemin kan God hem nog wel gebruiken omdat hij een ware profetie uitspreekt over Hanna.

Duidelijk is dat het gebed van Hanna ‘heartfelt’ is (diep uit het hart komt), een belangrijke voorwaarde om van God iets te ontvangen. Ook wil ze God iets geven: ze wil haar zoon, als God die haar geeft, afstaan aan de HERE als een soort Nazireeër (Num. 6:1-21). Hanna zal nog niet beseft hebben dat haar gebed aansloot bij Gods plan om Israël een godvruchtige richter te geven. Je zou hier kunnen zeggen dat alle ingrediënten aanwezig waren voor verhoord gebed.

Na de uitspraak van Eli beseft Hanna dat haar gebed verhoord is. Haar hele gezichtsuitdrukking is veranderd en ze at ook weer.

Als ze weer thuis zijn en gemeenschap hebben zorgt God ervoor dat de conceptie slaagt en ongeveer een jaar later baart Hanna een zoon. Zij geeft hem de naam Samuël en die naam lijkt te betekenen: ‘Gevraagd van God’ of ook: ‘God heeft gehoord’.

1.4 Voor altijd blijven voor het aangezicht van de HERE 1:1-1:28

In het laatste gedeelte van dit hoofdstuk zien we dat zowel Elkana als ook Hanna hun geloften gestand doen. Elkana gaat elk jaar weer naar Silo om het jaarlijkse slachtoffer te brengen en zijn gezin gaat mee behalve Hanna en de kleine Samuël. Dat zou zo blijven totdat Samuël de borst ontwend was (NBV). Dan zal de kleine Samuël daar verschijnen ‘voor het aangezicht des HEREN’ en daar voor altijd blijven (22). Een dergelijke uitdrukking wordt alleen in de Torah gevonden (Ex. 34:24, Deut. 16:16 en 31:11). Dit heeft betrekking op het verschijnen op een feestelijke of plechtige godsdienstige bijeenkomst, daar waar verwacht mag worden dat de HERE op een bijzondere manier aanwezig is. Tegen Abraham zei God al: wandel voor mijn aangezicht en wees onberispelijk (Gen. 17:1). In het NT worden gelovigen opgeroepen om hun hele leven te blijven voor het aangezicht van de HERE (Heb. 10:19).

Nadat Hanna het offer gebracht had (Num. 15:8-10, Hanna offert zelfs meer dan hier is voorgeschreven) brengt zij Samuël naar Eli en staat ze hem voorgoed af aan de HERE.

1.5 Vragen

1. De narigheden in het leven van Hanna deed God zeer medewerken ten goede. Kunt u ook voorbeelden hiervan geven uit uw eigen leven?
2. Wat kunt u uit deze geschiedenis leren met betrekking tot voorwaarden voor verhoord gebed?
3. Eli, de hogepriester te Silo, had een gebrekkig geestelijk onderscheidingsvermogen. Kan dit hem aangerekend worden, hij was immers al oud en niet meer in actieve dienst? Geef uw commentaar.

2. Vreugde bij Hanna, zorg bij Eli 2:1- 2:36

2.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn er twee grote tegenstellingen: enerzijds het prachtige dankgebed van Hanna over Gods goedheid en grootheid, anderzijds het geestelijk verval van het huis van Eli. Deze twee zaken bestaan hier naast elkaar en ze hebben ook iets met elkaar te maken. Uiteindelijk zou Samuël Gods antwoord zijn op het geestelijk verval in Israël.

2.1 Het dankgebed van Hanna 2:1-2:10

Het eerste dat hier opvalt is de overeenkomst met de woorden in de lofzang van Maria (Luk. 1:47-55). Je zou Maria kunnen aanduiden als de Hanna van het NT. Maar laten we kijken naar de inhoud van het dankgebed van Hanna dat ze blijkbaar in het bijzijn van Eli uitspreekt.

Uit de eerste twee regels blijkt duidelijk dat de blijdschap die Hanna ervaart en ook de vernieuwde levenskracht (de hoorn is het symbool van kracht en autoriteit) hun oorsprong hebben in God. Het is dus meer dan een ‘psychologische opkikker’ als gevolg van haar verbeterde levenssituatie. Ze kan nu ook verbaal haar vijanden aan (te denken valt aan de treiterijen van Peninna).

Vers 2 benadrukt de grootheid en heiligheid van God en dat betekent ook dat we onze woorden zorgvuldig moeten kiezen. Denk ook aan:

Ps. 19:14: Mogen de woorden van mijn mond en de overleggingen van mijn hart U welgevallig zijn, o HERE, mijn rots en mijn verlosser.

Pre 5:2 Wees niet overijld met uw mond, en uw hart haaste zich niet om een woord voor Gods aangezicht uit te spreken; want God is in de hemel en gij zijt op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn.

Ps. 139:4 Want er is geen woord op mijn tong, of, zie, HERE, Gij kent het volkomen;

Mt 6:7 En gebruikt bij uw bidden geen omhaal van woorden, zoals de heidenen; want zij menen door hun veelheid van woorden verhoord te zullen worden.

In de volgende verzen 4 tot en met 8a gebruikt Hanna tegenstellingen die er op neerkomen dat God het uiteindelijk is die iemands levenslot bepaalt. Hij is de rechter van alle mensen (10). Denk ook aan:

Jer 17:10 Ik, de HERE, doorgrond het hart en toets de nieren, en dat, om aan een ieder te geven naar zijn wegen, naar de vrucht zijner daden.

Hij is het ook die koningen sterk doet worden. Mogelijk heeft het eind van vers 10 een Messiaanse notie.

2.2 Rampzalige zonen 2:11-2:26

Vers 11 vormt de overgang naar het volgende gedeelte. Samuël nu is in dienst van de HERE en staat onder toezicht van Eli. De geestelijke atmosfeer waarin Samuël verkeert is bepaald niet positief te noemen en zeker niet in overeenstemming met wat je zou mogen verwachten. Des te opmerkelijker is het dat Samuël juist hier zijn opvoeding 'in de HERE' ondergaat (2:21). Hoe gezond is het om bij de HERE op te groeien, zelfs in een ongezonde omgeving.

Wat was er aan de hand? Vers 12 en 13 leggen dat uit. De beide zonen van Eli, later aangeduid met Chofni en Pinechas (34), krijgen het etiket 'nietswaardige lieden'. Letterlijk staat er: zonen van Belial d.i. satan, verschillende Engelse vertalingen hebben dit). Het nietswaardige blijkt wel uit: zij rekenden niet met de HERE (13), letterlijk staat er: ze kenden de HERE niet. Nu wordt dat ook gezegd van de jonge Samuël (3:7) maar Samuël diende de HERE in tegenstelling tot de zonen van Eli. In beide gevallen wordt het Hebreeuwse 'yada' gebruikt maar de context bepaalt de juiste vertaling. Het eerste 'kennen' heeft de betekenis van: 'er rekening mee houden' terwijl het tweede 'kennen' (bij Samuël) de betekenis heeft van 'een openbaring van een woord van de HERE' ontvangen. Bij dit laatste denken we ook aan: Mijn schapen horen naar mijn stem (Joh. 10:27).

Hun nietswaardigheid blijkt o.a. uit de manier waarop zij als priesters, via hun knechten, met de offerdienst omgingen. Ze mochten inderdaad het vlees van de offergave eten maar niet nadat het vet daarvan aan de HERE geofferd was (Lev. 3:3-5). Daaraan stoorden ze zich niet, ze namen gewoon het vlees met het vet. Het eten van vet was ook verboden (Lev. 7:22-26). Ze trokken zich niets aan van de protesten van het volk en dat alles leidde er toe dat het volk de offerdienst aan de HERE niet meer zo belangrijk vond.

Ook was er immoraliteit, ze sliepen met de vrouwen die dienst deden bij de ingang van de tent der samenkomst (22) en dat was bekend.

Hoe heeft het allemaal zo ver kunnen komen? Hoe kwamen die priesters Chofni en Pinechas er bij om zich zo te misdragen? Natuurlijk ligt de eerste verantwoordelijkheid bij henzelf. Mogelijk begonnen ze goed, maar dat weten we niet. Misschien sloeg ook de sleur toe in hun dagelijks functioneren waardoor ze af gingen wijken van de voorschriften van de Torah (ach, zo nauw is dat niet), maar hun grote tekortkoming was dat ze geen hart hadden dat op de HERE gericht was (13), hoewel ze waren opgevoed met de Torah. Maar als zo'n opvoeding niet leidt tot het liefhebben van God en de naaste (en dat is de bedoeling, Mat. 22:36-40) dan missen we alles en dan krijgt de zonde zijn kans (waaronder ook immoraliteit).

Hun beider vader, de hogepriester Eli, gaan niet vrijuit. Weliswaar spreekt hij hen vrij indringend aan op hun slechte gedrag (22-25), maar hij grijpt niet in door ze van hun functie te ontheffen en daar was hij zeker verantwoordelijk voor. Hij beseftte ook dat de geestelijke achteruitgang van Israël te maken had met het gedrag van zijn zonen, maar hij handelde er niet naar. Opvallend is dat er staat dat ze niet naar hun vader luisterden want de HERE wilde hen doden (25). Hun bekering was toen in feite al onmogelijk geworden. Dit doet denken aan 1 Joh. 5:16 en 17 waar gesproken wordt over zonde tot de dood.

De geestelijke neergang van het huis van Eli staat in contrast met de geestelijke groei van Samuël. We lezen in vers 18 dat Samuël diende voor het aangezicht van de Heer met een linnen lijfrok omgord (dat hoorde bij de kleding van een priester). Jaarlijks krijgt hij bezoek van zijn vader en moeder en bij die gelegenheid zegent Eli (!) Hanna en de uitwerking daarvan is niet mis te verstaan. Uiteindelijk ontvangt ze nog drie zonen en twee dochters.

2.3 De oordeelsprofetie over het huis van Eli 2:27-2:36

Eli is dus goed op de hoogte van de wandaden van zijn zonen, maar grijpt niet in. Later (we weten niet hoeveel later) komt een man Gods (een profeet) bij Eli en vertelt hem wat Gods oordeel over deze situatie zal zijn.

God heeft zich geopenbaard aan het huis van Aäron (afkomstig uit de stam van Levi). Zijn nakomelingen zouden priesters zijn. Eli is mogelijk een nakomeling van Aärons zoon Ithamar. Het oordeel houdt nu in dat God in de loop van de tijd een eind gaat maken aan het priesterschap van het huis van Eli vanwege het wangedrag van zijn zonen bij de priesterdienst en ook vanwege het gedrag van Eli die zijn zonen eert boven de HERE (38). Deze zonen zullen beiden op één dag sterven en op alle nakomelingen van Eli komt in meer of mindere mate een vloek te liggen (31-34).

Er zal nu een ander priesterschap komen en dan moet gedacht worden aan de nakomelingen van Aärons andere zoon Eleazar. Een bijzondere representant hiervan is Zadok (1 Kon. 2:35, 1 Kron. 2:29) van wie we later meer zullen horen. Bijzonder is de uitdrukking: ‘wandelen voor het aangezicht van mijn gezalfde’ (35). Waarschijnlijk is dit een directe verwijzing naar de Messias. Zadok (en zijn nakomelingen) worden door de HERE dus als betrouwbaar aangemerkt.

Hoe zal Eli op deze onheilsprofetie gereageerd hebben? We lezen er niets over, ook niet of er sprake is van enig berouw over zijn eigen handelwijze.

Het is mogelijk voor ons moeilijk te begrijpen dat de nakomelingen uit het huis van Eli ook onder invloed van de vloek komen hoewel ze zelf niet direct betrokken zijn bij de zonde van hun voorvaders. God houdt de nakomelingen niet verantwoordelijk voor de zonden van hun voorouders (dat is logisch), maar ze ondervinden wel de gevolgen (Klaag. 5:7).

2.4 Vragen

1. Wat spreekt u het meeste aan uit het gebed van Hanna en waarom?
2. Wat maakte de zonde van Chofni en Pinechas vooral zo groot (17)? Kunt u hier ook een toepassing bij maken voor het hedendaagse gemeenteleven?
3. Hoe kun je in deze verwarrende tijd als kind toch opgroeien bij de HERE? (21)
4. Kun je als christen in deze tijd ook lijden door de zonden van je (voor)ouders? Bespreek uw antwoord.

3. De roeping van Samuël 3:1-3:21

3.0 Inleiding

De jonge Samuël is nu onder toezicht van Eli gekomen en hij groeit (geestelijk) op bij de HEREN. In dit hoofdstuk komt zijn persoonlijke roeping aan de orde en dat gaat gepaard met een heel lastige opdracht: hij moet Eli het oordeel mededelen dat God gaat uitvoeren over zijn huis.

3.1 De lamp Gods was nog niet uitgegaan 3:1-3:3

In vers 1 staat dat in die dagen het woord des HEREN schaars was, gezichten waren niet talrijk. In die tijd kon men natuurlijk niet gebruikmaken van schriftelijk materiaal om het woord des HEREN te vernemen en was men dus aangewezen op profetische uitingen (profetie, visioenen). Nu waren deze in die tijd blijkbaar zeldzaam (verschillende Engelse vertalingen hebben ‘precious’). Is dat erg? Ja, want de mens heeft, in zijn gevallen staat richting nodig. De geschiedenis van de mensheid laat maar al te duidelijk zien dat zonder Gods richtinggevende instructies er altijd verval optreedt. De natuurlijke tendens van de mensheid is steeds omlaag. Daarom was het geestelijk verval van Israël, ook in die dagen, zo erg. Ze hadden immers Gods Torah ontvangen, God had hen laten zien hoe Hij wil dat ze zouden leven en in die zin waren ze zeer bevoorrecht. Maar in de tijd van de jonge Samuël werd de Torah niet goed nageleefd en het gevolg was dat Gods aanwezigheid afnam en het geestelijk verval zich manifesteerde (wederzijdse beïnvloeding). Een paar teksten uit het OT:

Spr 29:18 Indien openbaring ontbreekt, verwildert het volk, maar heil hem die de wet bewaart.

Als je de wet bewaart dan heb je tenminste nog een richtsnoer, zelfs zonder openbaring.

Amos 8:11 Zie, de dagen komen, luidt het woord van de Here, dat Ik een honger in het land zal zenden. Geen honger naar brood, en geen dorst naar water, maar om de woorden des HEREN te horen.

Gods woorden zijn goed en heilzaam als je er tenminste naar wilt luisteren en als deze woorden niet meer te vinden zijn dan heb je een groot probleem.

Hoe is dat in deze tijd? We hebben nu enorm veel ‘woorden Gods’ beschikbaar in Bijbels, preken, seminars etc. Tegelijkertijd is de westerse wereld grotendeels in geestelijk verval met alle gevolgen van dien en de reden is eenvoudig: Het niet naleven van Gods woorden.

Ook als christen heb je het nodig om regelmatig de woorden Gods te horen. God spreekt door Zijn (levende) Woord (Joh. 10:27), maar ook door profetie (1 Tess. 5:19) etc. Zonder deze regelmatige verse ‘input’ verwilder je zelf geestelijk. Laat ook voor ons gelden wat er staat in:

Jer 15:16 Zo vaak uw woorden gevonden werden, at ik ze op, uw woord was mij tot vreugde en blijdschap mijns harten; want uw naam is over mij uitgeroepen, HERE, God der heerscharen..

Vers 2 en 3 zijn geladen met symboliek: Eli's ogen begonnen zwak te worden, maar ook zijn geestelijk inzicht was zwak geworden. Eli rustte op zijn gewone plaats, maar Samuël rustte daar waar de ark Gods was (Samuël was dichterbij God). De lamp Gods was nog niet uitgegaan. De kandelaar in het heilige moest dag en nacht licht geven, symbool voor Gods aanwezigheid. Die lamp mocht ook niet uitgaan (Lev. 4:1-11). Maar met de lamp waar hier sprake van is wordt in eerste instantie op Samuël zelf bedoeld. Hij was het geestelijk licht dat God ging gebruiken (in plaats van het huis van Eli) om Israël weer tot de orde te roepen.

Misschien bent u nog wel de enige lamp in uw familie. Dan wil God u ook gebruiken om andere familieleden aan te raken. Ik geloof dat God er steeds op uit is om herstel te brengen als Hij maar de juiste persoon kan vinden. In Ezechiëls tijd lukte dat niet (Ez. 22:30). In de tijd van Samuël lukte dat wel: Samuël was die man.

Gaat je geestelijk inzicht achteruit als je oud wordt? In denk dat dat niet hoeft. Je lichamelijke en mentale functies gaan achteruit als je ouder wordt, met dat verval hebben we allen te maken. Maar:

2 Kor. 4:16 Daarom verliezen wij de moed niet, maar al vervalt ook onze uiterlijke mens, nochtans wordt de innerlijke van dag tot dag vernieuwd.

3.2 Driemaal geroepen 3:4-3:10

De HERE moet driemaal roepen voordat Samuël en Eli door krijgen dat God het is die roept. Bij de vierde keer komt de HERE zelf en blijft staan. Betekent dit dat de HERE hier een menselijke manifestatie aanneemt? Uit de tekst kan dit niet opgemaakt worden. Opvallend is dat nu de HERE de naam van Samuël tweemaal noemt. Dat deed hij ook bij de roeping van Abraham (Gen. 22:1,11) en Mozes (Ex.3:4). Mogelijk wordt hier het plechtstatige van het moment aangegeven in het leven van deze mannen.

3.3 Het oordeel wordt weer aangekondigd 3:11-3:18

De HERE spreekt vervolgens een vernietigend oordeel uit over het huis van Eli, maar het is in feite een herhaling van datgene wat een profet al eerder aangekondigd had. We lezen verder niets over berouw bij Eli, wel zegt Hij aan het eind: Hij is de HERE, Hij doe wat goed is in Zijn ogen. Er is duidelijk geen weg terug meer, de profetie is onvoorwaardelijk. Dat bleek ook al uit 2:25 en nu ook uit 3:14. Het komt overeen met een opzettelijke zonde (Num. 15:30.31). Een profetie kan trouwens ook voorwaardelijk zijn zoals in het geval van Jona die het oordeel over Ninevé aankondigde (Jona 3:4).

De zonen van Eli zondigden enorm, maar de grote zonde van Eli was dat Hij zijn zonen niet eens berispte. Toen hij dat wel deed (op een slappe manier) was het in feite al te laat.

Spr 29:17 Tuchtig uw zoon, en hij zal u rust bereiden en u vreugde verschaffen.

en ook:

Spr 19:18 Breng uw zoon gehoorzaamheid bij wanneer er nog hoop is, (HSV)

Had Eli dat maar ter harte genomen, het had de loop van zijn familiegeschiedenis kunnen wijzigen. Terechtwijzen (en dat is ook een vorm van tuchtiging) is moeilijk en terechtwijzing ontvangen ook, maar het is zo hard nodig. Hoevelen zullen al op het verkeerde pad gekomen zijn omdat welgemeende terechtwijzing ontbrak. Correctie hebben we allemaal van tijd tot tijd nodig en als we bij de Heer Jezus horen dan ontkomen we niet aan Zijn correctie:

Opb 3:19 Allen, die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; wees dan ijverig en bekeer u.

Na de woorden van de HERE blijft Samuël liggen tot de morgen. Ik kan me voorstellen dat hij de tijd nam om het één en ander eens rustig (!) te verwerken. De eerste openbaring van de HERE, maar dan met zo'n opdracht. Was de HERE maar met een gemakkelijker opdracht begonnen, zoiets zal hij waarschijnlijk gedacht hebben. In ieder geval deelt Samuël alles aan Eli mee wat de HERE gezegd heeft. De reactie van Eli komt mij wat apathisch over. In feite wist hij dit alles al, het was niet nieuw. We lezen echter niets over enig berouw.

3.4 Het woord van Samuël komt tot geheel Israël 3:19-4:1a

Samuël groeide op een de HERE was met hem. Ook hier geldt dat die een goed werk in Samuël begon dit ook doorzet. Hij bevestigt de bediening van Samuël.

Er staat (20) dat geheel Israël van Dan tot Berseba tot erkenning kwam dat aan Samuël door de Here aan Samuël het ambt van profeet was toevertrouwd. Zie het kaartje op de volgende bladzijde. Dan ligt in Naftali (helemaal in het noorden) en Berseba ligt in Simeon terwijl Silo in Efraïm ligt. Samuëls rol als richter zal waarschijnlijk over een kleiner gebied rond Silo zijn geweest, maar zal zijn rol als profeet betref geheel Israël. Hoe zal zijn reputatie zich verspreid hebben? Het lijkt me dat dit vooral gebeurde door de bezoekers te Silo die blijkbaar uit alle delen van het land kwamen. God kon door Samuël te Silo zijn woorden aan geheel Israël doorgeven

We zien dus dat Samuël optreedt als profeet en ook als rechter. Verder zal hij ook als priester zijn opgetreden, ook in latere hoofdstukken.

3.5 Vragen

1. Wat spreekt u het meeste aan in dit hoofdstuk en waarom?
2. De HERE bevestigde de profetische bediening van Samuël en dat werd voor allen duidelijk. Zijn er volgens u ook hedendaagse profeten of is dat nu niet meer nodig? Motiveer uw antwoord.
3. Hebt u een duidelijke bediening ontvangen? Hoe heeft God dat bij u bevestigd?

Bible Mapper 5.1

4. De ark van God buitgemaakt 4:1-4:22

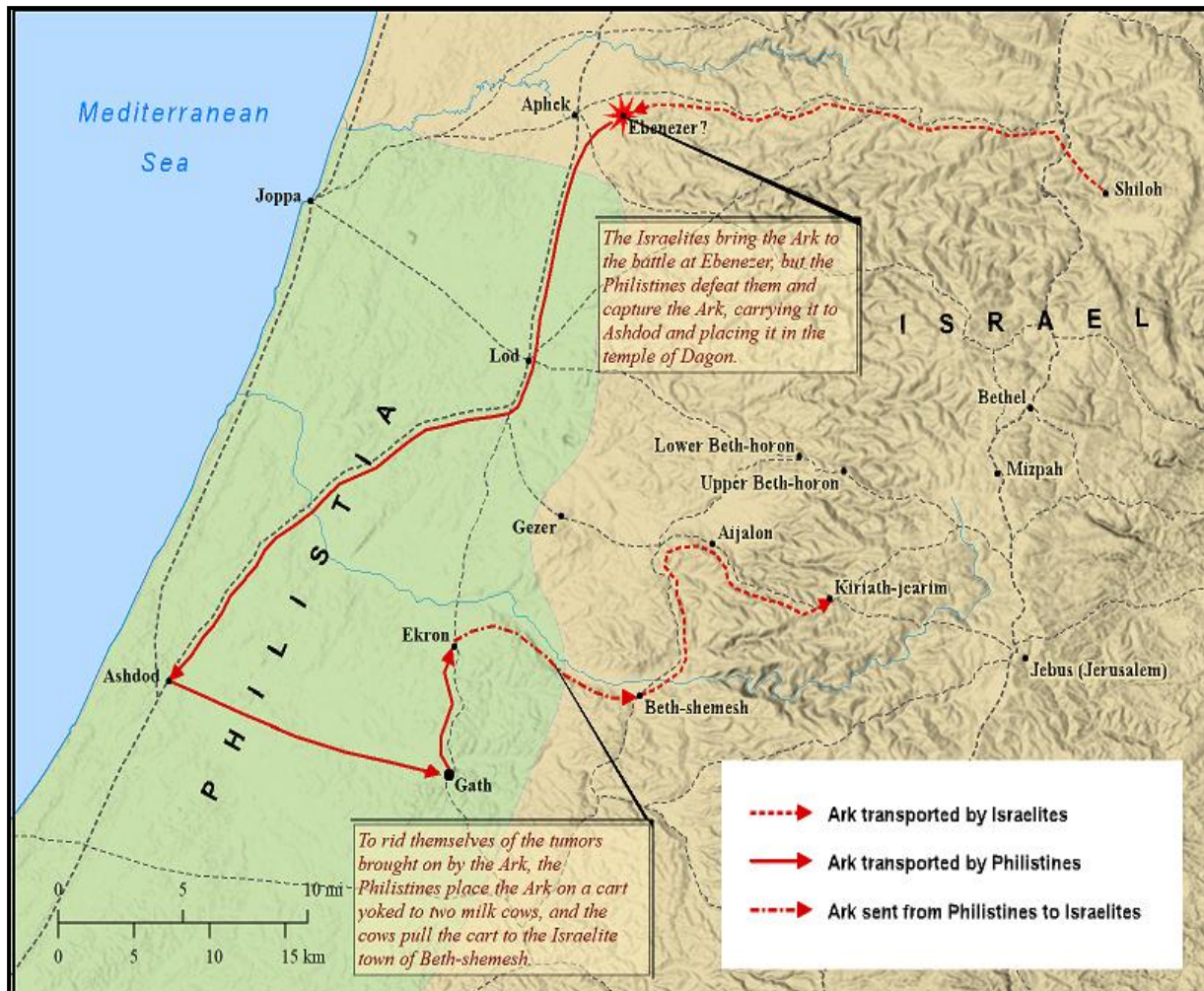
Dit hoofdstuk bevat een triest gedeelte uit de geschiedenis van Israël. Het aangekondigde oordeel over het huis van Eli wordt nu voltrokken en Israël lijdt een grote militaire nederlaag. Ook wordt de ark van God door de vijand buitgemaakt. Hoe kon God dit alles toelaten?

4.1 Een onverwachte nederlaag(?) 4:1-4:2

We weten niet hoeveel tijd er verlopen was tussen 3:18 en 4:1, maar we lezen hier dat Israël ten strijde trok tegen de Filistijnen (die nu voor het eerst in 1 Samuël worden genoemd). De Filistijnen zijn nakomelingen van Misraïm (Gen. 10:13) de zoon van Cham. Tijdens de verovering van Kanaän behoorden ze tot de niet veroverde volken (Joz. 13:2). De Filistijnen behoorden tot de gewezen vijanden van Israël. In de tijd van de aartsvaders waren ze al in kleine aantallen aanwezig in het Gaza-gebied. Ze kwamen oorspronkelijk uit de regio van Klein-Azië, maar migreerden later via Kreta naar Egypte en later tussen 1200 BC en 1050 BC vestigden ze zich aan de kustvlakte in Zuidwest Kanaän. Ook in het boek Richteren lezen we over de confrontaties met de Filistijnen (o.a. Simson) en later ook in de tijd van David (o.a. Goliat).

De Filistijnen hielden op als volk te bestaan rond de 7^e eeuw voor Christus. Hun steden in de kustvlakte van Kanaän zoals Gaza, Ashdod en Ashkelon werden grotendeels vernietigd tijdens de Babylonische veldtochten (605 BC-562 BC).

Israël legerde zich bij Eben-Haëzer en de Filistijnen legerden zich bij Afek (zie het kaartje op de volgende bladzijde).

Bible Mapper 5.1

Het komt tot een strijd en er sneuvelen ongeveer vierduizend man van Israël

4.2 God redt niet als er zonde is 4:3-4:11

Dit is wel een heel tragisch gedeelte in de geschiedenis van Israël. Niet alleen omdat ze een nederlaag tegen hun vijanden lijden, maar ook omdat de leiders blijk geven van een totaal gebrek aan geestelijk inzicht. Israël lijdt de nederlaag tegen zijn vijanden en de vraag is waarom? Als Israël Gods verbond in acht nam dan zouden de vijanden geen kans hebben om tegen Israël op te treden (Deut. 28:7), maar het was duidelijk dat dit hier niet het geval was. Israël leefde niet meer in gehoorzaamheid aan God en daar zal het wangedrag van Chofni en Pinechas voor een belangrijk deel debet aan zijn. Maar helaas hadden de leiders van Israël dit niet in de gaten. Blijkbaar is het optreden van Samuël (4:1) tot nu toe niet voldoende geweest om het tij te keren.

Hierin ligt ook een kostbare les voor ons geestelijk leven. We kunnen de nederlaag lijden tegen onze geestelijke vijanden (met alle gevolgen van dien) als we niet afrekenen met de zonde in ons leven. Natuurlijk is niet alle narigheid die ons kan treffen het gevolg van persoonlijke zonde, denk maar aan het boek Job. We leven in een gebroken wereld en we hebben voortdurend te maken met geestelijke strijd. Maar het is van groot belang om krachtig

te zijn in de Here en in de sterkte van Zijn macht (Ef. 6:10) en een eerste voorwaarde daarvoor is om af te rekenen met persoonlijke zonde.

Het vervolg onderstreept nog eens het gebrek aan inzicht bij de oudsten. Ze menen dat de ark des HEREN hun verlossing kan brengen in deze situatie. Nu was, in het OT, de ark bij uitstek de plaats van Gods aanwezigheid, vanaf het verzoendeksel sprak God met Mozes (Ex. 25:22, Num. 7:89). Maar deze handelwijze werkt niet als Gods heiligheid geweld is aangedaan door zonde en dat beseften de oudsten van Israël niet. De ark wordt uit Silo naar de legerplaats gebracht En Chofni en Pinechas zijn er ook bij. Er klinkt een luid gejuich als de ark van het verbond des HEREN in de legerplaats arriveert.

Onze samenkomsten kunnen heel levendig zijn, wat op zich niet verkeerd is, maar het is wel de vraag of deze levendigheid ook overeenkomt met de presentie van de Heilige Geest. We moeten niet menen dat we met natuurlijke middelen de aanwezigheid van de Heilige Geest kunnen versterken. Wat wel helpt? Het wegdoen van zonde door schuldbelijdenis, maar daar was hier geen sprake van.

De Filistijnen zijn in eerste instantie wel degelijk geïmponeerd. We moeten hierbij opmerken dat we geestelijke vijanden niet op deze manier kunnen imponeren. Een hoop lawaai schrikt demonen niet af zoals ook veel heidenen menen. Geestelijke machten (h)erkennen geestelijke autoriteit. Onze geestelijke autoriteit hangt samen met onze relatie met Christus en we zullen des te effectiever kunnen optreden tegen geestelijke machten naarmate onze relatie met de Heer hechter is.

De confrontatie met de Filistijnen loopt echter uit op een fiasco. In eerste instantie worden ze bang want ze weten dat de God van Israël een geweldige god is. Ze hebben gehoord van de plagen die over de Egyptenaren gekomen zijn (zij het dat het werkelijke verhaal in de loop van de tijd wat 'vervormd' is) en ze vragen zich af wie hen redt uit de handen van deze geweldige god. Ze zien echter de God van Israël toch maar als één van de goden (hun eigen godsdienst is polytheïstisch, de Engelse vertalingen en ook de HSV hebben in vers 8 de meervoudsvorm: goden) hoewel ze hem zeer sterk achten. Maar ondanks dit alles menen ze dat ze toch nog een kans hebben als ze moedig zullen strijden. Het vooruitzicht dat ze slaven van de Hebreërs zouden kunnen worden motiveert hen om des te fanatieker te strijden. Hadden ze geweten wie de God van Israël werkelijk is en dat Hij met Israël zou zijn dan zouden ze waarschijnlijk niet eens aan de strijd begonnen zijn.

Hoe is dat nu? Velen in deze wereld hebben niet door dat de God van Israël de enige echte god is en dat andere goden (beter gezegd: geestelijke machten) hier allemaal aan onderworpen zijn. De enige reden dat Israël naar al die eeuwen weer op de kaart staat is de God van Israël en de enige reden dat Israël tot nu toe niet een machtig land geworden is, is hun ongehoorzaamheid. Ze hebben niet meegewerkt aan Gods oorspronkelijke plan met Israël dat zo mooi verwoord staat in Ex. 19:4,5 en 6:

4 gij hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op arendsvleugelen gedragen en tot Mij gebracht heb.

5 Nu dan, indien gij aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult gij uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de ganse aarde behoort Mij.

6 En gij zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die gij tot de Israëlieten spreken zult.

De strijd met de Filistijnen loopt uit op een ware slachting: dertigduizend man.

4.3 Eli en zijn zonen vinden de dood 4:12-4:18

Het buitmaken van de ark was een ongekende ramp voor Israël en vergelijkbaar met de latere verwoesting van de tempel in 587 BC. Een Benjaminit gaat nu deze mededeling aan Eli overbrengen. Hij moet in goede conditie zijn geweest want de afstand van Afek naar Silo bedraagt zo'n 34 km en werd in een dag afgelegd. De man arriveert in Silo en Eli hoort aan het gejammer in de stad dat er iets mis is en als de man Eli meedeelt dat zijn beide zonen dood zijn en dat de ark Gods is buitgemaakt dan wordt het Eli teveel. Bij het horen van het verlies van de ark valt hij achterover en breekt zijn nek. Hij was de door God aangestelde richter en had Israël veertig jaar gericht. Als priester zou hij, normaal gesproken, opgevolgd worden door zijn zoons maar dat was nu uitgesloten.

4.4 Ichabod 4:19-4:22

De vrouw van Pinechas was zwanger en zou een zoon baren. Bij het horen van het slechte nieuws dat de ark was buitgemaakt en dat haar man en schoonvader gestorven waren overvielen haar weeën en zij baarde en noemde haar zoon Ichabod (letterlijke betekenis: er is geen glorie). Hiermee gaf ze aan dat de eer uit Israël weg was omdat de ark was buitgemaakt.

Hoewel God natuurlijk niet gebonden is aan de ark is er wel iets wezenlijks veranderd. Ook hier ligt een les voor ons als hedendaagse christenen. Hoe belangrijk is het dat de glorie van God aanwezig is in onze levens en samenkomsten. Laten we er voor waken dat door een gebrek aan heilig leven onze relatie met God devalueert tot een religieuze rite. Hoe komt de glorie van God terug (als we die zijn kwijtgeraakt) in onze levens en samenkomsten? Daarvoor is er maar één manier: bekering.

1 Joh. 1:9 Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid.

4.5 Vragen

1. In dit hoofdstuk zien we Israël tweemaal de nederlaag lijden tegen hun vijanden. Wat kunnen we leren van de eerste nederlaag en wat kunnen we leren van de tweede nederlaag?
2. Door de zonden van Eli en zijn zonen kwam er ook een vloek op zijn nageslacht, dit lijkt onrechtvaardig. Geldt dit ook voor christenen heden ten dage? Motiveer uw antwoord.

5. De ark bij de Filistijnen 5:1-5:12

5.0 Inleiding

Wat er in dit hoofdstuk vooral naar voren komt is menselijke dwaasheid. De vijanden van Israël menen in eerste instantie dat de God van Israël op hetzelfde niveau staat als andere goden. Ze gaan een hele harde les leren.

5.1 God en de goden 5:1-5:12

De ark is nu buitgemaakt en de Filistijnen brengen haar van Eben-Haëzer naar Ashdod. De ark wordt in de tempel van Dagon gebracht en geplaatst naast het beeld van Dagon. Dagon was waarschijnlijk het hoofd van het Filistijnse Pantheon (een verzameling van goden, hiertoe behoorden o.a. Baäl-Zebub, de god van Ekron en ook Ashtarot). In werkelijkheid gaat het hier om sterke geestelijke machten die zich verschuilen achter menselijke afgoderij.

Wat er nu volgt is in zekere zin lachwekkend. De Asdodieten vinden de volgende morgen Dagon op zijn gezicht gevallen vóór de ark des HEREN. God laat duidelijk zien wie het voor het zeggen heeft en daarbij heeft Hij niemand nodig. Hij kan heel goed voor Zijn eigen eer opkomen daar waar Zijn eigen volk het verzaakt. Een demonische godheid is geen enkele partij voor HERE, het is schepsel tegenover Schepper. Het beeld wordt weer op zijn plaats gezet en mogelijk hebben ze gedacht dat daarmee het incident afgesloten was, maar niets is minder waar. De volgende dag is Dagon weer gevallen voor de ark des HEREN, maar nu zijn het hoofd en handen afgehouden en liggen op de drempel, alleen de romp is over. Daarom mijden de priesters en allen die de tempel binnengaan voortaan de drempel (hoewel deze gewoonte ook vrij gebruikelijk is in heidense tempels). Het zal nu toch wel tot hen doordringen dat hier iets bovennatuurlijks aan de hand is, van toeval is hier geen sprake. Daar komt nog bij dat ook de inwoners van Ashdod en het omliggende gebied getroffen worden, er staat zelfs bij dat Hij hen verbijsterde. Zijn hand drukte zwaar op hen en Hij sloeg hen met builen.

freebibleimages.org

Hier is duidelijk sprake van oorzaak en gevolg. Bepaalde gebeurtenissen hebben een geestelijke oorzaak hoewel dat lang niet altijd duidelijk te traceren is. Een paar bekende bijbelse voorbeelden zijn Num. 11:33 (gulzigheid bestraft) en 1 Kor. 11:29 en 30 (ziekte en zelfs dood door onheilig omgaan met medegelovigen). Natuurlijk moet men oppassen bij het duiden van gebeurtenissen (Mat. 7:1), we leven in een gevallen wereld en het is vaak voorbarig om nare gebeurtenissen te koppelen aan (persoonlijke) zonde. Het boek Job laat dit maar al te duidelijk zien.

Onder de stadsvorsten van de Filistijnen is nu consensus: de ark van God is de oorzaak van de ellende en moet dus verwijderd worden uit Ashdod. Op deze manier zou de plaag van de inwoners van deze stad worden weggenomen. Of dit ook zo gewerkt heeft staat er niet bij. Besloten wordt nu om de ark naar Gat over te brengen. Deze plaats (Tell es-Safi) ligt zo'n 19 km ten oosten van Ashdod. Men kan zich nu de volgende vragen stellen:

- De Filistijnen zullen inmiddels wel tot de conclusie zijn gekomen dat Dagon een veel mindere god is dan de God van Israël. Waarom bekeren ze zich dan niet tot deze God? Mogelijk hebben enkelen dit ook wel gedaan. Maar de sociale en culturele druk zal voor velen te groot zijn om tot de God van Israël over te gaan. Iets dergelijks zien we ook in onze tijd. In moslimlanden is het voor een moslim in het algemeen zeer moeilijk om tot het christelijk geloof over te gaan en daarbij te blijven. Door de genade van God is dit toch geen zeldzaamheid heden ten dage.

- Hebben de Filistijnen niet door dat de problemen in Ashdod zich in Gat zouden kunnen herhalen, of wilden ze dit niet zien? Inderdaad gaat het in Gat ook flink mis. Deze stad wordt met een zeer grote verwarring getroffen (9), ook weer builen, zowel groot als klein. Ze maken dezelfde fout nogmaals met Ekron. Dan wordt het nog erger, er staat dat in de gehele stad een dodelijke verwarring heerste (9).

We weten niet welke overwegingen hierbij een rol gespeeld hebben. Het is duidelijk dat de God van Israël zich in Zijn eer gekrenkt voelde en dat Hij verwachtte dat de Filistijnen dit wel door zouden krijgen. De oordelen over hen worden steeds heftiger. Uiteindelijk begrijpen ze dat de ark van de God van Israël niet in het land van de Filistijnen mag blijven maar terug moet naar Israël.

God gebruikt soms harde middelen om mensen iets duidelijk te maken, dat doet Hij ook, of beter gezegd juist, bij degenen die Hem toebehoren:

Opb 3:19 Allen, die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; wees dan ijverig en bekeer u.

Gods doel met de tuchtiging is heiligheid:

Hebr. 12:10 Want zij hebben ons voor luttele dagen naar hun beste weten getuchtigd, maar Hij doet het tot ons nut, opdat wij deel verkrijgen aan zijn heiligheid.

5.2 Vragen

1. Zowel bij Sodom en Gomorra (Gen. 18:20 ev.) als bij 1 Kor. 11:29 en 30 is sprake van Gods ingrijpen op een zeer onprettige manier. Wat zijn de overeenkomsten tussen deze gebeurtenissen en wat zijn de verschillen en wat kunnen we hieruit leren?

6. De ark terug in Israël 6:1- 6:21

6.0 Inleiding

De Filistijnen leren een duur lesje doordat ze de ark van HERE in hun land menen te kunnen houden. Na overleg met hun ‘geestelijken’ komen ze tot de juiste conclusie: de ark moet terug naar het land van de God van Israël. Maar het blijkt dat dit niet zomaar gaat.

6.1 De goede raad van de ‘geestelijkheid’ 6:1-6:9

Zeven maanden is de ark in het gebied van de Filistijnen geweest en wat een ellende is hier het gevolg van geweest. Triomfantelijk hadden ze hun overwinningsattribuut meegevoerd en in de tempel van Dagon gezet. Nu deden ze veel moeite om er weer van af te komen. Ze hadden nu geleerd dat je niet iets van de God van Israël kunt nemen en dat inpassen in je eigen religie. Toch waren ze nog niet helemaal zeker van de oorzaak van hun rampen hoewel ze er wel zeker van zijn dat de ark terug moet. Hoe dan ook ze raadplegen hun ‘ministerie van godsdienst’ en die komen, met een ‘goede’ raad.

De raad komt er op neer dat de ark niet alleen terug moet, maar er moet ook genoegdoening zijn. Dan kun je genezing verwachten en dan wordt ook duidelijk waarom Zijn hand niet van u wijkt. De Septuagint heeft hier zoiets als... ‘als er genoegdoening geweest is, waarom zou Zijn hand dan niet van u wijken?’ Dit lijkt een betere vertaling.

Het concept van genoegdoening is ook in het OT aanwezig (Lev. 5:14-16). Het lijkt me dat we iets dergelijks niet meer tegenkomen in het NT. Als we onze zonden oprecht belijden dan vergeeft God ons (1 Joh. 1:9). Natuurlijk moet er ook worden goedgeemaakt wat goedgeemaakt kan worden (bijv. wat gestolen is teruggeven). Maar er iets extra’s bijdoen is niet gebruikelijk. De prijs voor onze zonden is al betaald op Golgotha, ook al wist dat niet alle gevolgen van zonden uit.

De genoegdoening in ons verhaal bestaat uit vijf gouden muizen en vijf gouden builen. Dit komt overeen met de vijf stadsvorsten van de Filistijnen. Opvallend is dat hier ook de muizen genoemd worden, deze zijn verantwoordelijk voor het vernielen van de oogst.

De raad wordt aanvaard en waarschijnlijk helpt het voorbeeld van de Farao van Egypte hier extra aan mee. Ook wat het vervoer betreft worden bijzondere maatregelen genomen. Er komt een nieuwe wagen met twee zogende koeien ervoor die nog geen juk gedragen hebben en waarvan de kalveren zijn weggezonden. De ark wordt op deze wagen gezet en het kistje met de gouden voorwerpen ernaast. De sturing van de wagen wordt ‘aan de koeien overgelaten’. Normaal zouden de koeien in de richting van hun loeiende kalveren gaan, ze volgen hun moeder instinct. Als ze echter de weg naar Bet-Semes opgaan dan is het zeker dat de God van Israël achter dit alles zit. Nu, dit laatste, zeer onwaarschijnlijk vanuit menselijk perspectief, gebeurt. Van enig toeval is dus geen sprake.

De Filistijnen legden in zekere zin een vlies uit (net zoals Gideon dat deed) om erachter te komen of er sprake was van toeval of niet.

6.2 De ark komt aan in Bet-Semes 6:10-6:18

De koeien lopen, al loeiende, regelrecht naar Bet-Semes en ze worden gevolgd door de stadsvorsten van de Filistijnen. De mensen van Bet-Semes zijn bezig met de tarweoogst in de vallei als ze de ark zien en ze reageren met blijdschap. Van Jehosua in wiens veld de ark stilhield is verder niets bekend. De Levieten uit Bet-Semes hebben de ark en het kistje met de gouden voorwerpen afgeladen en op een grote steen geplaatst.

Gelijk wordt ook een offerfeest voor de HERE georganiseerd. De stadsvorsten van de Filistijnen die alles van een afstand gevolgd hebben zijn tevreden gesteld en keren terug naar Ekron. De vreugde lijkt teruggekeerd maar dan volgt de grote klap.

6.3 Wat een schrik 6:19-6:21

Vers 19 is een donderslag bij heldere hemel. Er is feestvreugde, er wordt geofferd en alles lijkt ter ere van HERE omdat de ark is teruggekeerd. Maar dan staat er dat HERE een slachting aanrichtte onder de mannen van Bet-Semes omdat zij de ark des HEREN bekeken hadden.

Over het aantal gestorvenen bestaan er verschillende lezingen. Zowel de MT (Masoretische tekst) als de LXX (Septuagint) hebben 50070. De HSV geeft: 70 van de 50000 man. De NBV en de NBV21 hebben gewoon 70 man. De NBG51: 70 man, vijftig op de duizend, een onduidelijk aantal. De MT versie lijkt het meest betrouwbaar, hoewel het hoge aantal weer wat onwaarschijnlijk is. Had Bet-Semes in die tijd werkelijk zoveel inwoners? In ieder geval is duidelijk dat God vertoerd is op de mannen van Bet-Semes. Waarom?

Volgens de Torah mochten alleen mannelijke dieren gebruikt worden als brandoffer (Lev. 1:3) terwijl het hier koeien zijn. Geen enkele Israëliet, behalve de priesters uit het geslacht Van Aäron, mochten de buitenkant van de ark zien, laat staan het inwendige van de ark (Num. 4:5 en 6). Zelfs voor de Kohathieten die voor het transport moesten zorgen, was het verboden om de ark te zien of aan te raken. Ze moesten de ark buiten het gezicht houden en elk contact ermee mijden, zowel fysiek als visueel. De mannen van Bet-Semes plaatsten de ark gewoon op een grote steen, zodat hij zichtbaar was voor iedereen. Bet-Semes was een Levitische plaats, dus de inwoners hadden beter moeten weten.

Voor ons, christenen in de 21^e eeuw komt zo'n oordeel wel erg zwaar over. Men verzuimt een aantal Torah voorschriften in acht te nemen en het resultaat is: men sterft. Later, in de tijd van David, gebeurt er weer iets dergelijks. De ark wordt onder grote vreugde overgebracht naar Jeruzalem (dat is de bedoeling) en dan glijden op zeker moment de runderen uit en een zekere Uzza grijpt de ark Gods en sterft (2 Sam. 6:7).

Natuurlijk hebben we nu niet meer te maken met de ceremoniële, voorschriften uit het Oude Verbond, maar het is wel dezelfde heilige God. Tussen het Oude en Nieuwe verbond staat het kruis en God is zeer barmhartig en genadig, maar tegelijk is Hij ook uitermate heilig en het is noodzakelijk om een gezonde vrees te hebben voor HERE.

Aan de vrees des HEREN zijn mooie beloften verbonden, in het boek Spreuken is daar veel over te vinden.

De bewoners van Bet-Semes beseffen nu weer des te meer dat ze te maken hebben met een Heilige God en dat ze zelf zijn afgeweken van de Torah. Ze vragen zich af naar wie Hij bij ons vandaan zal optrekken (!). De bewoners van Kirjat-Jearim wordt nu gevraagd om de ark tot zich te nemen.

6.4 Vragen

1. De mannen van Bet-Semes ervoeren Gods straffende hand. Waarom handelde God hier zo streng? Kan iets dergelijks nu ook nog gebeuren? Motiveer uw antwoord.

7. Samuël stelt orde op zaken 7:1-7:17

7.0 Inleiding

Tussen 7:1 en 7:2 ligt zo'n twintig jaar en er is over die periode niets opgeschreven behalve dan dat het gehele huis Israël de HERE achtervolgde met zijn klachten. Ze werden verdrukt door hun vijanden: de Filistijnen. Samuël treedt al geruime tijd op als profeet (4:1), maar tot nu toe heeft dat geen resultaat gehad, maar daar gaat nu verandering in komen.

7.1 Echte bekering 7:1-7:6

Samuël gaat nu de werkende oplossing voor de problemen van Israël aanreiken: echte bekering. Hofni en Pinechas kwamen jaren geleden met een pseudo oplossing: de ark in de legerplaats brengen, maar het liep uit op regelrechte ramp. Zo'n twintig jaar later komt Samuël met het middel dat wel werkt: radicale bekering. Waarom het zo lang heeft moeten duren is speculatie, mogelijk moet de nood eerst voldoende hoog oplopen.

Samuël roept nu het hele huis van Israël op om zich met hun hele hart tot de HERE te bekeren. Dat houdt blijkbaar drie zaken in (3):

- het wegdoen van de vreemde goden uit hun midden
- het hart op de HERE richten
- Hem alleen dienen

Dan volgt de belofte: Hij zal u redden uit de macht der Filistijnen. Blijkbaar had de afgoderij (van Kanaän) de Israëlieten al danig beïnvloed. Hoe zouden we drie verordeningen vertalen naar onze hedendaagse situatie? Het NT spreekt van bekering van dode werken en van geloof in God (Heb. 6:1). Concreet betekent dit: Ga werken doen die horen bij een leven met God. Alle drie genoemde elementen horen daarbij. Ook wij moeten vreemde goden uit ons leven wegdoen, dat zal praktisch betekenen dat we alles uit ons leven wegdoen wat belangrijker geworden is dan God.

Te Mispah (een plaats waar stammen bijeengeroepen werden, Richt. 20:1) wordt er ook een ceremonie gehouden waarbij gevestigd wordt, belijdenis van zonde wordt gedaan en ook water geput en uitgegoten voor Gods aangezicht. Met dit laatste drukten ze symbolisch uit dat ze meer waarde hechtten aan Gods genade dan aan het drinken van het benodigde water (zie ook Jona 3:7 en 2 Sam. 23:16).

Bible Mapper 5.1

Het is voor de eerste keer in het boek Samuël 1 dat Samuël hier optreedt als leider en rechter. Hier begint zijn bediening die hierin bestaat dat Israël weer gaat handelen naar Gods verordeningen. Ook mobiliseert hij het volk om Gods oordelen op de vijanden van Israël uit te voeren. De grote les voor ons vandaag is dat het met God in orde moet zijn als we willen afrekenen met onze geestelijke vijanden.

7.2 De Filistijnen worden verslagen 7:7-7:14

De Filistijnen hoorden dat er iets aan de hand was in Mispa. Mogelijk hadden ze Israël verboden om zulke samenkomsten te organiseren omdat deze gemakkelijk gebruikt zouden kunnen worden om de stammen te mobiliseren tegen de Filistijnen. Daarom trokken de stadsvorsten van de Filistijnen nu tegen hen op. Het is begrijpelijk dat de Israëlieten bang werden gezien eerdere nederlagen. Bijzonder is nu dat ze Samuël vragen om tot de HERE te roepen om hen te verlossen van hun vijanden. Tevoren hadden ze de HERE nog achtervolgt met hun klachten (2) en nu Samuël 'gericht' heeft is hij de aangewezen voorbidder.

Samuël offert nu een melklam en vervult zo de rol van een priester, hij roept tot de HERE. De HERE antwoordt hoorbaar doordat Hij de donder machtig doet rollen over de Filistijnen. De Filistijnen zullen dit als een slecht voorteken hebben opgevat, ze raken in verwarring en worden verslagen. Volken uit het oude Midden-Oosten geloofden in een strijd op twee niveaus: één op een menselijk niveau (aards) en één op een goddelijk niveau (hemels). Een ongebruikelijk meteorologisch fenomeen werd opgevat als een teken van goddelijk ingrijpen.

Bemoedigd door de verwarring onder de vijand achtervolgen de Israëlieten de Filistijnen en verslaan hen tot beneden Bet-Kar, een plaats waarvan de locatie nu niet meer bekend is. Samuël richt nu een monument op tussen Mispa en Sen met de veelzeggende naam: Eben-Haëzer. De letterlijke betekenis van deze naam is: 'De Steen van Hulp' of 'De Helper is een Steen'. Samuël zegt er zelf van: Tot hiertoe heeft ons de HERE geholpen. Jakob noemde de HERE ook al 'de steenrots van Israël' (Gen. 49:24).

Het is niet duidelijk of er nu twee plaatsen Eben-Haëzer zijn of slechts één. In 4:1b is het de plaats waar Israël zich legerde tegen de Filistijnen terwijl het hier gaat om de naam van de steen en mogelijk ook om de overeenkomstige plaats tussen Mispa en Sen. In ieder geval kun je zeggen dat wat bij de eerste plaats verloren ging door zonde werd bij de tweede plaats hersteld door berouw.

De Filistijnen zijn nu vernederd en dringen het gebied van Israël niet meer binnen. Vers 14b is zeer indrukwekkend:

De hand des HEREN was tegen de Filistijnen al de dagen van Samuël

Dit doet ook denken aan Hebr. 11:33. Dankzij de rechtvaardige maatregelen van Samuël overheersten de Israëlieten nu de Filistijnen. Verloren steden kwamen opnieuw aan Israël toe (o.a. Ekron en Gat) en ook het daarbij behorende gebied werd weer teruggewonnen. Ook was er vrede tussen Israël en de Amorieten (van de overgebleven Kaänanitische volken).

7.3 Samuël, een trouwe dienstknecht van God 7:15-7:17

Samuël was richter over Israël zolang hij leefde (15). Enerzijds had hij een beperkt invloedsgebied. Er worden vier steden genoemd waar hij elk jaar rondreisde: Betel, Gilgal, Mispa en Rama. In de eerste drie steden richtte hij Israël, de laatste stad was zijn eigen woonplaats. Daar bouwde hij een altaar voor de HERE. Hieruit blijkt temeer dat Silo niet langer functioneerde als offerplaats, het was immers niet toegestaan offers te brengen op eigen gekozen plaatsen (Deut. 12:13 en 14).

Anderzijds had hij ook een nationale invloed. Hij was erkend als profeet (3:20), hij leidde het volk in een nieuwe toewijding aan HERE (7:3,5), hij was erkend als richter (8:4), hij had een belangrijke rol in de keuze van de eerste koning van Israël (10:17-25) en hij werd betreurd bij zijn dood (25:1)

7.4 Vragen

1. Samuël riep het volk op de Baäls en Astartes uit het midden weg te doen en de HERE alleen te dienen (7:3). Wat zijn zo de ‘moderne’ Baäls en Astartes die de hedendaagse christenheid beïnvloeden? Kent u dit ook uit uw eigen leven?
2. De HERE gaf de overwinning toen het volk zich, onder leiding van Samuël, weer richtte naar de Torah. In hoeverre kunnen we dit toepassen op ons eigen leven? Zijn de vloek en zegen gedeeltes uit Lev. 26 en Deut. 28 ook overdraagbaar naar deze tijd? Waarom wel of niet?

8. Het volk wil een koning 8:1-8:22

8.0 Inleiding

Dit hoofdstuk is een overgangshoofdstuk. We gaan van de periode van de richters in Israël naar de periode van de koningen. Normaal zou Samuël opgevolgd zijn door zijn zonen en dit is in eerste instantie ook gebeurd, maar ze voldeden niet aan het profiel van rechtvaardige rechters, zoals beschreven in Deut. 16:18 en 19:

18 Rechters en opzieners zult gij aanstellen in al de steden die de HERE, uw God, u geven zal, naar uw stammen; zij zullen het volk berechten met een rechtvaardige rechtspraak.

19 Gij zult het recht niet buigen; gij zult de persoon niet aanzien en geen geschenk aannemen; want een geschenk verblindt de ogen der wijzen en verdraait de woorden der onschuldigen.

8.1 De zonen van Samuël niet langer rechters 8:1-8:5

Joël en Abia waren rechters te Berseba, maar dat zouden ze niet langer blijven. Ze wandelden niet in de rechtvaardige wegen van hun vader Samuël, zo staat er. Hun motieven waren duidelijk niet zuiver (winstbejag, geschenken aannemen) en dat was blijkbaar bekend geworden in Israël. 'Eerlijk duurt het langst' was niet op hen van toepassing.

Je hoort nogal eens beweren dat Samuël zijn zonen niet goed opgevoed zou hebben, maar dat is, bijbels gezien, moeilijk hard te maken. Kinderen maken ook hun eigen keuzes, soms dwars tegen de wensen en het voorbeeld van hun ouders in.

De oudsten van Israël begeven zich nu naar Samuël te Rama en voeren nu twee redenen aan om een koning aan te stellen: de leeftijd van Samuël (over afzienbare tijd ben jij er niet meer) en het disfunctioneren van zijn zonen. Hun voor de hand liggende oplossing is om een koning aan te stellen als leider en rechter net zoals bij de andere volkeren.

freebibleimages.org

8.2 God willigt het verzoek om een koning in 8:6-8:22

Samuël is duidelijk niet ingenomen met het verzoek van de oudsten, waarom niet? Omdat een koning voor Israël zeker niet Gods ideaal was. De Torah hield wel rekening met de mogelijkheid dat het volk een koning wilde (Deut. 17:14), maar Israël was bedoeld als een theocratie. God zou de leiding hebben en dat leiderschap uitoefenen door middel van rechtvaardige rechters en leiders, waarvan Samuël een goed voorbeeld is. Aan deze vorm van leiderschap zou nu een eind komen. We merken hierbij op dat dit leiderschap er weer zal zijn in het Vrederijk waar de Heer Jezus met de heiligen 1000 jaar over deze aarde zal regeren. Samuël is wijs en gaat eerst met de kwestie naar de Heer. Op deze manier voorkom je dat je op de verkeerde, mogelijk zelfs destructieve, manier reageert.

De Heer maakt meteen duidelijk dat het niet Samuël is die ze verworpen hebben, maar Hemzelf. Het is ook niet van 'gisteren', ze deden dat al vanaf de uitleiding uit Egypte (8). Het was steeds hetzelfde patroon: De Heer verlaten, andere goden dienen en dan, als de vijand gekomen is, weer roepen om verlossing.

Het bijzondere is nu dat de Heer het verzoek van de oudsten inwilligt, ook al is dit niet Gods ideaal voor Israël. God kan ons, onder bepaalde omstandigheden, geven wat we van Hem gevraagd hebben, ook al is dat niet het beste voor ons. Het theocratisch bestuur over Israël dat functioneerde via oudsten en rechters had onder Samuël's richter-zijn een zeker hoogtepunt bereikt (1 Sam. 7:13). De directe aanleiding voor het armzalige verzoek van de oudsten was het wanbestuur van de zonen van Samuël maar tegelijk speelden ook andere motieven een rol. Ze wilden een koning en dan zouden ze zijn als alle andere volken (20), die zou hun richten en onze oorlogen voeren. Dachten ze aan een verlichting van hun eigen verantwoordelijkheden, of ook de wens om zelf die koning te zijn? We kunnen het moeilijk met zekerheid zeggen, maar hun verzoek was hoe dan ook onwijs.

De mens wenst van nature het Godsbestuur niet, een tragisch gevolg van de zondeval. We menen het beter te weten dan onze Schepper en dat tot ons eigen ongeluk. Het is zelfs zo dat men God probeert weg te duwen uit onze samenleving, getuige ook de vele vormen van hedendaags goddeloos bestuur:

*Ps.2:1 Waarom woelen de volken en zinnen de natien op ijdelheid?
2 De koningen der aarde scharen zich in slagorde en de machthebbers spannen samen tegen
3 Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!*

Uiteindelijk zal het Godsbestuur zegevieren:

6 Ik heb immers mijn koning gesteld over Sion, mijn heilige berg.

Maar Israël zal weten wat ze gevraagd hebben. Hun koning zal veel van hen vragen (10-17), nog bovenop de normale vereisten van de Torah. Het één en ander betekent niet dat God de monarchie niet meer zou zegenen. Onder koning David en gedeeltelijk ook onder koning Salomo zou er nog een tijd zijn van grote voorspoed. Later in de koningentijd ontbreekt de zegen van God ook niet, tenminste bij de goede koningen. Het zuidelijk rijk (Benjamin en Juda) heeft nog een aantal goede koningen gehad, het noordelijk rijk nauwelijks.

Het volk wil niet naar de uiteenzetting van Samuël luisteren en houdt hardnekkig vast aan hun wens voor een koning. Samuël brengt al de woorden van het volk aan de HERE over.

Trouwens een goede zaak om dit alles met de HERE te bespreken in plaats van het alleen maar zelf te verwerken (ken Hem in al uw wegen, Spr. 3:6). De HERE bevestigt wat Hij al eerder had duidelijk gemaakt (7) en Samuël krijgt de opdracht om een koning over hen aan te stellen. Samuël zendt de mannen van Israël terug naar hun eigen steden. Ze worden blijkbaar niet betrokken bij het aanstellen van een koning. Dat gaat Samuël, onder Gods leiding, doen.

8.3 Vragen

1. God willigt hier een verkeerd en zondig verzoek van het volk in. Wat zegt dat u over het karakter van God? Hoe kunnen we dit rijmen met Matt. 7:11?
2. De zonen van Samuël hadden, zo lijkt het, een goed voorbeeld. Hoe kan het dan toch zo mis gaan en wat kunnen we hiervan leren?

9. Saul ontmoet Samuël 9:1-9:27

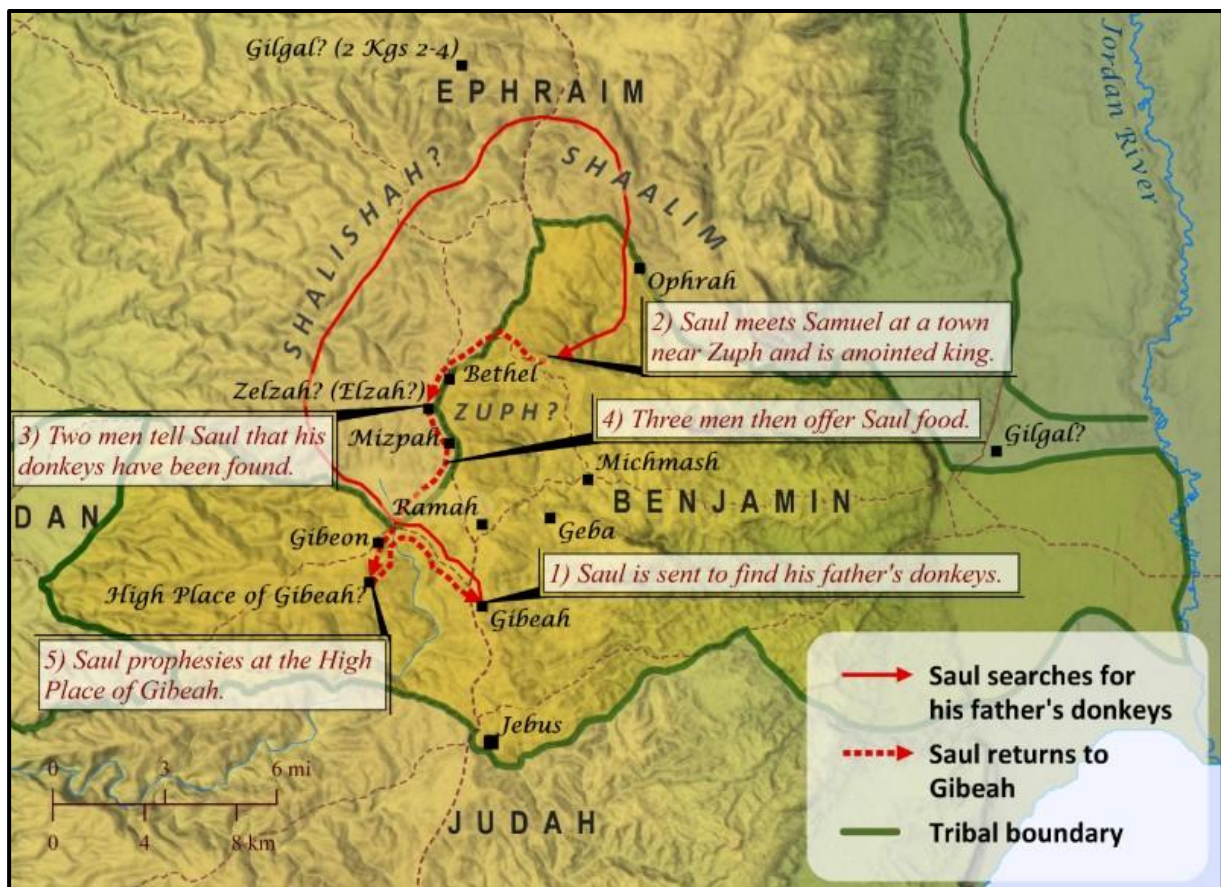
9.0 Inleiding

Dit is een nogal verhalend hoofdstuk waar op het eerste gezicht weinig geestelijke lessen in verborgen zijn. Toch is dit maar schijn en er komt in ieder geval één belangrijke vraag naar voren: Waarom koos God voor Israël in eerste instantie een koning met een weinig geestelijke instelling?

9.1 De ezellen zijn zoek 9:1-9:14

De eerste twee verzen geven iets weer over de achtergrond van Saul. Hij komt uit de stam Benjamin en zijn vader, Kis, is een vermogend man. Saul is een knappe jongeman en is blijkbaar fors gebouwd. Naar wereldse maatstaven een aantrekkelijke toekomstige koning. Nu doet zich een probleem voor: de ezellen van zijn vader zijn zoek. Ongetwijfeld is dit lastig voor Kis omdat ezellen in die tijd een belangrijk vervoermiddel waren. Heeft Saul hier misschien niet goed opgelet? Het zou kunnen, maar het staat er niet.

Saul gaat nu met een knecht deze ezellen zoeken, maar de zoektocht loopt op niets uit. In het kaartje hieronder is het één en ander aangegeven.

Bible Mapper 5.1

Uiteindelijk wil Saul terugkeren om zijn vader niet te ongerust te maken (5), maar zijn knecht heeft een beter idee. Hij weet dat in deze stad (Rama) een man Gods woont die in hoog aanzien is en die hen mogelijk kan inlichten met betrekking tot hun reis. Opvallend is dat de knecht van Saul van Samuël weet, maar Saul zelf blijkbaar niet (hoewel Gibeon waar Saul woont dichtbij de woonplaats van Samuël is en Samuël nationale bekendheid geniet). Saul meent ook te moeten betalen voor de hulp van Samuël en de knecht heeft nog wat 'geld' ter beschikking (een zilveren sikkkel is ongeveer vier gram zilver).

Ze gaan nu op weg naar de stad waar ze Samuël hopen te ontmoeten. Ze krijgen nu verder inlichtingen van de meisjes die op weg waren om onder aan de helling (de stad Rama ligt blijkbaar op een hoogte) water te putten. Als ze uiteindelijk de stad ingaan ontmoeten ze Samuël die op het punt stond naar de offermaaltijd op de hoogte te gaan.

9.2 De ontmoeting met Samuël 9:15-9:27

Duidelijk is dat God de ontmoeting met Samuël had geregisseerd (15). Hij had Saul gekozen om de eerste koning over Israël te zijn en Israël te verlossen uit de macht van de Filistijnen. Blijkbaar vielen de Filistijnen Israël nog steeds lastig ook al was onder Samuël de hand des Heren steeds tegen hen (7:13).

Het vervolg is echter opmerkelijk. In vers 17 lezen we dat God zegt dat Saul over zijn volk zal heersen. Het Hebreeuwse werkwoord dat hier met 'heersen' vertaald is kan ook betekenen: beperken, hinderen of zelfs gevangen nemen¹. De NBV heeft hier 'beteugelen' en YLT vertaald hier met 'restrain'. Het lijkt er op dat de schrijver suggereert dat de keuze van Saul door God ook een vorm van tuchtiging van de natie betekent, iets waarvoor Samuël gewaarschuwd had (8:10-18). Toch wel bijzonder: God vervult de verkeerde wens van het volk door hen een koning te geven met een gebrekkig geestelijk inzicht.

Dat laatste blijkt weer temeer omdat hij Samuël niet herkent (18). Samuël nodigt Saul nu uit bij hem op de offerhoogte. Saul wordt uitgenodigd om te blijven eten en tegelijk stelt Samuël hem gerust. De ezellen zijn terecht en over alles wat Saul bezighoudt zal Samuël hem inlichten. Hoe waardevol is deze man Gods!

Nu komt Samuël ter zake. We geven vers 20b in de vertaling van de NBV21:

Maar naar wie is heel Israël verlangend op zoek? Naar u en uw familie!

Mogelijk bedoelt Samuël deze woorden ook ironisch, immers dit verlangen naar een koning was in Gods ogen juist zondig. Saul lijkt verbaasd te reageren. Benjamin was inderdaad de kleinste stam en hun reputatie was niet de beste (Richt. 19:22-26) maar dat zijn geslacht de geringste zou zijn uit alle stammen van Benjamin doet vreemd aan. Kis was immers een vermogend man (9:1). Mogelijk moeten we de reactie van Saul rangschikken onder 'valse bescheidenheid'.

Dan vindt het maal plaats en Saul en zijn knecht krijgen een ereplaats onder de ongeveer dertig genodigden. Saul ontvangt blijkbaar zelfs het beste van het vlees. Daarna daalden ze van de hoogte af naar de stad en wordt het gesprek tussen Samuël en Saul in de avond voortgezet op het platte dak van het appartement van Samuël. Dit is 's-avonds een koele plaats en geschikt om nog wat door te praten.

Saul blijft op dit dak slapen en in de vroege morgen wordt hij door Samuël geroepen en gaan ze naar de rand van de stad. De knecht wordt nu vooruit gezonden en Samuël staat nu op het punt om Saul Gods woord te doen horen.

9.3 Vragen

1. Wat kunt u uit dit hoofdstuk leren over Gods voorzienigheid? Kunt u ook voorbeelden uit uw eigen leven noemen?

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996 pag. 124*

10. Saul tot koning gezalfd 10:1-10:27

10.0 Inleiding

In dit hoofdstuk lezen we dat Saul koning wordt over de stammen van Israël en ook over de gebeurtenissen die daaraan voorafgaan vanaf het moment dat Saul en Samuël aan de grens van de stad gekomen zijn.

10.1 Drie bevestigende tekenen 10:1-10:8

Nu zalft Samuël Saul en kust hem daarbij. Samuël voorzegt nu dat Saul drie bijzondere ontmoetingen zal hebben:

-In Selsach bij het graf van Rachel twee mannen, ze zullen hem inlichten over de ezellinnen, die zijn terecht en ook over de ongerustheid van zijn vader. Merk op dat Samuël hem al eerder had gerustgesteld (9:20).

-De tweede ontmoeting is bij de terebint van Tabor. Daar zal hij drie mannen ontmoeten die op weg zijn naar God in Betel (om te offeren). Ze zullen hem twee broden geven. Opvallend is dat Saul ook al eerder van Samuël voedsel had ontvangen (9:24)

-De derde ontmoeting is in Gibeon waar hij een groep profeten zal ontmoeten die in geestvervoering zijn. De Geest Gods zal hem aangrijpen en Saul zal met hen in geestvervoering raken. Dit is wel de sterkste bevestiging over Gods plan met Saul. Hier ligt een parallel met de zalving in 10:1.

De tekenen blijken (vanzelfsprekend) uit te komen. Men kan zich afvragen waarom God (via Samuël) op deze manier te werk ging. De reden lijkt te zijn dat Saul deze bevestigingen nodig had om ervan overtuigd te zijn dat God hem werkelijk had aangewezen om koning te worden over Israël.

Verder maakt Samuël duidelijk dat Saul als koning ondergeschikt is aan de leiding van HERE via Samuël (8). Het 'Gilgal' uit vers 8 lijkt betrekking te hebben op een toekomstige situatie (zie hoofdstuk 13).

10.2 Is Saul ook onder de profeten? 10:9-10:13

Saul is in geestvervoering geraakt en komt nu op eigen terrein (Gibeon). Natuurlijk zijn de lokale bewoners, die hem en ook zijn vader kenden, verbaasd over wat ze waarnemen. Het gezegde ontstaat: Is Saul ook onder de profeten? Dit lijkt cynisch bedoeld omdat ze veronderstellen dat Saul geen echte profeet is en ook de andere profeten worden gewantrouwd: wie is hun vader? Een mogelijke betekenis is dat een echte profeet ook een vader heeft die profeet is of was.

Op een gegeven moment stopt de geestvervoering en Saul begeeft zich naar de hoogte (13), mogelijk om een offer te brengen.

10.3 De ontmoeting met de oom van Saul 10:14-10:16

De oom van Saul vraagt nu aan Saul en zijn knecht waar ze geweest zijn. Saul vertelt nu over de ontmoeting met Samuël en dat Samuël gezegd heeft dat de ezels terecht waren maar hij verzwijgt de zaken die te maken hebben met zijn aanstaande koningschap. Zijn familie wordt dus nog niet op de hoogte gebracht.

10.4 Saul wordt publiekelijk geïnstalleerd als koning 10:17-10:27

Het volk wordt nu samengeroepen te Mizpa, één van de vier centra van gerechtelijke activiteit waar Samuël optrad. Hier zal de ceremonie plaatsvinden waarbij Saul koning van Israël wordt en Samuël spreekt het volk toe. Maar het is geen vrolijke toespraak. Samuël verhaalt dat ze in feite HERE verworpen hebben door zich een koning te wensen zoals andere volken. Maar dan volgt de eigenlijke ceremonie waar tenslotte de koning tevoorschijn moet komen. Uit de stammen komt de stam Benjamin naar voren, uit Benjamin het geslacht van Matri en tenslotte word Saul de zoon van Kis gekozen.

Voor ons doet deze manier van het aanwijzen van de koning wat merkwaardig aan. Maar op deze manier laat God zien dat Hij de leiding heeft in dit proces en dat Saul werkelijk Zijn keuze is. Bovendien doet dit denken aan de veroordeling van Achan (Joz. 7:16-18) en het lijkt er op dat God ook duidelijk maakt dat Zijn keuze van Saul eigenlijk een ‘oordeelskeuze’ is.

Vreemd genoeg is Saul zelf nergens te vinden. Mogelijk kan dit gezien worden als een voorafschaduwning van Saul’s falen op kritieke momenten in zijn regeerperiode. Met Gods hulp wordt Saul nu gevonden tussen het pakgoed en vervolgens maakt Samuël aan het volk duidelijk dat deze man door God uitverkoren is om koning van Israël te zijn. Het volk reageert hier juichend op. Vervolgens zet Samuël voor het volk het recht van het koningschap uiteen. Hij schrijft dit in een oorkonde die vervolgens voor het aangezicht van de HERE wordt neergelegd. Samuël zal waarschijnlijk gebruik hebben gemaakt van documenten die horen bij de wet van Mozes.

Na de ceremonie laat Samuël iedereen naar huis gaan. Saul gaat naar zijn huis in Gibeon (dit lijkt de voorlopige hoofdstad van Israël te worden). God heeft ervoor gezorgd dat hij een aantal duidelijke medestanders heeft, maar er zijn ook al tegenstanders. Ze zien Saul als koning niet zitten en geven hem geen geschenk. De Bijbel benoemt hen als ‘nietswaardig’. Saul reageert bewonderenswaardig en neemt geen wraak.

10.5 Vragen

1. Saul kreeg duidelijke aanwijzingen dat God hem uitverkoren had om koning van Israël te worden. Geef, indien mogelijk, een getuigenis hoe God, in uw leven, u in een bepaalde richting geleid heeft.
2. Saul vertelde aan zijn oom niet de hele waarheid (16). Waarom zou hij zo gehandeld hebben? Is niet de hele waarheid vertellen altijd zonde? Wanneer wel en niet?
3. Saul stak een hoofd uit boven het volk (23). Zou u een reden kunnen bedenken waarom de schrijver van Samuël dit er bij zette?
4. Saul ging in eerste instantie goed om met zijn critici (27). Hoe gaat u om met (onrechtvaardige) kritiek?

11. De strijd met Nachas 11:1-11:15

11.0 Inleiding

In dit hoofdstuk krijgen we te maken met de eerste regeringsdaad van koning Saul. De Ammonitische koning Nachas slaat het beleg voor Jabes in Gilead (1). Gilead is een gebied dat hoort bij de oostelijke helft van de stam van Manasse. Zie ook het kaartje op de volgende bladzijde. Saul krijgt nu de gelegenheid om de koning te zijn die voor Israël uitrukt om, zoals het volk ook gewent had, hun oorlogen te voeren (8:20).

De Ammonieten hadden nog een zekere familieband met Israël. Ze waren de nakomelingen van Ben-Ammi (de zoon van de jongste dochter van Lot die een neef van Abraham was, Gen. 19:38). Bij de veroveringstocht naar Kanaän stond God Israël niet toe om land van de Ammonieten in bezit te nemen (Deut. 2:19). Desondanks waren er vaak spanningen en ook oorlogen tussen Israël en de Ammonieten.

11.1 Een wreed voorstel 11.1-11.3

De mannen van Jabes zijn bereid zich aan Nachas (=slang) te onderwerpen als hij een verbond met hen sluit. Nachas gaat hiermee akkoord onder de voorwaarde dat bij ieder van hen het rechteroog zal worden uitgestoken. De achtergrond hiervan is mogelijk dat ze dan, bij een mogelijk toekomstig conflict, geen tegenstand van betekenis van deze gehandicapte mannen hadden te verwachten. Nachas zou de wrede daad als een smaad op geheel Israël leggen. Rekende hij wellicht er op dat Israël Jabes niet te hulp zou komen? Dat lijkt er wel op want hij stemt in met een uitstel van zeven dagen waarin de inwoners van Jabes boden door geheel Israël sturen om hulp te krijgen.

Opgemerkt zij dat Nachas later blijkbaar wel goede betrekkingen had met de opvolger van Saul: David (2 Sam. 10:2). Zijn zoon, Chanun, verknoeit het echter weer en dat komt hem op een nederlaag tegen Israël te staan (2 Sam. 10:3 ev.).

11.2 De Geest Gods grijpt Saul aan 11.4-11.11

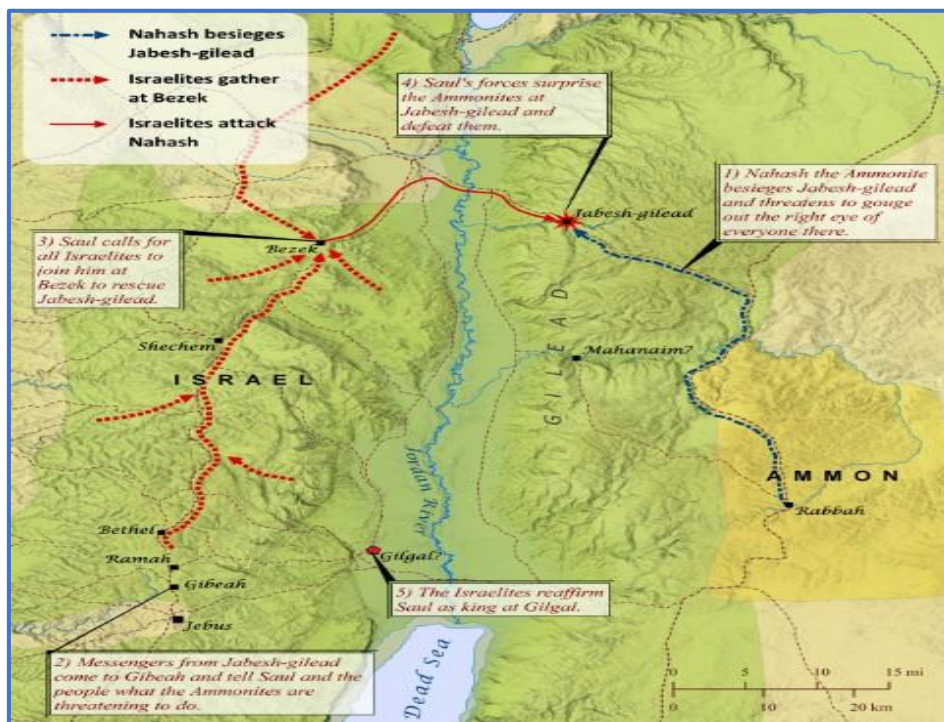
Te Gibeon, de thuisbasis van koning, wordt het volk door de boden ingelicht en ze reageren met een groot geween. Het bericht bereikt ook Saul, die blijkbaar nog met zijn oude activiteiten bezig is, en dan staat er zo mooi: De Geest Gods greep hem aan en hij ontstak in hevige toorn (6). Overigens een mooi voorbeeld van een door de Heilige Geest bewerkte rechtvaardige toorn. Het is nu ook duidelijk dat God meewerkt met de nieuwe koning, iets dat later niet meer het geval zou zijn.

De actie van Saul met de geslachte runderen en de dreigende oproep om achter Saul en Samuël (!) aan te gaan maken dat de 'schrik des HEREN' op het volk valt en zij als één man optrekken. Zij komen samen te Bezek (ongeveer 27 km van Jabes): driehonderdduizend Israëlieten en dertigduizend Judeeërs. Het is niet helemaal duidelijk waarom deze groepen apart worden genoemd. Misschien omdat 1 Samuël geschreven is na de splitsing van het rijk.

De mannen van Jabes horen van de actie van Saul en verzinnen nu een list. Ze bedriegen Nachas door voor te geven dat ze zich de volgende ochtend aan hem zullen overgeven. De volgende morgen vroeg verdeelt Saul het leger in drie groepen en verrast de, niet op hun hoede zijnde, mannen van Nachas door hen uit verschillende richtingen aan te vallen. Het loopt uit op een enorme slachting!

11.3 Saul's koningschap opnieuw bevestigd 11.14-11.15

Het volk benadert nu Samuël om de tegenstanders van Saul (10:27) te doden, maar Saul die blijkbaar bij Samuël aanwezig wil hier niet van weten. Opvallend is dat hij de Here de eer geeft van de overwinning. Was Saul maar steeds zo vroom gebleven.

Bible Mapper 5.1

Te Gilgal, het centrum voor rechtspraak en godsdienstige zaken (1 Sam. 7:16), wordt nu het koningschap van Saul nu weer bevestigd. Er worden vredeoffers geslacht en de vreugde van Saul en de mannen van Israël is zeer groot. Er staat tweemaal in de tekst: voor het aangezicht des HEREN. Hoe goed is het als gezegd kan worden dat God betrokken is bij onze festiviteiten.

11.4 Vragen

1. De Geest Gods greep Saul aan en hij ontstak in hevige toorn (6). Hebt uzelf wel eens iets dergelijks meegemaakt in uw leven? Wanneer is 'boos worden' zondig en wanneer niet? Motiveer uw antwoord met bijbelgedeelten.

12. De rede van Samuël tot het volk 12:1-12:25

12.0 Inleiding

Samuël grijpt de samenkomst te Gilgal aan om een soort afscheidsrede voor het volk te houden. Het is geen echt afscheid want ook hierna blijft Samuël nog functioneren, maar wel meer op de achtergrond nu Saul officieel als koning van Israël is erkend. Volgens een bepaalde tijdlijn zou Samuël hierna nog zo'n dertig jaar hebben geleefd, wat echter moeilijk te geloven is gezien zijn uitspraak in vers 2.

Wat beoogde Samuël met zijn toespraak tot het gehele volk Israël? Het lijkt me eenvoudig samen te vatten met: Wees altijd trouw aan HERE! Samuël laat overigens niet na om ook de negatieve kant hiervan te benoemen (25).

12.1 Geen onrecht bij Samuël 12:1-12:5

Het eerste wat Samuël doet is dat hij tegenover God en het volk verklaart dat hij een rechtvaardig bestuurder is geweest. Niemand kan bij hem iets onrechtmatig aanwijzen en dat wordt ook door het aanwezige volk bevestigd. Ongetwijfeld heeft dit veel respect afgedwongen en daardoor had Samuël veel autoriteit. Hoeveel politici zouden heden ten dage Samuël kunnen nazeggen? Het zullen er niet velen zijn.

Opvallend is dat Samuël ook zijn zonen noemt die bij u zijn (2). Helaas kon hij niet zeggen dat ze **over** u zijn, want dat was oorspronkelijk de bedoeling (8:2-5) en dat werd mede aanleiding tot de wens van het volk om een koning te hebben.

12:2 God's trouw en Israel's ontrouw 12:6-12:11

Vervolgens gaat Samuël een stuk geschiedenis van Israël verhalen, te beginnen bij Mozes en Aäron en de uittocht uit Egypte. Verder houdt hij het volk de periode van de Richteren voor waarbij het patroon van: 'zondigen tegen de Here, de vijand komt en benauwt hen, roepen om verlossing, God geeft een richter die verlost' zich verschillende keren herhaald.

12:3 De zondige keuze van Israël 12:12-12:19

Onder Samuël gaan ze, als Nachas hen bedreigt, roepen om een koning. Nachas was blijkbaar al eerder bezig met het lastig vallen van de stammen van het oosten en dit was de andere reden dat ze om een koning vroegen. Tegen de zin van God en Samuël krijgen ze die koning, maar Samuël houdt hen de keuze voor: God dienen en naar Hem luisteren (zowel het volk als de koning) of toch weer weerspanning worden tegen Gods inzettingen met het gevolg dat de hand van de Heer tegen hen zal zijn.

Wat een verandering van de sfeer. Eerst grote vreugde bij Saul en de mannen van Israël (11:16) en nu (een tijd later) dit ernstige woord van hun oude leider. Het wordt nog ernstiger: Samuël spreekt in vers 17 over het grote kwaad dat ze gedaan hebben door om een koning te

vragen. Ook vraagt Samuël God om een teken en de donderslagen en regen, ongewoon in de tijd van de tarweoogst, treden nog diezelfde dag op. Geen wonder dat het volk zeer bevreesd wordt, hun zonde beseft, en aan Samuël vraagt voor hen te bidden. Een heel andere sfeer dan de feestelijke sfeer van 11:15.

12:4 Vrees slechts de Heer 12:20-12:25

Samuël stelt nu het volk gerust met: Vreest niet (20) terwijl in vers 24 staat: Vreest slechts de HERE....De laatste vrees, de vreze des HEREN, neemt de eerste vrees weg. We zouden dit rustig ook naar vandaag kunnen overbrengen: wanneer de vreze des HEREN, dat is een houding van diep ontzag voor wie Hij is, in ons leven is en blijft dan bant dit eigenlijk elke andere vrees uit:

Spr 14:26 In de vreze des HEREN ligt sterke gerustheid, zelfs voor zijn zonen is er een schuilplaats.

Samuël laat ook 'de andere kant' zien in vers 25 en de geschiedenis van het volk Israël heeft dit maar al te vaak bevestigd. Een centrale tekst in dit gedeelte is wat mij betreft:

23 Wat mij betreft, het zij verre van mij, dat ik tegen de HERE zou zondigen door op te houden voor u te bidden; ik zal u de goede en rechte weg leren.

Samuël zal een echte voorbidder geweest zijn. Juist zijn gebedsleven maakte hem een krachtige leider en stelde hem in staat om Israël de goede en rechte weg te leren. Eerder lezen we al:

ISam. 7:13 Zo werden de Filistijnen vernederd en drongen het gebied van Israel niet meer binnen. De hand des HEREN was tegen de Filistijnen al de dagen van Samuel,

Ongetwijfeld hebben de gebeden van Samuël hier een belangrijk aandeel in gehad (Heb. 11:34).

Wat een ongelooflijke kracht schuilt er in het gebed van een rechtvaardige:

Jak. 5:16b Een krachtig gebed van een rechtvaardige brengt veel tot stand (HSV).

Juist hierom zal satan al het mogelijke ondernemen om het gebedsleven van de kinderen Gods zoveel mogelijk te verzwakken. De machten der duisternis worden niet zozeer gehinderd door goed geprogrammeerde samenkomsten met inspirerende sprekers (op zich natuurlijk prima) maar wel door de volhardende gebeden van de heiligen. Deze gebeden breken de bolwerken en schansen af in de harten en gedachten van ongelovigen zodat ze mogelijk tot bekering komen (2 Kor. 10:5).

Het zijn trouwens niet alleen ongelovigen waarvoor gebeden moeten worden, ook heiligen hebben gebed nodig:

Ef. 6:18 En bidt daarbij met aanhoudend bidden en smeken bij elke gelegenheid in de Geest, daartoe wakende met alle volharding en smeking voor alle heiligen;

Paulus bidt NB voor een 'goede' gemeente (Kol. 1:9).

12.5 Vragen

1. Samuël bevestigde tegenover het volk zijn eigen integriteit. Is dat niet aanmatigend? Waarom zou hij dat gedaan hebben?
2. Wat is de functie van ‘gedenken’ (6-11)? Functioneert dit ook in uw leven?
3. De Bijbel, en in het bijzonder de boeken Psalmen en Spreuken, spreken veel over ‘de vreze des HEREN’. Toch wordt ook van Christus gezegd dat Hij zachtmoedig en vriendelijk is (2 Kor. 10:1). Hoe gaat u met deze ‘tegenstelling’ om?
4. Bedenk eens een aantal redenen waarom ook heiligen (die immers al gered zijn) ook gebed nodig hebben (Ef. 6:18)?
5. Bidstonden in gemeentes worden doorgaans matig bezocht. Stel dat u verantwoordelijk bent voor de organisatie van de bidstond in uw gemeente. Hoe zou u de bidstond ‘aantrekkelijker’ kunnen maken?
6. Lees Jer. 15:1. Wat zegt deze tekst u?

13. De ongehoorzaamheid van Saul 13:1-13:23

13.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zien we Saul en zijn zoon Jonatan strijd voeren tegen de Filistijnen. Maar de gebeurtenis die bijzonder de aandacht vraagt is de ongehoorzaamheid van Saul als hij zelf het offer ter hand neemt in Gilgal. Zijn koningschap zal daarom niet standhouden.

13.1 Wat staat er in vers 1?

Vers 1 geeft gelijk al problemen, want wat staat er eigenlijk? We geven een aantal vertalingen:

- 1 Saul nu was een jaar aan de regering geweest. Toen hij twee jaar over Israel geregeerd had, (NBG51)
2. Saul was een jaar aan de regering geweest, en hij regeerde voor het tweede jaar over Israël. (HSV)
3. Saul was dertig jaar oud toen hij koning werd. Twee jaar was hij koning van Israël (NBV21).
4. Saul was thirty years old when he became king, and he reigned over Israel forty- two years (NIV).
5. Saul was *forty* years old when he began to reign; and when he had reigned two years over Israel (ASV),

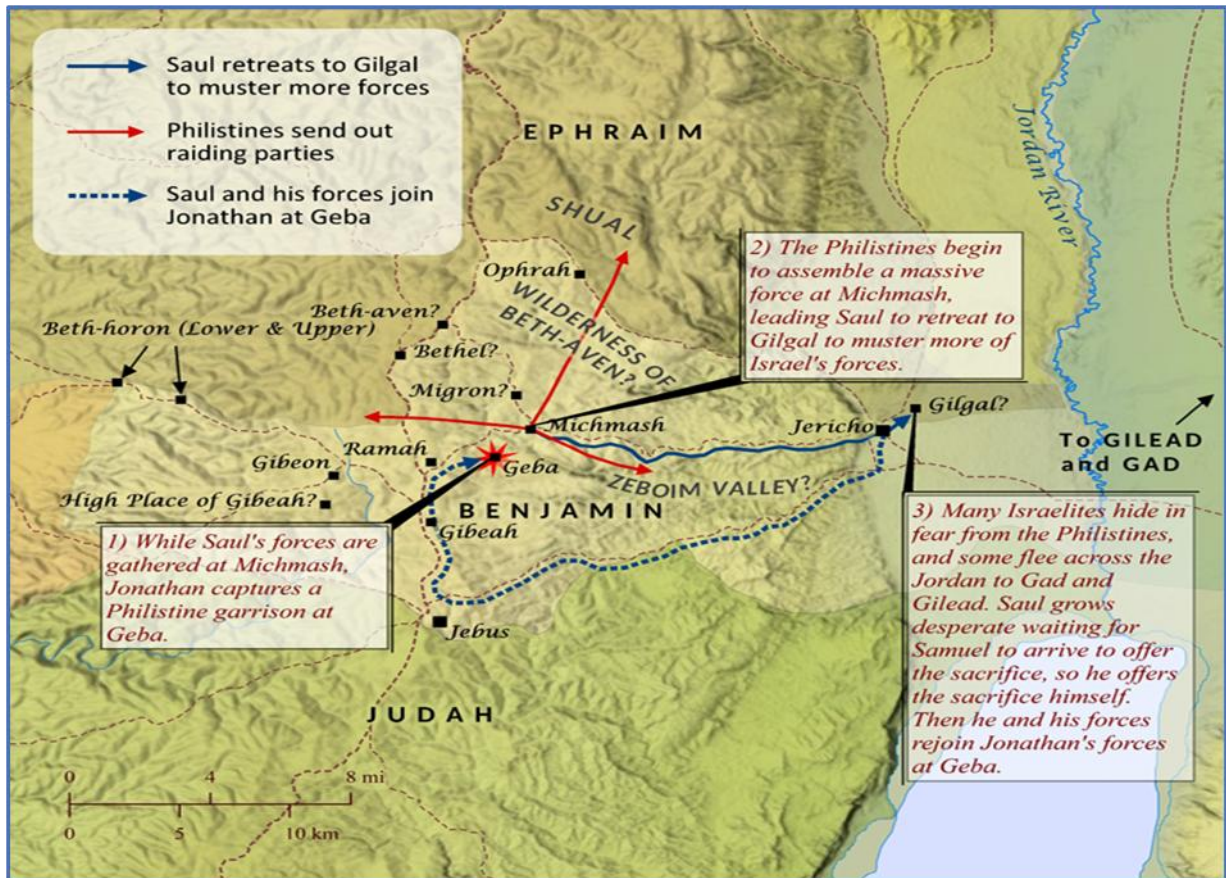
Duidelijk is dat dit niet te harmoniseren is en de vraag is: Wat zijn de woorden die door de Heilige Geest geïnspireerd zijn? Zeer waarschijnlijk zijn er bij het overschrijven van de manuscripten getallen weggevallen. Mogelijk komt de NIV-vertaling nog het beste overeen met de oorspronkelijke woorden temeer daar er in Hand. 13:21 gesproken wordt over een veertigjarige regeerperiode van Saul. Het verschil van twee jaar kan te maken hebben met het afronden op een rond getal of ook met het rekenen vanaf het tweede jaar van Saul's regeerperiode (vers 1).

13.1 Oorlog met de Filistijnen 13:2-13:7

Saul plant een militaire campagne tegen de Filistijnen en kiest daarvoor drieduizend man uit Israël uit. Tweeduizend zijn er bij Saul en op het gebergte van Betel en duizend bij zijn zoon Jonatan te Gibeon in Benjamin, de toenmalige hoofdstad van Israël. Blijkbaar waren er nog meer vrijwilligers, maar die hoefden niet te komen. Zie voor de verschillende plaatsen die genoemd worden het kaartje op de volgende bladzijde.

Jonatan verslaat nu de Filistijnen te Geba en Saul vindt het nodig dat heel het land hoort dat Saul (waarom niet Jonatan?) de Filistijnen heeft verslagen en daardoor in een kwade reuk bij

de vijand gekomen is. Daarom wordt het volk opgeroepen om Saul te volgen naar Gilgal in afwachting van het antwoord van de Filistijnen.

Bible Mapper 5.1

De respons van de Filistijnen is overweldigend. Een geweldig leger (5) trekt op naar Mikmas, de oorspronkelijke legerplaats van Saul en het is, menselijkerwijs, niet verwonderlijk dat de mannen van Israël de situatie als zeer bedreigend ervaren. Een aantal verbergen zich of vluchten naar het land ten oosten van de Jordaan of lopen over naar de vijand (14:21). Zij die achterblijven bij Saul in Gilgal beven van vrees (7).

13.2 De ongehoorzaamheid van Saul 13:8-13:14

Saul is in Gilgal en hij moet zeven dagen op Samuël wachten (10:8). De bedoeling is dat Samuël een brandoffer en vredeoffers brengt om de gunst van HERE af te smeken over de ontstane vijandige situatie. Saul wacht inderdaad zeven dagen en tot zover is er niets mis. Maar Samuël arriveert niet op de afgesproken tijd en dan beginnen de problemen. Het volk begint weg te lopen en Saul besluit het heft zelf in handen te nemen en offert het brandoffer. Daarmee was hij ongehoorzaam aan de eerdere instructie van Samuël maar nog meer aan het gebod in de Torah dat alleen priesters offers mogen brengen (Lev. 6:8-13). Als Saul klaar is met het brandoffer arriveert Samuël. De begroeting van Saul beroert Samuël klaarblijkelijk niet gezien de directe vraag: Wat hebt gij gedaan? (11).

Naar de mens gesproken kunnen we meevoelen met Saul. Samuël kwam niet op de afgesproken tijd, het volk begon weg te lopen en de Filistijnen zouden kunnen aanvallen voordat de gunst van de Heer was gezocht. Maar dergelijke argumenten maken geen indruk op de godsmen Samuël. Saul heeft het gebod van HERE overtreden en dat is nooit goed te praten.

Samuël kondigt nu meteen de sanctie aan die er op neerkomt dat zijn koningschap over Israël geen stand zal houden. Anders zou zijn koningschap over Israël voor altijd bevestigd zijn. Ik weet niet goed hoe ik me dat laatste zou moeten voorstellen want het lijkt te betekenen dat er altijd een nakomeling van Saul op de troon van Israël zou zitten. Het lijkt me dat deze belofte ook voorwaardelijk is en gehoorzaamheid aan God vereist.

Verder deelt Samuël mee dat de HERE ook al een man naar zijn hart heeft uitgezocht en hem aangesteld heeft tot een vorst over zijn volk. Het lijkt me voor Saul een enorme ‘domper’ om te vernemen dat hij niet een man is naar Gods hart en dat zijn koningschap niet bestendig is. Een hoge prijs voor ongehoorzaamheid!

13.3 Geen smid in Israël 13:15-13:23

Samuël vertrekt uit Gilgal en gaat naar Gibeon, het offer is blijkbaar niet afgemaakt. Saul vertrekt nu en voegt zich met zijn mannen bij Jonatan en zijn troepen te Geba. Geba ligt ongeveer 3 km ten zuidoosten van Mikmas (zie kaartje op de vorige bladzijde) en in Mikmas bevindt zich een geweldig leger van de Filistijnen. De laatstgenoemden ondernemen ook nog plundertochten naar het noorden, oosten en westen en later zenden ze ook nog een wachtpost naar de bergpas van Mikmas, blijkbaar om troepenverplaatsingen vanuit Geba te voorkomen.

Israël ziet zich dus geconfronteerd met een sterk leger dat zich op korte afstand bevindt. Een extra probleem doet zich voor: het leger van Israël bezit geen metalen wapens, uitgezonderd Jonatan en Saul (23). Natuurlijk waren er wel goede houten wapens, maar die zijn niet zo scherp en zo effectief te maken als metalen wapens. De Filistijnen hadden op de een of andere manier ervoor gezorgd dat er geen smid was in het land Israël en dus konden er ook geen metalen wapens gemaakt worden. Ze hadden tegelijk ook een mooi economisch verdienmodel ontworpen. De Israëlieten moesten naar de Filistijnen gaan voor hun noodzakelijke metalen landbouwwerktuigen en dat liep flink in de prijzen (één sikkel is ongeveer het maandloon van een eenvoudige arbeider). De druk op Israël was dus zowel militair als economisch. Maar dat gaat HERE, de God van Israël ingrijpen!

13.4 Vragen

1. Uw sceptische vriend zegt tegen u: ‘Uit de onzekerheid over wat er staat in 13:1 blijkt dat de inspiratie van de Bijbel weleens tegenvalt’. Hoe gaat u uw vriend antwoorden?
2. Lees 1 Sam. 7:13. Waarom dan toch de problemen met de Filistijnen in 1 Sam. 13?
3. Waarom wilde Saul naar Gilgal gaan (4b)? Kunt u hier een praktische toepassing voor uzelf in vinden?
4. Noem eens een aantal sterke kanten en ook zwakke kanten in het karakter van Saul die u tot nu toe hebt ontdekt.

14. De Filistijnen worden verslagen 14:1-14:35

14.0 Inleiding

We weten niet hoeveel tijd er verlopen is tussen hoofdstuk 13 en hoofdstuk 14. Wel eindigt hoofdstuk 13 met de mededeling dat de wachtpost van de Filistijnen naar de bergpas van Mikmas getrokken was en dat gaat verder in 14:1. Dus het kan zijn dat het een gewoon direct vervolg is (de verdeling in hoofdstukken is kunstmatig).

Hoofdstuk 14 toont vooral aan dat de overwinning van Israël op de Filistijnen niet het gevolg is van een sterke legermacht van Israël (dat valt nogal tegen als je dat vergelijkt met de legermacht der Filistijnen) maar van HERE, de God van Israël.

14.1 Jonatan toont geloof 14:1-14:10

Jonatan komt met een bijzonder plan waarover hij zijn vader niet inlicht. Saul bevindt zich ondertussen vlakbij Gibeon onder de granaatappelboom te Migron. Ongeveer zeshonderd man krijgsvolk zijn bij hem evenals Achia, de priester, die een kleinzoon van Eli was. Deze droeg de efod, het priesterlijk gewaad.

Jonatan en zijn wapendrager willen nu de oversteek maken via een bergpas naar de wachtpost van de Filistijnen. Blijkbaar bevond de wachtpost zich in de buurt van één van de genoemde rotspunten. Het is een, menselijkerwijs gesproken, zeer gewaagde onderneming. Met twee mensen, een geheel gewapende wachtpost tegemoet treden is niet te verantwoorden en dan ook nog zonder het verrassingsmoment. Maar Jonatan doet een verrassende geloofsuitspraak:

6 Jonatan nu zeide tot zijn wapendrager: Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van deze onbesnedenen. Misschien zal de HERE voor ons handelen, want de HERE kan evengoed verlossen door weinigen als door velen.

Toch wel een ander karakter dan zijn vader Saul. Saul was ongehoorzaam o.a. uit vrees voor mensen (13:11), daarentegen toont Jonatan vertrouwen in HERE (zie ook Deut. 20:1, 28:7). Tegelijk toont hij ook weer voorzichtigheid met 'misschien'. Zijn wapendrager stemt volledig met hem overeen. Verder vraagt Jonatan ook een teken voor de bevestiging (9, 10).

14.2 Een bijzondere overwinning 14:11-14:15

Het teken wordt bevestigd en de Filistijnen roepen Jonatan en zijn wapendrager uitdagend toe om op te klimmen en een lesje te leren. Met handen en voeten klimmen ze naar boven (wat ook al gewaagd is vanwege mogelijk naar beneden gegooide stenen) en doden ongeveer twintig Filistijnen. Dit alles speelde zich af op een terrein half zo groot als een span ossen in één dag kan ploegen (NBV21).

Een dergelijke overwinning is bovennatuurlijk en het wordt ook bevestigd door een aardbeving. De Filistijnen die overgebleven zijn van de wachtpost en die in de vlakbij gelegen legerplaats beseffen dat hun goden de mindere zijn van de God van Israël en raken in paniek.

14.3 Grote verwarring onder de vijanden 14.16-14.23

Saul krijgt vanuit zijn positie door dat er iets bijzonders aan de hand is in de legerplaats van de Filistijnen. Dat er iets bijzonders is blijkt wel: de menigte loopt sidderend heen en weer (16). Saul vraagt zich af wie van hen is weggegaan en verantwoordelijk is voor het ontstane rumoer. Dan blijken Jonatan en zijn wapendrager te ontbreken en Saul grijpt nu zijn kans om de strijd met de Filistijnen aan te gaan.

Het was gebruikelijk om eerst de HERE te raadplegen alvorens de strijd aan te gaan (Deut. 20:4,5) en Achia wordt geboden om de ark van God te brengen. Maar als Saul merkt dat het rumoer op de legerplaats langzaam aan sterker wordt, meent hij te kunnen afzien van het raadplegen van de HERE. Ongetwijfeld een grote geestelijke blunder en het onderstreept des te meer zijn geestelijke ongeschiktheid om een goede koning van Israël te zijn. Iets dergelijks zijn we ook al tegengekomen in hoofdstuk 13 waar Saul zijn geduld verliest en meent zelf de offers te kunnen brengen. Nu meent hij zijn kans schoon te zien om de Filistijnen een nederlaag toe te brengen. Uiteindelijk gebeurt dat ook, maar dan vooral door het ingrijpen van de HERE (23).

Als Saul en zijn mannen op de legerplaats arriveren blijkt een zeer grote verwarring onder de vijand te zijn: ze bestrijden elkaar. We zien dat wel meer in de Bijbel (2 Kron. 19:22-24). Ook de mannen die zich eerder verborgen hielden uit angst voor de vijand sluiten zich aan bij Jonatan en Saul evenals eerdere overlopers naar de vijand. Zo werd er een bijzondere overwinning op de vijand behaald, niet dankzij Saul (eerder: ondanks Saul) en Jonatan maar door de bijstand van de HERE. De overwinning zou nog groter geweest zijn als Saul wel eerst de HERE geraadpleegd had.

14.4 Onverstandig vasten 14:24-14:45

Saul had tevoren het volk een vervloeking doen uitspreken om geen spijs te eten om geen spijs te eten zolang de strijd met de vijand duurt. Mogelijk meende hij op deze manier Gods gunst te verwerven. Maar tegelijk was het een ondoordachte actie van Saul want de strijders zouden de kracht van het voedsel goeds kunnen gebruiken in de strijd. Nog afgezien hiervan kunnen we ons afvragen hoe verstandig is om een vervloeking uit te spreken of te laten uitspreken.

Het onderwerp ‘vervloeking’ is een onderwerp apart en veel te uitgebreid, we zullen er in het kort iets over zeggen. Derek Prince ¹ is een van de bijbelleraren die zich met dit onderwerp heeft beziggehouden. Vervloekingen hebben kracht en werken iets uit, afhankelijk van de geestelijke autoriteit van degene die het uitspreekt. Primitieve volkeren weten dit maar al te goed (toverdokters, sjamanen..). Gelovigen zijn, normaal gesproken, beschermd tegen vervloekingen, vooropgesteld dat ze hun geestelijke wapenrusting dragen (Ef. 6:13 ev.). Het is christenen verboden om hun vijanden te vervloeken (Rom. 12:14).

Het krijgsvolk neemt de negatieve ‘instructie’ van Saul in acht, ook als ze in een gebied komen waar de honing vloeit (26). Maar Jonatan was, om de een of andere reden, niet op de hoogte van de eed die zijn vader had doen uitspreken en hij nam de honing wel, gevolgd door een weer heldere gelaatsuitdrukking. Iemand wees Jonatan daarna op de eed die Saul het volk had doen uitspreken en ook op het gevolg van dit ‘vasten’: een uitgeput volk. Jonatan verwijt nu zijn vader dat de overwinning op de Filistijnen groter had kunnen zijn als het volk wel gewoon had kunnen eten. Hoe onverstandig kun je zijn!

Hierna doet zich een ander probleem voor. De mannen van Saul zijn nu van hun eed ontslagen (24) en zijn hongerig geworden. Zij slachten van het buitgemaakte vee, maar doen dat op de grond zodat ze het vlees met bloed en al eten en daarmee ingaan tegen de Torah (Lev. 3:17, 7:26). Iemand maakt Saul daar attent op (wist hij dat zelf dan niet?) en Saul komt met een 'oplossing'. Een grote steen wordt in zijn nabijheid gebracht en dat zal als altaar functioneren. Hierop kan geslacht worden zodat het bloed op de grond valt en niet samen met het vlees gegeten wordt.

Het was het eerste altaar dat Saul voor de HERE bouwde (35), maar het is de vraag of hij dat daar had mogen doen (Deut. 12:13 en 14).

Saul komt vervolgens met het plan om de Filistijnen een soort 'genadeklap' toe te brengen en hen uit te schakelen voordat de morgen aanbreekt. Dit plan vindt bijval, maar de priester Ahijah wijst Saul er op om eerst de HERE te raadplegen of dit wel een goed plan is. Er wordt niet vermeld hoe dat raadplegen plaatsvindt, mogelijk gebeurde dat door de Urim en de Thummim (voorwerpen die door de hogepriester gebruikt werden om de wil van God te kennen, Ex. 28:30). Maar Saul krijgt die dag geen antwoord van God en gefrustreerd vraagt hij zich af hoe dit kan en waardoor deze schuld is ontstaan. Saul besluit nu om uit te zoeken hoe het zit en laat de hoofden van het volk opdraven. De schuldige moet sterven, zelfs als het Jonatan is. Het volk reageert hier niet op, mogelijk omdat bij hen bekend was geworden dat het inderdaad Jonatan was (28).

Saul laat nu scheiding maken tussen enerzijds de koninklijke familie (Jonatan en Saul) en anderzijds het krijgsvolk. Op de een of andere manier wordt er nu door het lot bepaald dat de schuld ligt bij de koninklijke familie en daaruit Jonatan. Jonatan bekent dan dat hij van de honing heeft geproefd en is bereid te sterven. Volgens zijn vader moet hij nu ook sterven, maar door het krijgsvolk wordt dit verhinderd met het argument dat hij met Gods hulp de grote overwinning behaald heeft.

Saul keert nu terug van de vervolging van de Filistijnen en dezen gaan naar hun eigen woonplaats. De geplande extra campagne is dus afgelast.

Men kan zich afvragen of Jonatan werkelijk schuldig was. Dat hij onder de vloek van zijn vader kwam betekent nog niet dat hij ook schuld had. Hij wist aanvankelijk niet van zijn vader's vervloeking en had zich ook niet verbonden met het vasten zoals het krijgsvolk (24). Hij is dus ook niet schuldig te verklaren. Toch vond God het blijkbaar nodig om de oorzaak van Zijn zwijgen aan te wijzen (zie verder de discussievraag 3).

14.5 Verdere oorlogen van Saul 14:46-14:52

De verzen 47 tot en met 52 zijn enigszins een samenvatting van de militaire ondernemingen van Saul. De vraag is waarom dat hier gegeven wordt terwijl Saul's regering toch nog enige tijd doorgaat. Een mogelijke verklaring is dat Saul in het volgende hoofdstuk door de HERE verworpen wordt zodat hij geen koning over Israël meer zal zijn (15:23).

Verder wordt er ook nog enige informatie over zijn familie gegeven. Zijn vrouw wordt genoemd en ook drie van zijn vier zonen en zijn beide dochters Merab en Mikal.

Abner is de legeroverste en is een oom van Saul. Saul heeft verschillende naties bestreden gedurende zijn regeerperiode, maar de meest aanwezige vijand waren toch wel de Filistijnen. Dit was trouwens de hele elfde eeuw het geval.

14.6 Vragen

1. Jonatan toonde geloofsmoed. Toch gebruikt hij ook het woord 'misschien' (6). Is dit geen tegenspraak? Motiveer uw antwoord.
2. Mogen gelovigen God om een teken vragen? Waarom wel of niet?
3. Kunt u een reden of redenen bedenken waarom God zweeg toe Saul om raad vroeg (37)? Waarom werkte God wel weer mee om Jonatan aan te wijzen hoewel hij niet schuldig was (40-43) ?
4. Saul was succesvol in de oorlogen die hij voerde en redde Israël uit de macht van plundersaars (47,48). Waarom was hij dan in Gods ogen toch geen goede koning?

Verwijzingen

1. Derek Prince, *Zegen of vloek*, Gideon Uitgeverij, 2009

15. De verwerping van Saul 15:1-15:34

15.0 Inleiding

Ook hier is het niet duidelijk welke afstand er in tijd is tussen dit hoofdstuk en het vorige, maar het zou kunnen zijn dat het niet ver verwijderd is van de gebeurtenissen in hoofdstuk 13. Eigenlijk is dit een treurig hoofdstuk want nu wordt Saul definitief door de HERE verworpen zodat hij geen koning over Israël meer zou zijn. Eerder, in hoofdstuk 13, hebben we al iets dergelijks gezien, alleen daar werd Saul aangezegd dat zijn koningschap niet bestendig zou zijn. Nu zou zijn koningschap afgebroken worden ook al kon hij nog enige tijd koninklijke taken uitvoeren. In beide gevallen lag er ongehoorzaamheid aan het bevel van de HERE ten grondslag.

15.1 Amalek moet uitgeroeid worden 15:1-15:3

Via Samuël krijgt Saul nu het bevel van de HERE om Amalek uit te roeien. Het klinkt ons wat merkwaardig in de oren dat God als reden een gebeurtenis opgeeft die zo ongeveer driehonderd jaar geleden had plaatsgevonden namelijk het in de weg staan van Israël toen het uit Egypte optrok (Ex. 17:8-16)..

Je zou zeggen: 'Wat kunnen de tegenwoordige Amelekieten daaraan doen, moeten zij boeten voor de zonden van hun vaders?' Het lijkt me, dat als Amalek zich later bekeerd had tot de God van Israël en vriendschappelijke relaties met Israël begonnen was dat God dit bevel niet gegeven had. Blijkbaar voorzag God dat dit niet zou gebeuren (Deut. 25:17-19). Overigens geeft de Bijbel wel het voorbeeld van Rachab de hoer. Zij en haar familie bleven gespaard voor uitroeiing omdat ze koos voor de God van Israël (Heb. 11:31).

Een andere moeilijkheid is de 'grondigheid' van het uitroeien. Niets mag er gespaard worden, mens noch dier. Kinderen en zuigelingen mogen ook niet gespaard worden. Vooral dat laatste lijkt onrechtvaardig, want zuigelingen hebben toch geen benul van kwaad. Het lijkt me dat we deze zaken bij de Rechter van de hele aarde moeten laten. Hij zal uiteindelijk ieder mens rechtvaardig oordelen.

15.2 Niet alles wordt met de ban geslagen 15:4-15:9

Saul verzamelt een groot leger van 210000 man te Telim (waarschijnlijk een plaats in de Negev) en belegert de stad van de Amelekieten (onbekend welke plaats dit is, mogelijk ergens in het zuiden van Juda). In het dal (mogelijk een Wadi) legt Saul een hinderlaag voor de stad. Voor de aanval begint geeft hij de Kenieten, die te midden van de Amelekieten wonen, nog gelegenheid om uit de stad weg te trekken en dat gebeurt ook.

De Kenieten waren een nomadische stam die woonde te midden van Israël. Ze worden een aantal malen in het OT genoemd, voor het eerst in Gen. 15:18. Jethro, de schoonvader van Mozes kwam uit deze stam (Richt. 1:16).

De motivatie om ze te sparen is dat ze trouw bewezen hebben aan Israël toen het uit Egypte trok, een gebeurtenis die trouwens niet terug te vinden is in de Bijbel.

Saul behaalt een grote overwinning. De Amelekieten worden over een groot gebied verstrooid en verslagen. Toch werd de opdracht van God via Samuël maar ten dele uitgevoerd. Het volk van de Amelekieten wordt afgeslacht, maar Agag, de koning van de Amelekieten wordt levend gegrepen en ook wat geschikt was van het vee wordt gespaard.

15.3 Samuël confronteert Saul 15:10-15.34

God maakt aan Samuël duidelijk wat Saul gedaan heeft. Het is opmerkelijk dat God in het volgende vers zegt dat het Hem berouwt dat Hij Saul tot koning aangesteld heeft. Het is ook geen kleine wandaad van Saul. Er staat dat hij zich van God heeft afgekeerd en Zijn bevelen niet heeft uitgevoerd. De andere keer dat er in de Bijbel staat dat God berouw had is in Gen. 6:7 waar God berouw uitspreekt over dat Hij de mens gemaakt heeft.

Samuël is hierdoor hevig aangedaan en het heeft hem een nare slapeloze nacht bezorgd waarin hij tot de HERE riep. Overigens deelde God nog meer aan Samuël mee (16 ev.).

Samuël wil nu Saul ontmoeten maar krijgt te horen dat Saul naar Karmel is gegaan en daarna afgedaald is naar Gilgal (een belangrijke plaats in godsdienstig en militair opzicht). Te Karmel heeft Saul voor zichzelf een gedenkteken opgericht (NBV), blijkbaar om de overwinning te benadrukken die hij onlangs behaalde op de Amelekieten. Ook hier laat Saul zijn gebrek aan geestelijk inzicht duidelijk zien.

Saul begroet Samuël met een zegen, maar wacht niet eens op een reactie. Hij vervolgt meteen met: 'Ik heb het bevel des HEREN uitgevoerd'. Niets was minder waar en dat laat Samuël ook direct blijken. Het geluid van het vee maakt dit meteen duidelijk. Vervolgens komt Saul met twee 'excuses' die zijn falen moeten maskeren. In de eerste plaats doet hij het voorkomen of de actie van het sparen van het volk afkomstig is (en niet van hem) en in de tweede plaats was er 'een goede reden' om het beste van het vee te sparen namelijk: om de HERE uw (!) God offers te brengen.

Samuël wint er verder geen doekjes om door hier commentaar op te geven maar hij kapt Saul af en deelt hem mee wat de HERE die nacht tot hem gesproken heeft.

Samuël wijst Saul er op dat het God is die hem, aanvankelijk onbetekenend, de positie als koning gegeven heeft en hem ook duidelijk de opdracht gaf om de boosdoeners, de Amelekieten uit te roeien. Waarom had hij hier dan niet naar geluisterd door toch buit te nemen en te doen wat kwaad is in Gods ogen?

Saul ziet dit toch anders. Hij heeft 'alleen' Agag meegebracht maar de Amelekieten met de ban geslagen terwijl het volk het beste van de buit nam om de HERE, uw God, offers te brengen.

Dan spreekt Samuël het oordeel van God uit over de zonde van Saul. Saul heeft het woord van de HERE verworpen en daarom heeft God nu Saul verworpen dat hij geen koning meer over Israël zal zijn. Gehoorzaamheid is beter dan offers en weerspanningheid en ongehoorzaamheid wordt hier vergeleken met de occulte zonde van afgoderij. Men stelt zijn eigen wil boven de wil van God en ontnemt God daardoor de eerste plaats.

Saul erkent nu dat hij gezondigd heeft. De opdracht van Samuël heeft voor hem dezelfde autoriteit als het woord van de Heer. Maar nu komt ook de diepere reden voor zijn ongehoorzaamheid naar voren: hij vreesde het volk en daarom luisterde hij naar hen. Het was blijkbaar de wens van het volk om het beste van het vee te sparen en mogelijk ook wel om Agag in leven te laten om de een of andere reden. Niet voor niets zegt Salomo:

Spr 29:25 Vrees voor mensen spant een strik, maar wie op de HERE vertrouwt, is onaantastbaar.

Samuël wil van Saul weglopen, maar Saul probeert Samuël hiervan te weerhouden zodat hij zich dan voor de HERE kan neerbuigen en het voor het aanwezige volk laat lijken dat het in orde is. Maar Samuël wil in eerste instantie niet luisteren en herhaalt zijn eerdere uitspraak (23). Als Saul dan de mantel van Samuël vastgrijpt om Samuël bij hem te houden scheurt de slip van de mantel af. Dit geeft Samuël de gelegenheid om uit te spreken dat het koningschap heden (!) van Saul is afgescheurd en gegeven is aan de naaste die beter is hem. Het zal voor Saul een bittere pil geweest zijn om dit te moeten horen. Samuël maakt ook nog eens duidelijk dat HERE, hier aangeduid met ‘de Onveranderlijke Israëls’, niet liegt of berouw heeft (op Zijn besluiten terugkomt, NBV).

Saul blijft echter aandringen bij Samuël om met hem terug te keren zodat zijn gezichtsverlies beperkt wordt en nu geeft Samuël toch toe. Saul buigt zich nu ook neer voor de Heer.

Samuël voert nu de oorspronkelijk aan Saul opdracht gegeven uit (in ieder geval wat de mensen betreft) door Agag in stukken te hakken voor het aangezicht des HEREN. Voor ons komt dit heel wreed over, maar het was blijikbaar ook een goddelijke vergelding voor zijn wandaden.

Na deze gebeurtenissen gaan Samuël en Saul voorgoed uit elkaar. Saul gaat naar zijn huis (Gibea van Saul) en Samuël naar zijn geboorteplaats Rama. Samuël had daarna nog veel verdriet van de gebeurtenissen rondom Saul en van de HERE staat dat Hij berouw had dat Hij Saul als koning over Israël had aangesteld. Dit laatste lijkt tegenstrijdig met vers 29 en ook met Num. 23:19. In vers 35 heeft ‘berouw’ de betekenis van ‘betreurde’ (NASB20, NBV), in de andere gevallen heeft ‘geen berouw’ de betekenis van ‘verandert niet van gedachten’.

15.4 Vragen

1. Saul was ‘gedeeltelijk’ gehoorzaam aan de opdracht van God. Waarom is gedeeltelijke gehoorzaamheid juist zo verraderlijk?
2. Wat was nu volgens u het grote ‘manco’ in het karakter van Saul waardoor Hij uiteindelijk ongeschikt bleek om verder koning van Israël te zijn?
3. Een medebroeder zegt: Ik begrijp God niet. Hij had van tevoren toch kunnen weten dat het mis zou gaan met Saul. Hoe zou u deze persoon antwoorden?
4. Is God strenger voor geestelijke leiders dan voor ‘gewone gelovigen’? Motiveer uw antwoord.
5. Wat is voor u persoonlijk de belangrijkste les uit dit hoofdstuk?

16. David komt in beeld 16:1-16:23

16.0 Inleiding

Vanaf dit hoofdstuk komt David in beeld en in de komende veertig hoofdstukken zal David een belangrijke rol spelen. Er is geen andere aardse koning in de hele Bijbel die zo vaak genoemd wordt als David. Mogelijk is dit te verklaren uit het feit dat David een man naar Gods hart was (1Sam.13:14, Hand. 13:22) en dat Israël onder David inderdaad een soort gouden eeuw beleefde.

God heeft dus Saul als koning van Israël verworpen omdat Saul Gods bevelen niet (volledig) uitvoerde. Nu draagt God Samuël op om een nieuwe koning te zalven over Israël, een koning die Hij heeft uitgezocht (zoals ook bij Saul). Het betekent niet dat Saul meteen koning af is en dat David meteen gaat regeren. Integendeel er verloopt een aanzienlijke tijd tussen het moment dat Samuël David zalft en het moment dat hij daadwerkelijk koning wordt over heel Israël (10-15 jaar). Daartussen ondervindt David nog vele moeilijkheden. Ook regeert hij eerst nog 7,5 jaar te Hebron.

16.1 De opdracht voor Samuël 16:1-16:3

Samuël heeft nog steeds verdriet over Saul en de HERE moet hem aansporen om dat leed nu achter zich te laten. Saul is nu toch verworpen als koning over Israël en dat verandert nu niet meer. De vraag die naar voren kan komen is: Is Saul nu ook persoonlijk verworpen door God? De vraag die hier aan vooraf moet gaan is: Heeft Saul echt berouw gehad van zijn ongehoorzaamheid en zich weer toegewijd aan de HERE? Hoewel hij erkent dat hij gezondigd heeft (15:30) lijkt er geen sprake te zijn van een echte bekering. Was dat wel gebeurd dan zou God hem vergeven hebben ook al zou dat niet betekenen dat hij zijn koningschap terugkreeg. Maar uit het verdere verloop blijkt dat het met Saul van kwaad tot erger ging.

Vervolgens krijgt Samuël weer een opdracht van de HERE. Hij moet zijn hoorn vullen met olie en naar Bethlehem gaan om één van zijn zonen tot koning te zalven. Samuël wordt nu bevreesd, want, zo denkt Samuël, Saul zal hier ongetwijfeld van horen en dan mij doden. Men kan zich hier afvragen of Samuël niet gewoon op God zou moeten vertrouwen voor zijn bescherming. Als Hij de opdracht geeft zal Hij dan ook niet voor een veilige reis zorgen? In ieder geval komt God Samuël tegemoet door de ware betekenis van de reis van Samuël te maskeren door het te laten lijken alsof het om een offerbijeekomst zou gaan dat bij Isai en zijn zonen zal plaatsvinden. Daarvoor moet Samuël ook een jonge koe meebrengen. Bij deze bijeenkomst zal God ook aan Samuël openbaren wie hij zou moeten zalven tot koning van Israël.

16.2 De mens ziet aan wat voor ogen is 16:4-16:13

Als Samuël in Bethlehem arriveert komen de oudsten van de stad hem bevend van vrees tegemoet en vragen of zijn komst vrede betekent? De vrees van de oudsten is mogelijk verklaarbaar, als we aannemen dat ze de komst van Samuël naar Bethlehem uitlegden als dat

er een moord in de omgeving was gepleegd en dat er daarom bepaalde maatregelen nodig waren (Deut. 21:1-9)¹. Misschien waren ze ook onder de indruk van Samuel's executie van Agag. Samuël legt vervolgens uit waarvoor hij komt en nodigt hen uit tot heiliging (rituele wassing, schone kleren enz.) zodat ze ook aan het offer kunnen deelnemen. Later nodigt hij Isaï en zijn zonen uit, na hen geheiligd te hebben, tot het offer. Blijkbaar hebben de oudsten van de stad de uitnodiging niet aanvaard, of moeten we aannemen dat Isaï en/of met zijn zonen ook oudsten zijn. De tekst lijkt dit niet te bevestigen.

De zonen van Isaï worden vervolgens aan Samuël voorgesteld. De eerste, Eliab, de oudste van Isaï (17:13) maakt al gelijk een zeer positieve indruk op Samuël. Afgaande op wat hij ziet, concludeert Samuël al snel dat dit de man is die de HERE verkoren heeft, maar dat pakt heel anders uit. De HERE heeft hem verworpen als koning. Toch wel een wat merkwaardige vergissing voor een profeet als Daniël. Dan volgt in vers 7b één van de veel geciteerde teksten uit de Bijbel. Normaal gesproken kunnen we ook niet verder kijken dan de buitenkant, maar door de inwonende Heilige Geest is dat in voorkomende gevallen wel mogelijk. Maar hoe dan ook: God ziet het hart van de mens en baseert Zijn keuze daarop. We zien dat ook bij de Heer Jezus:

Joh. 7:24 maar Jezus zelf vertrouwde Zichzelf hun niet toe, omdat Hij hen allen kende 25 en omdat het voor Hem niet nodig was, dat iemand van de mens getuigde; want Hij wist zelf, wat in de mens was.

Alle zeven zonen gaan zo aan Samuël voorbij, maar de keuze van de HERE is er niet bij. Slecht één ontbrak nog, door Isaï aangeduid als de jongste, die de schapen weidt. Waarschijnlijk heeft zijn vader hem niet als een serieuze kandidaat beschouwd, maar juist deze is God's keuze en die is gebaseerd op wat Hij in David's hart zag. Mogelijk stelde hij als schaapherder, hoewel hij er goed uitzag, maatschappelijk niet veel voor. Al vaker zien we dat God juist uitkiest wat bij mensen minder in tel is (denk bijv. aan Jozef):

1 Kor. 1:27 Integendeel, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen;

Samuël zalft nu David te midden van zijn broeders. Het lijkt me dat zijn broeders en ook zijn vader wel wat 'vreemde gevoelens' ervoeren bij deze ceremonie. Van die dag, zo staat er, greep de Geest des HEREN David aan. Binnenkort zou dat ook duidelijk blijken, ook al zou het nog een behoorlijke tijd duren voordat hij koning van geheel Israël zou zijn (waarschijnlijk minstens tien jaar). Juist door de beproevingen heen zou hij verder gesterkt worden. Iets dergelijks zien we ook bij Jozef en ook bij de Heer Jezus. Nadat Hij de Heilige Geest ontvangen had werd Hij door de Geest in de woestijn geleid om verzocht te worden door de duivel (Mat. 4:1). Later keert Hij in de kracht van de Geest (Luk. 4:14) terug en dan begint zijn bediening met wonderen en tekenen. Samuël keert daarna terug naar zijn woonplaats Rama.

16.3 David komt bij Saul

In vers 14 staat wel een heel treurige zin. De Heilige Geest die eens bij Saul was, was van hem geweken en daar bleef het niet bij. Er staat ook dat een boze geest, die van de HERE kwam, hem angst aan joeg. Sommige christenen menen dat zoiets niet kan omdat een 'goede'

God geen boze geest zou kunnen zenden. De vraag is waarop ze dat baseren (zie ook de vragen). Mogelijk gaat het hier niet om een gevallen engel, maar een gerichtengel². Opgemerkt zij dat dit de enige vermelding is in het OT dat er sprake is van het lastig vallen van een individu door een boze geest (bij Job lezen we alleen dat satan, onder de toelating van God, de oorzaak is van zijn ellende). De dienaren van Saul hebben in de gaten dat het om een boze geest Gods gaat (Saul blijkbaar niet) en ze komen meteen met een remedie. Als er iemand bij Saul komt die goed op de citer kan spelen en het ook doet als de boze geest zich manifesteert dan zal de koning zich beter voelen. Het was blijkbaar in Israël al bekend dat (harp)muziek een positieve invloed heeft in de geestelijke wereld (2 Kon. 3:15). Een van Saul's dienaren heeft blijkbaar van David gehoord en geeft een goed getuigenis van hem, heel bijzonder daarbij is vooral ook dat deze dienaar al had gemerkt: de HERE is met hem.

Saul neemt nu meteen actie en laat David bij Isaï weghalen. Het komt mij wat merkwaardig over dat Isaï proviand (brood, wijn, geitenbokje) bij Saul laat brengen, maar goed, dat zal een reden hebben. David wint de genegenheid van Saul en wordt zijn wapendrager, zo is hij vaak in de buurt van Saul. Hij bevalt zo goed dat Saul aan Isaï vraagt om David permanent in dienst te mogen nemen. Vanzelfsprekend is dit allemaal zo door de HERE geleid.

Het plan van de dienaren om Saul verlichting te schenken werkt. De boze geest moet van Saul wijken als David op de citer speelt.

16.4 Vragen

1. Jaren geleden bezocht ik een conferentie waar een spreker zei over vers 14: 'In die tijd dacht men dat een boze geest van de HERE kwam'. Hoe beoordeelt u zo'n opmerking?
2. De mens ziet aan wat voor ogen is (7b). Wat betekent deze laatste tekst? Hebt u hier zelf ook fouten meegemaakt? Hoe kunnen we dit mogelijk voorkomen?
3. Van David werd gezegd: De HERE is met hem (18b). Probeer eens te bedenken hoe dat deze dienaar opgevallen was. Was dat dan zo uitzonderlijk in die tijd? Kan dat nu ook van elke gelovige gezegd worden?
4. Muziek en zang hebben invloed in de geestelijke wereld (23). Geef hier meer bijbelse voorbeelden van. Iemand zegt: Door aanbiddingsmuziek komt de tegenwoordigheid van God in onze samenkomst. Evalueer deze opmerking.

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996 pag. 178*
2. *Ibid, pag. 182*

17. David verslaat Goliat 17:1-17.58

17.0 Inleiding

Het verhaal van David en Goliat behoort tot de bekendste bijbelverhalen. Op zondagsscholen is deze geschiedenis zeer populair en zelfs in de seculiere wereld is dit verhaal meer dan bekend. De vraag is waarom juist dit verhaal zo bekend is. In het algemeen kun je zeggen omdat hier een sprake is van een ‘onmogelijke’ overwinning. Een onoverwinnelijk geacht vijandig individu wordt door een veel zwakkere maar dappere persoon op een bijzondere manier verslagen. Maar de geestelijke betekenis is veel belangrijker en kan kort samengevat worden als: Met God aan jouw kant kan zelfs de sterkste tegenstander verslagen worden.

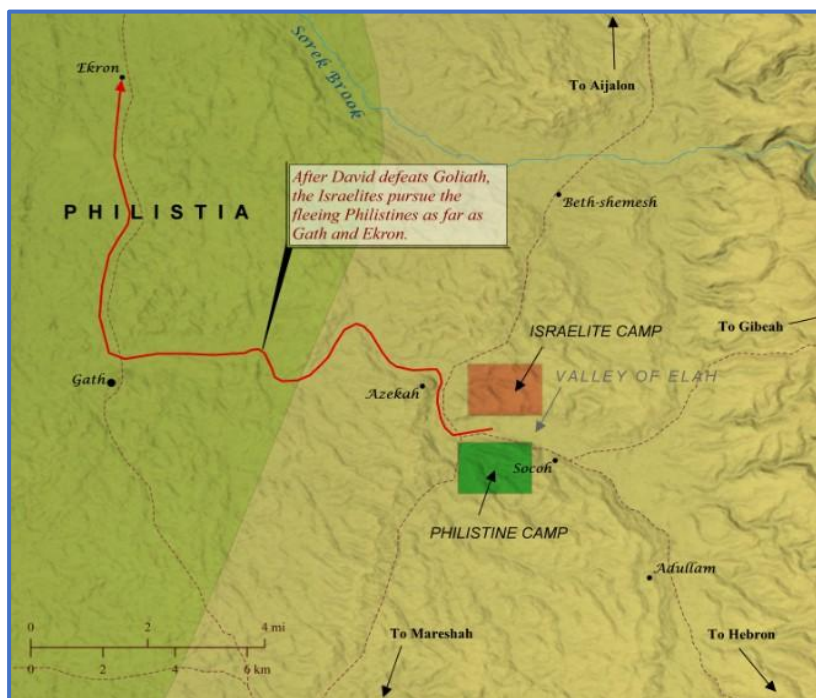
De menselijke hoofdpersoon in deze geschiedenis is David. In Ps. 27:3 schrijft hij:

Ps. 27:3 Al legert zich een leger tegen mij, mijn hart vreest niet; al verheft zich een krijg tegen mij, nochtans blijf ik vertrouwen.

In ons geval is het niet zozeer een leger, maar een reus Goliat die zich tegen David verheft. Maar in diepere zin tart deze reus de God van Israël en dat veroorzaakt in David een heilige woede die hem tot daden aanzet.

Wat verder in dit verhaal opvalt is de vrij uitgebreide en gedetailleerde beschrijving. De schrijver, geïnspireerd door de Heilige Geest, lijkt zich veel moeite te getroosten om het verhaal zo goed mogelijk te laten overkomen.

17.1 Waar verzamelen zich de legers? 17:1-17:3

Bible Mapper 5.1

De verschillende plaatsen uit deze verzen zijn in het kaartje op de vorige bladzijde aangegeven. Het Terebintendal is de vallei van Elah. De Filistijnen zijn dus het gebied van Israël binnengedrongen en hebben zich gelegerd te Soko.

17.2 Gegevens van Goliat en zijn uitrusting 17:4-17:7

Uit het leger van de Filistijnen komt een kampvechter naar voren. Bij de Filistijnen bestond blijkbaar de mogelijkheid om de strijd tussen twee legers via kampvechters te laten beslissen. De Filistijnse kampvechter heet Goliat en is afkomstig uit Gat. Mogelijk was hij een Enakiet. Zijn naam is van Hebreeuwse oorsprong en betekent 'groot' of 'reusachtig' of 'balling' of 'gevangene'. Hij is 'onwaarschijnlijk' lang. Een oud-Hebreeuwse el is ongeveer 48 cm en een span is 24 cm. Deze reus was dus ruim drie meter lang.

Op zijn hoofd was een koperen helm en hij was bekleed met geschubd pantser (metalen plaatjes die elkaar overlappen) en het woog 57 kg (hier worden ook andere waarden op gegeven, maar het is in ieder geval een indicatie). Op zijn schouder droeg hij een koperen werpspies van enige cm dik en de punt van zijn speer bestond uit 6,5 kg ijzer. Alles bij elkaar een zeer intimiderende verschijning! Verder was er nog een schilddrager die voor hem uitging.

17.3 Goliat intimideert 17:8-17:11

Goliat daagt de Israëlieten uit en intimideert hen. Waarom trekken ze eigenlijk op, als ze toch niet durven vechten? Laten ze dan kiezen voor een man tegen man gevecht en de uitkomst zal bepalend zijn voor wie de winnaars en wie de knechten worden. Op intimiderende manier wordt Israël uitgedaagd en het werkt!. Er staat dat Saul en geheel Israël verschrikt werden en zeer vreesden (11). Intimidatie is steeds een machtig psychologisch wapen gebleken tegen een tegenstander die daar gevoelig voor is. Bij de Israëlieten is in ieder geval één man die zich niet laat intimideren en dat is David.

17.4 David hoort de woorden van Goliat 17:12-17:24

In het volgende gedeelte wordt de afkomst van David verhaald. Van de acht zonen worden de drie oudsten genoemd, zij dienen in het leger van Saul, en David de jongste zoon van de oude en hoogbejaarde Isai. David was hier blijkbaar nog niet permanent bij Saul, want hij keerde steeds terug om de schapen van zijn vader te Bethlehem te weiden. De afstand naar het kamp van de soldaten van Saul is ongeveer 25 km.

Goliat voert zijn 'act' veertig (!) dagen lang op, zowel 's-morgens als 's-avonds en David wordt nu, bij één van de gelegenheden, getuige daarvan. Hij wordt door zijn vader gezonden met proviand voor zijn drie broers en de overste over duizend. In die tijd was er blijkbaar geen voorziening vanuit het leger en moest familie voorzien in het nodige onderhoud van de soldaten. Het is niet duidelijk waaruit het pand bestond. Mogelijk was het zoiets als een bewijsstuk dat de goederen goed ontvangen zijn of ook dat men recht zou hebben op een deel van de buit bij een overwinning.

David gaat vroeg in de morgen op pad en als hij in het legerkamp arriveert zijn de soldaten bezig zich op te stellen. David haast zich nu naar zijn broeders om te zien hoe het met hen gaat

(hij laat de bagage bij een bewaker achter) en wordt getuige van het optreden van Goliat. Dat is zodanig intimiderend dat de mannen van Israël vreesachtig wegvluchten.

17.5 De confrontatie met zijn broeders 17:25-17:30

Een grote beloning wordt in het vooruitzicht gesteld voor degene die Goliat verslaat: rijkdom, de dochter van de koning en vrijstelling van lasten. David heeft dit blijkbaar niet gehoord en stelt een vraag over de beloning die een man krijgt als hij Goliat verslaat. Opvallend is dat bij David ook de eer van God meespeelt: de mannen van Israël zijn de slagorden van de levende God! De mannen die David aanspreekt geven hem dan het bovengenoemde antwoord: rijkdom.....

Eliab, de oudste broer van David, is getuige van het gesprek en reageert geërgerd. Hij schuift David een aantal valse en onwaardige beschuldigingen in de schoenen. Waarom deed hij dat? Het staat er niet bij, maar het zou te maken kunnen hebben met jaloezie. David was de gezalfde en niet hij, hoewel hij de oudste was. Mogelijk heeft de schrijver dit incident vermeld om aan te tonen dat God niet voor niets deze man als koning verwierp. Opgemerkt zij dat ook Jozef door zijn broeders slecht behandeld werd (Gen. 37:8).

Het antwoord van David aan Eliab geeft ‘vertaalproblemen’. Bergen ¹ suggereert het volgende: ‘Wat heb ik gedaan dat jou beledigt? Ik vroeg alleen maar iets over een heel belangrijke zaak’. David vraagt nu iemand anders naar de details over de beloning en krijgt een soortgelijk antwoord als in vers 25.

17.6 David spreekt met Saul over Goliat 17:31-17:39

De woorden die David sprak komen uiteindelijk bij Saul terecht en deze laat David halen. David spreekt Saul en anderen nu moed in en belooft te gaan strijden met Goliat. Natuurlijk kan Saul dit niet aanvaarden, de verschillen tussen de jonge David en de geoefende krijgsman Goliat zijn te groot. David vertelt nu van zijn ervaring als herder. Eigenhandig doodde hij, met Gods hulp, zowel leeuw als beer en zo zal hij ook ‘het wilde beest’ Goliat met Gods hulp verslaan. Belangrijk is wat hij hier bij zegt: omdat hij de slagorden van de levende God getart heeft. Goliat daagde de God van Israël uit en David was er zeker van dat God dit door hem zou vergelden. Naar de mens gesproken was David geen partij voor Goliat, maar door het geloof kon David verder zien dan de menselijke horizon. God doet vaak bijzondere dingen als Zijn eer op het spel staat.

Saul gaat nu overstag, hij voorziet David van zijn persoonlijke wapenrok, verder krijgt David ook (Saul’s) zwaard, koperen helm en pantser. David kan hier niet goed mee omgaan, hij is dit niet gewend en kan er niet goed mee lopen. Daarom ontdeed David zich weer van deze beschermende uitrusting. Ongetwijfeld kan dit, het zonder bescherming deze gewapende reus tegemoet gaan, ook als een daad van geloof worden aangemerkt.

17.7 De strijd met Goliat 17:40-17.51

Nu gaat de strijd beginnen. David zoekt eerst nog vijf gladde stenen (weinig luchtwrijving) uit de beekbedding en doet die in de herdersstaf, maar zijn slinger houdt hij in de hand. De

slinger met stenen was een geducht wapen in de antieke wereld. Het bestond uit twee touwtjes verbonden door een doekje waar de steen in paste. Bij het rondslingeren werd dan één van de touwtjes losgelaten waarna de steen met grote snelheid op het doel afging. Gewapend met een slinger met steen wordt nu Goliat benaderd. Eerst is er nog een verbale confrontatie.

Goliat komt nu ook dichterbij David en voor hem uit gaat zijn schilddrager. De Filistijn gaat af op wat hij ziet, in vergelijking met hem stelt David niet veel voor. Hij vergelijkt David met iemand die met een stok een hond benadert en hij vervloekt David bij zijn goden. Dit is psychologische oorlogvoering van deze geestelijk duistere reus die nu vrij letterlijk te maken krijgt met de vervloeking uit Gen 12:3. Hij doet er nog een schepje bovenop met de dreiging om David's vlees aan de vogels en de dieren te geven.

David geeft wel een zeer sterk antwoord (45,46,47) waarin hij duidelijk toont dat hij er een absoluut vertrouwen in heeft dat de HERE hem de overwinning geeft. Goliat daagt uiteindelijk David niet uit maar wel de God van Israël. Niet het vlees van David zal aan de vogels en de dieren gegeven worden, maar wel dat van de Filistijnen terwijl het hoofd van Goliat afgehouden zal worden. Opvallend is ook dat hij zegt in vers 46b:

.....opdat de gehele aarde wete dat Israël een God heeft

God heeft geen zwaard of speer nodig. Hij hoeft er alleen maar voor te zorgen dat de steen uit de slinger van David Goliat dodelijk raakt.

Ik kan me voorstellen dat de woorden van David de Filistijn nog bozer hebben gemaakt. In ieder geval gaat Goliat nu tot de aanval over en nadert David. David nadert ook Goliat en met één steen (hij had er dus geen vijf nodig) uit de slinger wordt nu het voorhoofd van de reus geraakt met zo'n kracht dat de steen zich in het voorhoofd drong (een stuk van de schedel wordt dus verbrijzeld) en hij voorover dood op de grond valt. Naar de gewoonte van die tijd wordt Goliat nu ook nog onthoofd (met eigen zwaard). Nu zijn de Filistijnen er zeker van dat hun held dood is en slaan westwaarts op de vlucht (zie de rode lijn in het kaartje op bladz. 57).

17.8 Wiens zoon is toch deze jongeling? 17:52-17:58

De Israëlieten plunderen vervolgens de legerplaats van de Filistijnen. David neemt de wapenen van Goliat en legt ze in zijn tent, maar zijn hoofd bracht hij naar Jeruzalem. Abner heeft David namelijk meegenomen naar Jeruzalem (waar Saul nu bivakkeert), blijkbaar om de vraag van Saul naar de afkomst van David (55,56) te laten beantwoorden. Voor onze tijd een wat merkwaardige gewoonte om het hoofd van je vijand als trofee mee te voeren, maar David deed dat.

Maar waarom bracht hij dat naar Jeruzalem? Jeruzalem was toen nog niet onder het beheer van Israël. Later, toen David koning was geworden, was Jeruzalem de eerste stad die hij veroverde (2 Sam. 5:6). Wilde David met zijn daad de toenmalige inwoners, de Jebusieten, vast schrik aanjagen zodat de latere verovering gemakkelijker zou zijn? Het is mogelijk. Of wilde hij het 'gewoon' aan Saul laten zien?

In ieder geval wilde Saul nu meer over David weten en vraagt hij naar de vader van David. Beleefd antwoordt David:

17 57: De zoon van uw knecht, de Betlehemiet Isai.

Dat had hij toch wel kunnen weten. David was inmiddels in dienst bij Saul en zijn knechten hadden hem al verteld dat hij de zoon was van de Bethlehemiet (16:18). Er is geen duidelijke verklaring voor deze ‘onwetendheid’ van Saul. Misschien heeft het te maken met 1 Sam. 16:14. Zoiets heeft inderdaad invloed op iemands mentale toestand.

17.9 Vragen

1. Intimidatie is een bekend psychologisch wapen van oudsher. Geef nog eens meer bijbelse voorbeelden van intimidatie. Hebt u zelf weleens te maken gehad met psychologische intimidatie? Hoe reageerde u daarop?
2. Normaal gesproken had David geen schijn van kans tegen Goliat, maar door zijn geloof overwon hij de reus. Hoe kwam David aan zo’n groot geloof? Hoe kunnen u en ik ervoor waken dat we niet de grens overgaan die er ligt tussen geloof en aanmatiging?
3. De HERE had Eliab (als koning) verworpen (16:8). Waaruit blijkt, in hoofdstuk 17, vooral de incompetentie van Eliab? Hoe kunnen u en ik ervoor waken dat we geestelijk ‘afgliden’ naar een Eliab?
4. Wat zijn voor u persoonlijk de belangrijkste lessen uit dit hoofdstuk?

18. Saul's groeiende haat 18:1-18:30

18.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zien we dat Saul pogingen doet om David uit te schakelen. Mogelijk heeft hij nog niet in de gaten dat het David is die zijn opvolger wordt, maar hij ziet wel David groeien in aanzien en populariteit en dat gaat, in de optiek van Saul, ten koste van hem. Zijn pogingen mislukken en uiteindelijk begrijpt Saul dat de HERE met David is (29). Helaas betekent dat niet dat Saul zijn pogingen staakt.

18.1 Verbond tussen David en Jonatan 18:1-18:5

Na het gesprek tussen Saul en David krijgt Jonatan een warme sympathie voor David. Er staat zelfs dat hij hem lief had als zichzelf (dat is trouwens ook het normale gebod van de naastenliefde). Ze hebben ook een aantal zaken gemeenschappelijk: allebei jong, een sterk geloof, goede krijgsman. Hun onderlinge genegenheid is zelfs zodanig dat ze een verbond sluiten en Jonatan geeft van zijn wapentuig aan David. Saul wil nu ook David bij zich houden en staat niet toe dat hij weer terugkeert naar huis. David is verder als krijgsman heel voorspoedig zodat Saul hem als een overste over soldaten aanstelt.

18.2 Sedert die dag 18:6-18:9

Dan gebeurt er echter iets waardoor de houding van Saul ten opzichte van David definitief verandert. Bij het eerbetoon aan de overwinnaar, zoals het in die dagen gebruikelijk was, krijgt David van de feestende vrouwen meer eer dan Saul. Saul bedenkt nu dat hij de mindere is en vreest dat het koningschap naar David zal gaan (wat uiteindelijk ook gebeurt). Sedert die dag wordt David gewantrouwd door Saul en dat zal tenslotte ernstige vormen aannemen, temeer omdat Gods Geest van hem geweken is.

18.3 De eerste poging om David te elimineren 18:10-18:16

De volgende morgen is het ook meteen mis. De boze geest grijpt Saul aan zodat hij als een razende tekeer gaat. Misschien is het ook niet toevallig dat dit gebeurt. Door het toelaten van de zonde van jaloezie is mogelijk een poort opengezet voor het manifesteren van de al eerder aanwezige boze geest. Het tokkelen van de citer (of harp) door David heeft nu blijkbaar geen of weinig effect. Tot tweemaal toe weet David (ongetwijfeld door Gods bescherming) de speer te ontwijken. Het pleit voor het karakter van David dat hij na de eerste speeraanval niet meteen wegliep bij Saul.

Saul wil David nu niet meer in zijn omgeving hebben en in een poging om zijn invloed te verminderen of zelfs uit te schakelen krijgt hij de functie van een legeraanvoerder. Mogelijk hoopt Saul op het sneuvelen van David of op een militaire nederlaag waardoor de reputatie van David wordt aangetast. Maar doordat de HERE met David is hij steeds voorspoedig. Saul ziet de voorspoed bij Saul en hij vreest David. Waarom? David verdringt langzaam zeker Saul van zijn plaats in de harten van geheel Israël en Juda.

18.4 De tweede poging 18:17-18:19

Saul doet een nieuwe listige poging om David uit te schakelen en gebruikt daarvoor zijn oudste dochter Merab. Hij wil ze aan David tot vrouw geven mits David een dapper krijgsman is en de oorlogen van de HERE voert. Maar de bedoeling van Saul is dat David in de strijd met de Filistijnen zal worden uitgeschakeld. Het lijkt voor David onwerkelijk dat hij de schoonzoon van de koning zal worden, maar later blijkt dat Saul zijn woord niet houdt en zijn dochter aan Adriël geeft. Opvallend is dat de vijf zonen die uit dit huwelijk voortkomen later door de Gibeonieten worden gedood als genoegdoening voor zonden van Saul (2 Sam. 21:8 en 9).

18.5 De derde poging 18:20-18:28

Nu valt de jongste dochter van Saul, Mikal, voor David. Saul ziet hierin een nieuwe mogelijkheid om David, via de Filistijnen, uit te schakelen. Behalve dat hij zelf aan David de mogelijkheid aanbiedt om (weer) zijn schoonzoon te worden lanceert hij ook een campagne via zijn dienaren om David over te halen. Maar het werkt niet echt. David uit weer dezelfde soort bezwaren als bij de situatie rond Merab: Hij acht zich niet waardig om de schoonzoon van de koning te worden. Dan geeft Saul David de mogelijkheid om Mikal, via een bruidsprijs, te 'verdiene'. Hij hoeft 'alleen maar' honderd voorhuiden van de Filistijnen te verkrijgen als wraakneming op de Filistijnen van de koning. Ook nu hoopt Saul weer dat David sneuvelt in de strijd. David gaat nu wel overstag en stemt ermee in dat hij de schoonzoon van de koning wordt. Binnen de gestelde termijn voltooit hij de walgelijke opdracht van de koning en nu kan Saul er niet meer omheen en hij geeft aan David zijn dochter Mikal tot vrouw. Merkwaardig dat er staat in vers 28 dat Saul het in zag en begreep dat de HERE met David was. Had hij dat dan niet eerder ingezien? Blijkbaar niet voldoende. In ieder geval heeft hij er geen duidelijke consequenties aan verbonden want hij bleef David vervolgen en streed in die zin tegen God! Zeer tragisch!

18.6 Mikal de vrouw van David 18:29-18:30

Was Mikal een goede vrouw voor David? In ieder geval had ze David lief, ook al was het huwelijk min of meer gedwongen. Bij haar houding ten opzichte van de HERE kunnen we vraagtekens zetten. Later zou blijken dat er een vorm van afgoderij was in haar leven (19:13) en als David danst voor de ark van de HERE veracht ze hem in haar hart (2 Sam. 6:16). Maar nu vreest Saul des te meer omdat David door zijn huwelijk met Mikal, die hem ook echt lief heeft, toch wel een directe rivaal van hem geworden is. Hoe tragisch als je schoonvader je vijand wordt en blijft!

Ondertussen blijft David's roem toenemen door zijn militaire successen. Hierin is hij meer voorspoedig dan alle dienaren van Saul. Wat was zijn geheim? De HERE was met hem!

18.7 Vragen

1. David en Saul ontvingen beiden eer (9), maar David ontving meer eer. Dit veroorzaakte wantrouwen bij Saul. Persoonlijke vraag: Zou u er goed mee om kunnen gaan als iemand anders verkozen werd boven u?

2. David was voorspoedig op al zijn wegen, want de HERE was met hem (16). De HERE is ook met ons als we betrokken zijn bij de grote opdracht (Mat. 28:19,20). Bediscussieer de vraag: In hoeverre mogen we ook op voorspoed rekenen en in welke zin?

19. Op de vlucht 19:1-19:24

19.0 Inleiding

Saul zet zijn pogingen voort om David, zijn rivaal, te elimineren. Hij spreekt er nu ook openlijk met Jonatan en al zijn dienaren over. Hij heeft gemerkt dat de HERE met David is en toch stopt hij niet met zijn misdadige activiteiten. Hieruit blijkt ook de verharding van het hart van Saul.

Het is bijzonder om te zien hoe God David beschermt. Inderdaad, Hij beschermt de weg van zijn gunstgenoten (Spr. 2:8b) en dat is vaak geen gemakkelijke weg. Eerst gebruikt God Jonatan, Saul's eigen zoon en de hartsvriend van David, later Mikal, David's vrouw en Saul's eigen dochter en dan grijpt de Geest Gods zelf direct in.

19.1 Jonatan beschermt David 19:1-19:8

Jonatan deelt aan David de moorddadige plannen van zijn vader mee. Hij bedenkt nu een plannetje om dit te verhinderen. Hij zegt David aan om naar een schuilplaats te gaan en hij zal, in de buurt van die schuilplaats met zijn vader goed over David spreken. Als het dan lukt om Saul van zijn plannen te doen afzien dan kan hij dat snel aan David meedelen.

De opzet lijkt in eerste instantie te slagen. Jonatan weet zijn vader te overtuigen om geen onschuldig bloed te vergieten en ook refereert hij aan de overwinning van David op Goliat. Daarop zweert Saul bij de HERE dat David niet ter dood gebracht zal worden. Jonatan deelt dit dan aan David mee en David komt weer in de dienst van Saul. David haalt ook weer een grote overwinning op de Filistijnen die voor hem op de vlucht slaan. Alles lijkt weer terug bij het oude.

19.2 Mikal beschermt David 19:9-19:17

In vers 9 staat een veelzeggend 'maar'. De boze geest doet weer van zich spreken en de demonische beïnvloeding blijkt heel krachtig. De met een eed bekrachtigde overeenkomst wordt teniet gedaan. Het snarenspeel van David kan niet voorkomen dat de geest zich via Saul manifesteert en deze weer een moordpoging met de speer onderneemt. De poging mislukt en David vlucht naar zijn huis. Saul laat nu het huis bewaken maar Mikal helpt David toch te ontsnappen. Ook zorgt ze met behulp van de terafim en een net van geitenhaar voor een schijn-nabootsing van een slapende (zieke) David. De boden die David willen ophalen ontdekken het bedrog en delen het Saul mee. Mikal verantwoordt haar daden aan haar vader met een leugen. Ze suggereert dat David haar wilde doden en daarom wilde ze David niet tegenhouden om te vluchten.

19.3 De Geest Gods beschermt David 19:18-19:24

David vlucht nu naar Samuël in Rama en vertelt hem alles wat Saul hem aangedaan had. Het lijkt me dat Samuël uit veiligheidsoverwegingen met David naar het naburige Najot gaat,

maar daar worden ze toch opgemerkt. Saul stuurt boden om David te halen, maar dezen ontmoeten een groep profeten in geestvervoering met Samuël aan het hoofd en raken nu zelf ook in geestvervoering. Saul stuurt weer boden die vervolgens ook weer in geestvervoering raken en zo tot driemaal toe. Als Saul merkt dat het zenden van boden niets oplevert gaat hijzelf naar Rama en na wat doorvragen wordt hij ook naar Najot verwezen. Onderweg kwam de Heilige Geest ook over Saul en hij raakt in geestvervoering. Uiteindelijk trekt hij zijn kleren uit en ligt de hele nacht naakt terneer in tegenwoordigheid van Samuël. Wat een vernedering voor een koning die als een dwaas de uitverkorene van de HERE achtervolgt. Nu ontstaat er ook een nieuw spot(spreekwoord): Is Saul ook onder de profeten?

19.4 Vragen

1. Mikal loog om haar 'hachje' te redden (17). Wat vindt u van zo'n noodleugen?
2. Hebt u zelf ervaring met Gods bescherming? Geef zo mogelijk een getuigenis.
3. God had David duidelijk bestemd om koning over Israël te zijn. Waarom was hij dan toch steeds op de vlucht? Hij was er toch wel gekomen, want God kan Zijn plan heus wel waarmaken. Wat vindt u van zo'n redenering? Motiveer uw antwoord.

20. Het verbond met Jonatan 20:1-20:43

20.0 Inleiding

David moet ook weer vluchten uit Najot, ook al is Saul tijdelijk uitgeschakeld. Maar wat moet hij verder doen? Naar huis kan hij niet meer, en naar Saul teruggaan lijkt een onmogelijkheid omdat Saul al meerdere moordpogingen heeft gedaan. Toch wil hij dat laatste nog een kans geven en raadpleegt daarvoor zijn vriend Jonatan met wie hij een verbond heeft. Uiteindelijk bedenken ze een plannetje om te weten te komen hoe David er bij Saul nu voorstaat.

20.1 Jonatan is niet overtuigd 20:1-20:3

David komt bij Jonatan en vraagt hem of hij iets gedaan heeft waardoor Saul hem naar het leven staat. Jonatan antwoordt ontkennend, als dat zo was dan zou hij dat zeker aan zijn zoon meegedeeld hebben. Dit stelt David niet gerust, immers Saul is op de hoogte van de genegenheid van zijn zoon voor David. Daarom vertelt hij niets van zijn moordplan, want hij wil Jonatan geen verdriet doen, aldus David die zich zeer bedreigd voelt.

20.2 Het plan voor het feest van de nieuwe maan 20:4-20:23

Dan vraagt Jonatan aan David wat hij dan kan doen voor hem. David bedenkt dan dat het morgen nieuwe maan is. Volgens de Torah is hier maandelijks een feest aan verbonden dat gevierd wordt met offers (Num. 28:11-15). David zou dan samen met Jonatan en anderen met de koning aan de maaltijd zitten. Maar David wil zich dan schuilhouden in het veld tot over morgenavond. Als Saul dan naar David vraagt dan moet Jonatan tegen de koning zeggen dat David hem dringend heeft gevraagd om naar zijn stad Bethlehem te gaan om daar het jaarlijkse offerfeest te vieren voor zijn geslacht. Als Saul dit goed vindt, dan is hij veilig maar indien hij boos wordt, dan is het duidelijk dat hij van plan is om David kwaad te doen. David wil zich dan verzekeren dat Jonatan hem geen kwaad doet (ze hebben immers een verbond gesloten, 18:1-4) tenzij er bij hem ongerechtigheid zou zijn.

David vraagt zich nu af hoe hij zal weten als de koning Jonatan een hard antwoord geeft en dus kwaad in de zin heeft tegen David. Jonatan belooft, hoe dan ook, het dan aan David mede te delen. Maar tegelijk laat hij David beloven dat hij ook trouw blijft betonen aan Jonatan en zijn huis, ook als alle vijanden van David verslagen zijn. Hieruit blijkt trouwens dat Jonatan voorziet hoe het alles zal aflopen. Er wordt nu een verbond gesloten met het huis van Jonatan dat met een eed bekrachtigd wordt. Dit is het tweede verbond tussen David en Jonatan.

Hoe brengt Jonatan nu over aan David of er gevaar is of niet? Ze kunnen natuurlijk niet zomaar naar elkaar toekomen. Ze spreken af dat David op de derde dag naar een bepaalde plaats zal gaan (de steen Haëzel, 19). Jonatan zal drie pijlen langs die plaats schieten en die door een kleine jongen laten ophalen (dat valt niemand op). Afhankelijk van wat Jonatan tegen de jongen zegt zal David weten of er gevaar is (de pijlen liggen verder weg) of niet (ze

liggen dichterbij). In het laatste geval kan David rustig tevoorschijn komen, anders niet en dan zal hij weten dat hij moet vertrekken.

20.3 Saul mist David 20:24-20:34

Als het feest van de nieuwe maan is aangebroken gaat Saul aan tafel, op zijn gewone plaats bij de wand, om te eten. Abner zit naast hem en Jonatan stond op (waarom is onzeker). De plaats van David blijft leeg, maar Saul zegt er niets van omdat hij veronderstelt dat David ceremonieel onrein is en daarom niet kan deelnemen aan de eerste dag van het feest (Lev. 7:20,21). Het boek Leviticus geeft verschillende gevallen van ceremoniële onreinheid o.a. het contact met een onrein persoon (Lev. 15:11) of met een dood dier (Lev. 11:38).

De tweede dag van het feest is geen heilige dag meer en nu vraagt Saul aan Jonatan waarom de zoon van Isai (NB, wil hij uit haat de naam van David niet meer gebruiken?) gisteren maar ook vandaag niet aan de maaltijd deelneemt. Het antwoord van Jonatan aan Saul komt ongeveer overeen met dat wat hij met David afgesproken heeft (6).

Maar dit antwoord valt uitermate slecht bij Saul. In niet mis te verstane bewoordingen scheldt hij zijn eigen zoon uit en verwijt hem dat hij de kant van David gekozen heeft (dat klopt ook) en dat Jonatan en zijn koningschap (als opvolging van Saul) niet staande blijft als David blijft leven. Dit is wel zeer sterke manipulatie! Saul meent ook meteen tot een moorddadige actie te kunnen overgaan, hij vermoedt dat Jonatan wel weet waar David is.

Jonatan probeert zijn vader nog op andere gedachten te brengen, maar tevergeefs. Saul is woedend en gooit zijn speer naar Jonatan om hem te doden. Jonatan weet dan genoeg: zijn vader is vastbesloten om David te doden. Nu verlaat Jonatan, hevig aangedaan, de tafel zonder verder iets gegeten te hebben. Hij was zeer bedroefd vanwege de schandelijke manier waarop Saul zijn vriend David behandeld had. Een mooi staaltje van diepe vriendschap.

20.4 David moet vluchten 20:35-20:43

De moorddadige toestand van Saul moet nog op onopvallende wijze aan David worden bekendgemaakt en daarvoor zet Jonatan het afgesproken plannetje in werking. Jonatan gaat de volgende ochtend het veld in met een kleine jongen bij zich. Hij schiet drie pijlen af in de richting van de plaats waar David zich ook nu bevindt. Uit hetgeen Jonatan naar de jongen roept maakt David op dat het voor hem niet veilig is en dat hij zal moeten vluchten. Nadat Jonatan de jongen heeft weggezonden naar de stad (met de wapens van Jonatan) is er nog even tijd voor een zeer emotionele en diepgaande ontmoeting met David. Jonatan laat David even later in vrede gaan, ze hebben immers in de naam van de Heer trouw gezworen aan elkaar en ook dat deze trouw zou ook blijven tussen hun beider nakomelingen.

20.5 Vragen

1. De vriendschap tussen Jonatan en David was zeer diep. Waarom zijn goede vriendschappen zo belangrijk in het leven van een christen? Motiveer uw antwoord.

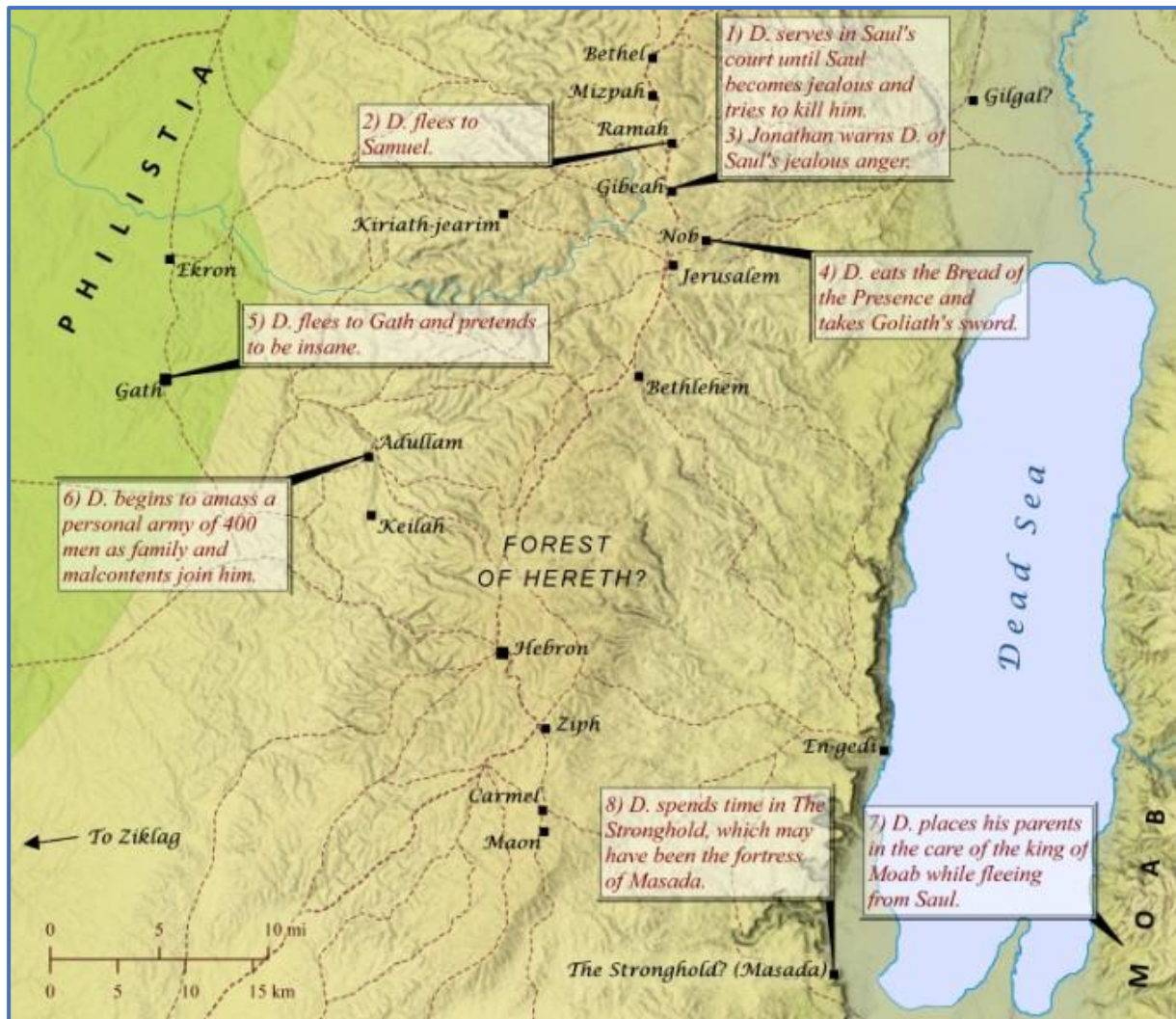
2. Het antwoord van Saul aan Jonatan in de verzen 30 en 31 bevat sterke manipulatie. Kunt u dat toelichten? Geef zo mogelijk voorbeelden van manipulatie in een christelijke context uit uw eigen leven. Hoe bent u daarmee omgegaan?

3. In vers 41b staat dat David zich tenslotte vermande. Had hij zich tevoren dan niet mannelijk gedragen? Motiveer uw antwoord.

21. David bij de priester en bij de vijand 21:1-21:15

21.0 Inleiding

David is nu duidelijk op de vlucht en dat voorlopig zo blijven (de hoofdstukken 21 tot en met 29). Hij komt nu op verschillende plaatsen en om dat enigszins in beeld te brengen geven we hieronder een kaartje, afkomstig van Bible Mapper 5.1.

Bible Mapper 5.1

21.1 David bij Achimelek 21:1-21:9

David arriveert nu in Nob, zo'n 3 km ten zuiden van Najot, bij de priester Achimelek. Nob was in die tijd een priesterstadje waar een soort heiligdom gevestigd was. Het bezoek van David jaagt Achimelek vrees aan. Waarom is dit? Waarschijnlijk omdat Achimelek gehoord heeft van de gebeurtenissen in Najot, waar de priesters en de profeten door David's aanwezigheid in gevaar kwamen. Verder vraagt Achimelek zich af waarom David alleen is.

Het is bij hem bekend dat David de schoonzoon van de koning is en hoort bij de lijfwacht van Saul. Je zou dan tenminste kunnen verwachten dat er soldaten van Saul bij waren.

Dat hij niet klip en klaar vertelt over wat er aan de hand is lijkt me begrijpelijk. Achimelek zou nog meer bevreesd worden als hij zou weten dat Saul zelf David trachtte te doden. David vertelt Achimelek nu iets waarvan je kunt afvragen in hoeverre dat de waarheid is. Het zou trouwens niet de eerste keer zijn dat er met leugens gewerkt wordt (20:6).

Als je onder de koning 'de HERE' verstaat (wat David doet o.a. in Ps. 5:2) dan is het nog verdedigbaar. In zekere zin was zijn missie geheim en mocht niemand weten wat de bedoeling was. Ook zou hij manschappen hebben kunnen heenzenden.

Maar nu komt David er voor uit dat hij levensonderhoud nodig heeft en hij vraagt de priester daarin te voorzien. Maar nu doet zich een volgend probleem voor: Er is geen gewoon brood voorhanden, alleen heilig brood. Dat heilig brood was afkomstig van de tafel der toonbroden. Na verloop van een bepaalde tijd werden de toonbroden vervangen door vers brood en de oude toonbroden mochten alleen nog door priesters gegeten worden als ze tenminste ritueel rein waren (Lev. 24:9). Wel, David is geen priester en de mannen die hij zou hebben weggezonden ook niet en toch besluit Achimelek hem vijf broden te geven in weerwil van de verordening van de Torah. Hier gaat duidelijk barmhartigheid boven de ceremoniële wet en het werpt dus een bepaald licht op de interpretatie van de verordeningen in de Torah. Een al te strikte interpretatie naar de letter kan aan Gods bedoeling voorbijgaan.

De Heer Jezus haalt dit voorval aan naar aanleiding van het aren plukken van de discipelen op de sabbat om te eten (Mat. 12:1-8), iets dat door de Farizeeën aangemerkt werd als werk (overigens ten onrechte). Hij vergelijkt het voorval van David ook met de priesters die op de sabbat wel moeten werken en toch niet schuldig zijn. Hiermee verklaart hij ook de handeling van Achimelek als correct en niet zondig.

Achimelek verklaart wel dat het brood heilig is en alleen gegeten mag worden in de context van rituele reinheid (waarbij blijkbaar in het bijzonder gedacht wordt aan seksuele omgang). David verklaart dat dit in orde is en dat ook, ondanks het ongewijd zijn van de tocht, de wapens van de manschappen heilig zijn (omdat hiermee de oorlogen des HEREN worden gevoerd).

Vers 7 is een soort tussenvers, nodig voor het verdere verloop van het verhaal in 22:9. Doëg was een Edomiet, mogelijk voortgekomen uit de veldslag van Saul tegen de Edomieten (14:47) en nu een dienaar van Saul en een opziener over de herders van Saul. Wat er bedoeld wordt met het 'afgezonderd zijn voor het aangezicht des HEREN' is niet helemaal duidelijk. Misschien betekent het alleen maar dat hij in het heiligdom één of andere dienst te vervullen had. David had in ieder geval flink 'pech' dat Doëg daar was, maar dat zou later blijken.

David heeft behalve voedsel ook wapens nodig. Hij had een goed 'excuus' voor het feit dat hij geen wapens bij zich had (wat je wel mocht verwachten als hij een koninklijke missie had), immers de opdracht was dringend en het dragen van wapens zou de zaak vertragen. Gelukkig voor David was er nog een effectief wapen aanwezig: niets minder dan het zwaard van Goliath die David zelf verslagen had. Mogelijk had David dit zwaard daar zelf gebracht of laten brengen als een soort 'overwinningsoffer', zodat hij er nu naar had kunnen vragen. In ieder geval krijgt hij van Achimelek het zwaard mee.

21.2 David te Gat 21:10-21:15

David vlucht nu weg uit Nob en gaat naar Akis in Gat (zo'n 50 km in zuidwestelijke richting van Nob, zie kaartje op bladz. 74). Gat is de stad in Filistijns gebied waar Goliath vandaan kwam. Akis is de koning van Gat.

Een merkwaardige keuze van David, hij voelt zich in eigen land niet meer veilig. Is dit werkelijk leiding van God? Het lijkt me niet en het loop ook al spoedig uit op moeilijkheden. Want ook al zal Akis David niet herkend hebben, bij zijn dienaren ligt dat anders. Ze zijn op de hoogte van het eerbetoon dat vooral David ten deel viel bij het verslaan van Goliath (die NB uit deze plaats kwam). Als David dit ontdekt komt er vrees voor Akis en hij verzint een leugenachtige uitredding (zie ook Ps. 56:1). Hij gaat zich als een krankzinnige gedragen en... het werkt! In plaats van David te doden of op te sluiten stuurt hij hem weg.

Ps. 34 is een soort danklied van David aan God voor zijn uitredding. Opvallend is dat er al eerder twee Godsmannen waren, Abraham (Gen. 20:2) en Izaäk (Gen. 26:7) die door (halve) leugens hun hachje wilden redden bij een Filistijnse koning.

21.3 Vragen

1. David mocht wel broden eten die als toonbroden gebruikt waren, hoewel de Torah dit alleen toestond voor priesters. Waarom werd dit dan toch toegestaan en ook door Jezus in zijn onderwijs gesanctioneerd (Mat. 12:1-8)?

2. Ps. 34 heeft (gedeeltelijk) betrekking op David's 'avontuur' bij Akis (Abimelek). Wat voor indruk maakt deze psalm op u nu u de achtergrond kent?

22. De moord op de priesters 22:1-22:23

22.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zien we Saul op zijn slechtst: hij laat de priesters en de inwoners van de stad Nob uitmoorden en dat allemaal omdat Achimelek David geholpen zou hebben om te vluchten.

22.1 David te Adullam 22:1-22:2

David vlucht nu uit Gat en gaat naar de spelonk te Adullam (Ps.57:1, 142:1) zo'n 16 km oostwaarts (zie kaartje op bladz. 74). Bijzonder nu dat zijn broers (waaronder Eliab) en zijn gehele familie zich bij hem voegen. Waarom doen ze dit? Het staat er niet maar mogelijk omdat ze bang zijn voor wraakacties van Saul.

Hierbij voegen zich nog zo'n vierhonderd anderen bij. Het zijn mensen die op de één of andere manier ongelukkig zijn in hun huidige situatie. Voor verandering en verbetering hebben ze hun hoop gevestigd op David als nieuwe aanvoerder. We kunnen ons daarbij wel wat voorstellen. Een uitgesproken slechte leider als Saul zal zeker zijn stempel hebben gedrukt op de sociale en de maatschappelijke situatie in het land.

22.2 David bij de koning van Moab 22:3-22:5

Vandaar gaan ze naar Mispè (ergens ten oosten van de Dode Zee maar onduidelijk precies waar), alwaar David 'asiel' vraagt aan de koning van Moab voor zijn vader en moeder totdat hij Gods wil voor hem weet. Het lijkt me dat David dit doet voor zijn vader en moeder vanwege hun leeftijd. Zij blijven daar zo lang David en de mannen in de bergvesting zijn. Welke vesting dat is, is niet duidelijk. Sommigen denken aan het fort bij Masada (zie het kaartje op pag. 70).

Maar nu treedt de profeet Gad op, blijkbaar hoort hij bij de vierhonderd. Hij zegt David aan om niet langer in de bergvesting te blijven maar weer naar Judea te gaan. Dit is dan de leiding waar David op wacht en de reden voor dit vertrek kan zijn dat de Torah vriendschappelijke relaties met de Moabieten verbood (Deut. 23:2-6), gehoorzaamheid aan God geeft meer veiligheid dan een bergvesting¹. Ze trekken nu weer naar Juda, naar het woud van Cheret. Het lijkt me dat de vader en moeder van David ook weer bij zijn. Het woud van Cheret is een prima schuilplaats voor een grote groep tegen georganiseerde acties van Saul.

22.3 De aanklacht van Saul 22:6-22:8

Saul is in zijn woonplaats in Gibeá en zit op een soort heuveltop onder een tamarisk, de speer is in zijn hand en zijn dienaren zijn bij hem. Het geheel geeft de indruk van een soort rechtszitting op een centrale plaats. Hij heeft inmiddels op de een of andere manier gehoord waar David en zijn mannen nu zijn en hij vindt de tijd blijkbaar rijp voor een vlammeende toespraak.

Hij spreekt zijn dienaren aan als Benjaminiten. Saul is zelf ook een Benjaminit en dit suggereert dat Saul vooral verwanten als zijn naaste dienaren had aangesteld. Dit wordt ook bevestigd door het vervolg. Saul doet voor hen van alles te willen geven, maar dat gaat natuurlijk niet als de zoon van Isaï koning wordt. Hoe konden zij dan tegen hem samenspannen met zoveel 'goeds' in het vooruitzicht. Waarom vertelde niemand hem van het verbond tussen Jonatan en David? Verder zou Jonatan David hebben aangezet om Saul om te brengen.

Natuurlijk zijn dit de sterk manipulerende woorden van een koning die de weg volledig kwijt is, er is geen relatie met HERE, hij is zeer achterdochtig en zwelgt in zelfmedelijden.

22.4 Achimelek wordt ontboden 22:9-22:13

De dienaren van Saul reageren blijkbaar niet op de 'toespraak' van Saul, maar nu is er toch één die de stilte doorbreekt: Doëg. Hij getuigt nu voor Saul en zijn gevolg wat hij gezien heeft bij Achimelek, de zoon van Achitub. Behalve dat Achimelek voorzag in brood en wapen, raadpleegde hij ook de HERE voor David. David zocht dus wel degelijk leiding van de HERE.

Saul voelt zich nu nog meer verraden, het 'complot' tegen hem is nog groter dan hij al dacht. Nu moet ook Achimelek bij de koning komen, met zijn familieleden die priester waren. Ze moeten allen de afstand van Nob naar Gibeon afleggen. Ze hadden waarschijnlijk geen idee wat hen te wachten stond, anders waren ze niet gekomen.

Saul beschuldigt nu Achimelek (zijn naam wil hij niet eens noemen) dat hij met David tegen hem heeft samengespannen door hem brood en wapen te geven en voor hem de HERE te raadplegen zodat David nu op hem 'loert'. Hoe 'ziek' kun je zijn? Wat voor zinnigs kun je nog verwachten van deze gedemoniseerde koning?

22.5 Het antwoord van Achimelek 22:14-22:15

Achimelek antwoordt Saul op een duidelijke manier. Hij haalt aan dat David bijzonder betrouwbaar is. Hij heeft wel meer keren God geraadpleegd voor David, dus op zich is dit niet bijzonder. Verder weet hij niets van het op de vlucht zijn van David voor Saul of dat David een bedreiging zou zijn voor Saul (David heeft Achimelek immers iets anders verteld).

22.6 De moord op de priesters 22:16-22:19

Achimelek vraagt Saul om hem en zijn familie niets ten laste te leggen, maar Saul wil hier niets van weten, hij beveelt de executie van hem en zijn familie van priesters. Zijn soldaten weigeren echter deze order uit te voeren, waarschijnlijk omdat ze wel wisten dat de veronderstelling van Saul over het medeweten van de priesters vals was. Zij waren als Israëlieten ook volgers van de Torah en wilden niets weten van het vermoorden van de priesters. We lezen niets over de reactie van Saul op deze weigering, maar wel dat hij nu aan een niet-Israëliet Doëg het bevel geeft om de moordpartij uit te voeren. Doëg heeft als Edomiet blijkbaar niets met de Torah (ondanks zijn verblijf bij Achimelek) en slaat toe. Niet alleen worden 85 priesters gedood, maar ook moordt hij de priesterstad Nob helemaal uit. Ongelooflijk!

22.7 Abjatar ontkomt 22:20-22:23

Een zoon van Achimelek, Abjatar ontsnapt aan de slachting en vlucht naar David. Inderdaad, het was op het bevel van Saul dat de priesters te Nob gedood werden, ook al was Doëg de uitvoerder. David voelt zich medeverantwoordelijk voor de dood van de familieleden van Abjatar, omdat hij, toen hij bij de priester was, wel aanvoelde dat Doëg aan Saul zou mededelen dat David bij Achimelek was geweest, maar er verder niet iets op uitdeed. David biedt Abjatar aan bij hem te blijven en dat doet hij ook (23:6).

22.8 Vragen

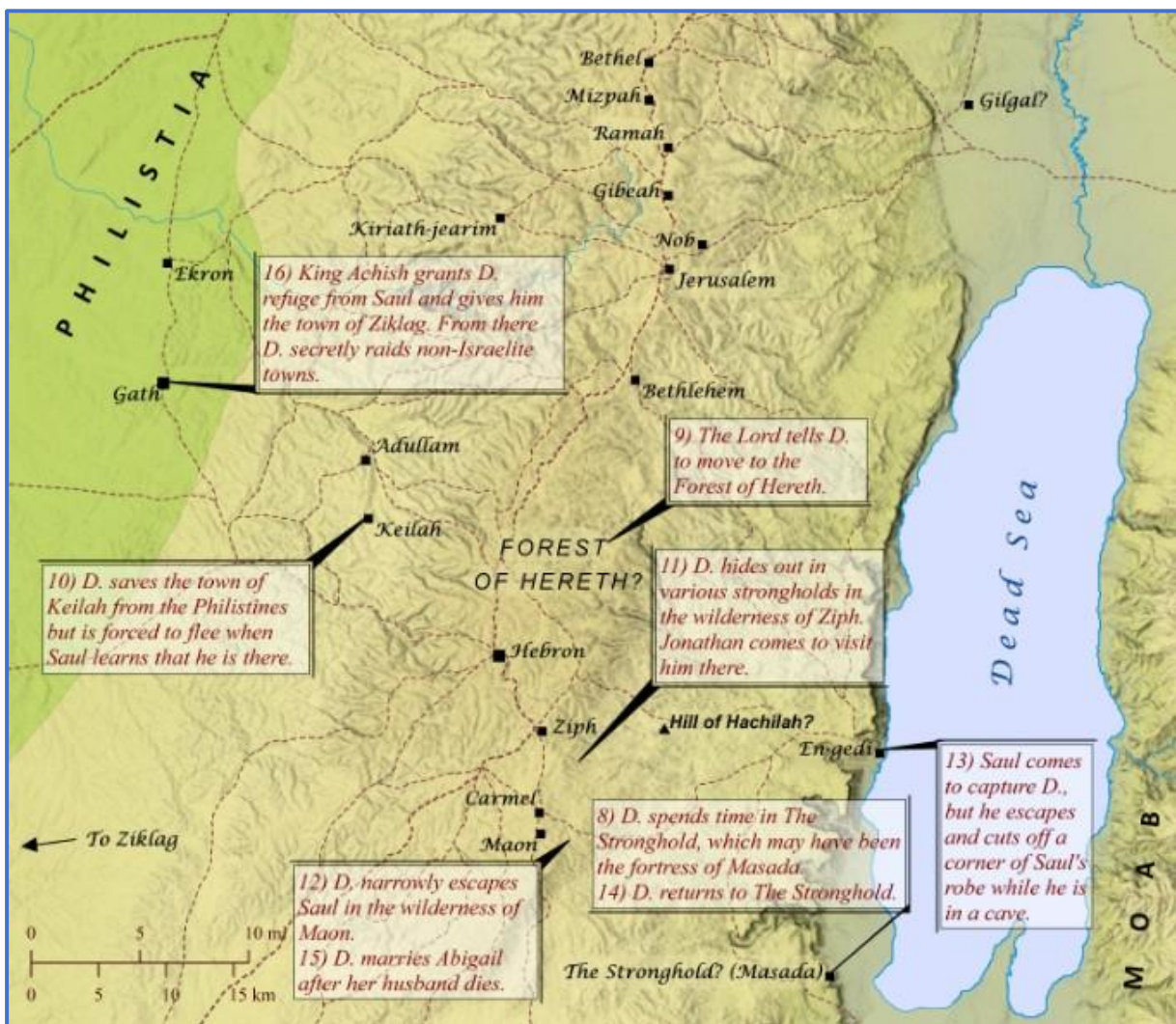
1. In dit hoofdstuk zien we Saul duidelijk van kwaad tot erger gaan. Als u in die tijd geleefd had en op de hoogte was van de situatie, zou u dan voor Saul gebeden hebben? Zo ja, wat dan en indien niet, waarom niet?
2. David voelde zich blijkbaar medeschuldig aan de dood van de priesters. Was dat terecht en zo ja, wat had hij kunnen doen om de moordpartij te verhinderen?
3. Hoe gaat u, indien van toepassing, persoonlijk om met 'schuldgevoelens' ?

23. David in Keïla 23:1-23:28

23.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zien we David die de inwoners van Keïla van de Filistijnen bevrijdt, maar uiteindelijk toch weer uit Keïla moet vluchten vanwege Saul. Hij vlucht met zijn manschappen naar de woestijn van Zif en daar wordt hij bijna gegrepen door Saul. Saul moet echter weer wegtrekken omdat een bode hem gemeld heeft dat de Filistijnen weer het land zijn binnengevallen.

We geven hieronder weer een kaartje uit Bible Mapper 5.1 waarop de verschillende plaatsen die genoemd worden in dit hoofdstuk te vinden zijn.

Bible Mapper 5.1

23.1 David bevrijdt de inwoners van Keïla 23:1-23:5

Keïla, ongeveer 20 km ten zuidoosten van Gat, was een aantrekkelijke stad voor de vijand,. Het lag in een landbouwwachtig gebied van Juda en het was ook tamelijk geïsoleerd van andere steden in Israël. Blijkbaar was het ook oogsttijd (gerst of tarwe) en dit alles maakte deze plaats tot een begerlijke prooi voor de Filistijnen.

Bij David ontstaat het verlangen om de stad te bevrijden van de Filistijnen, maar hij raadpleegt eerst de HERE. Hoe hij dat doet, staat er niet bij. De efod van Abjatar komt eerst in vers 6 voor, blijkbaar na de verovering van Keïla. Maar hoe dan ook, David krijgt een duidelijk antwoord van de HERE dat er op neerkomt dat hij de Filistijnen kan verslaan.

Maar de mannen die David vergezellen zijn bevreesd om op te trekken tegen de Filistijnen (ze leven al in vrees in Juda) en delen de overtuiging van David, die hij van de HERE had ontvangen niet. Daarop raadpleegt David de HERE opnieuw en weer krijgt hij een bevestigend antwoord. Nu zijn de mannen blijkbaar voldoende overtuigd en bij de strijd incasseren de Filistijnen een grote nederlaag. Ook hun vee, dat ze hadden meegenomen (mogelijk om het vast daar te laten grazen) wordt buitgemaakt.

23.2 David moet weer vluchten uit Keïla 23:6-23:13

Saul hoort dat David Keïla was binnengetrokken en meent daar ook Gods leiding in te zien. Immers, zo redeneert hij bij zichzelf, hij heeft zichzelf opgesloten in een stad met grendels en deuren. Maar hoe kun je Gods leiding ervaren als je zelf geen relatie met de HERE meer hebt? Hoe gevaarlijk is dat! Maar Saul meent nu dat de tijd rijp is om met 'al het volk' Keïla te belegeren.

David hoort hiervan en raadpleegt weer de HERE. Nu gaat dat via de priester Abjatar die inmiddels (weer) in de buurt van David is en de efod gebruikt. David stelt duidelijke vragen en de HERE geeft, via de efod (ook al is niet duidelijk hoe dat gaat) duidelijke antwoorden. Deze komen er op neer dat de inwoners van Keïla David en zijn mannen zullen uitleveren aan Saul. Dit lijkt verraad, David is zo goed geweest voor deze inwoners en dan toch dit resultaat. Zeer waarschijnlijk zijn de inwoners bang geworden omdat ze gehoord hadden wat Saul met de inwoners van Nob gedaan heeft. Maar, is hun besluit dan goed te praten?

In ieder geval verlaten David en zijn mannen nu Keïla. Blijkbaar zijn er zo'n tweehonderd bijgekomen sinds Adullam (22:2), mogelijk afkomstig uit Keïla. Als Saul hoort dat David Keïla verlaten heeft, geeft Saul zijn tocht op.

23.3 David in de woestijn van Zif 23:14-23:18

David is inmiddels naar de woestijn Zif gevlucht en verblijft in de bergvestingen. Hij wordt door Saul gezocht, maar, zo staat er, God gaf hem niet in zijn macht. Hoe kon het ook anders, God had noch grote plannen met David! Saul had zich heel wat moeite kunnen besparen als dit goed tot hem was doorgedrongen.

Als David in Choresa is (een onbekende locatie die ook niet op het kaartje staat) krijgt hij bezoek van Jonatan. Jonatan versterkte het vertrouwen van David op God met de woorden die hij sprak.

Hoe goed zijn de vrienden die ons geloof kom en versterken en ons opbeuren. David zal dat best nodig hebben gehad, om steeds maar op de vlucht te zijn ook al weet je dat God met je is. Wat Jonatan uitsprak is ook uitgekomen, op één ding na. Jonatan zou het koningschap van David niet meer meemaken. Hij stierf op dezelfde dag als Saul (31:6).

23.4 Saul achtervolgt David in de woestijn 23:19-23:28

David bleef in Choresa, maar enige Zifieten zijn daar achter gekomen en ze weten zelfs vrij nauwkeurig aan te duiden waar hij is. Ze begeven zich naar Saul in Gibeon en delen aan Saul de verblijfplaats van David en zijn mannen mee en nemen ook op zich om David aan de koning uit te leveren. Een vorm van verraad door eigen landgenoten (Judeeërs), maar waarom doen ze dit? Waren ze bang voor de wraak van Saul omdat zij David verborgen? We kunnen het niet met zekerheid zeggen. Maar in Psalm 54 heeft hij het over deze situatie.

Saul reageert weer op een ‘vrome’ manier. Meent hij werkelijk dat hij een zegen van de HERE kan uitspreken over deze actie tegen de gezalfde van de Heer en dan ook nog met een zelfzuchtig tintje? Het toont eens te meer de geestelijke duisternis bij Saul aan.

Saul stuurt hen nu op weg om nauwkeurig de verblijfplaats van David te zoeken en het vervolgens aan Saul mee te delen. Saul zal hen dan volgen om op een gunstig moment toe te slaan.

David bevindt zich inmiddels in de woestijn Maon (zie kaartje op bladz. 70). Als David hoort dat Saul hem zoekt dan begeeft hij zich met zijn troep naar een rotsachtig gedeelte in de woestijn, waar hij en zijn mannen goed kunnen schuilen. Saul hoort hiervan en begeeft zich met zijn troep naar de woestijn Maon. Op zeker moment bevindt David zich aan de ene kant van de berg (blijkbaar zijn schuilplaats) en Saul en zijn mannen aan de andere kant. Het komt bijna tot een confrontatie waarbij David en zijn mannen gegrepen dreigen te worden als er een bode tot Saul komt met de boodschap om haastig weg te trekken omdat de Filistijnen het land (weer) zijn binnengevallen. Ongetwijfeld een ingrijpen van de HERE. We kunnen ons wel afvragen waarom David het niet tot een confrontatie had laten komen, de HERE was toch met hem? Misschien wel omdat David Saul (ook een gezalfde van de HERE) niet wilde doden!

Saul trekt nu weg van David en gaat de Filistijnen tegemoet. De betreffende rots krijgt een speciale naam: Rots der Ontkoming!

23.5 Vragen

1. David gebruikte, via de priester Abjatar, de efod om Gods leiding te zoeken (9). Zijn dergelijke methoden tegenwoordig nog steeds bruikbaar voor christenen? Motiveer uw antwoord. Hoe zoekt u zelf Gods leiding in bepaalde situaties?

2. In dit hoofdstuk zien we een paar duidelijke voorbeelden van misleiding bij Saul, wijs ze aan. Wat ligt er aan deze misleiding ten grondslag? Hoe kunnen we voorkomen dat we zelf misleid worden, of is dat ‘wishful thinking’?

24. David ontmoet Saul 24:1-24:23

24.0 Inleiding

In dit hoofdstuk zien we een min of meer vis à vis confrontatie tussen Saul en David. David krijgt de gelegenheid om definitief af te rekenen met Saul, maar doet dat opzettelijk niet. Bijzonder is de respectvolle houding van David ten opzichte van Saul, die hem toch het leven zuur maakt. Opvallend is ook de reactie van Saul op de woorden van David. Hij reageert nederig en ingetogen. Helaas is dat maar voor een beperkte tijd.

24.1 David en Saul in de spelonk 24:1-24:8

David is gevlucht uit de woestijn van Maon en houdt nu, met zijn mannen, verblijf in de bergvestingen van Engedi. Saul heeft inmiddels afgerekend (?) met de Filistijnen en ontvangt bericht dat David zich in de woestijn van Engedi bevindt. Saul onderneemt nu met drieduizend geoefende strijders een tocht van ongeveer 50 (?) km om David en zijn mannen te gaan zoeken bij de steenbokrotsen. Saul bereikt een plaats die in de NBG wordt aangeduid als “schaapskooien aan de weg” (4) en zondert zich daar af in een spelonk, niet wetende dat David en zijn mannen zich achter in de spelonk bevinden. Toeval of leiding van de HERE? Ligt hier dan nog een kans voor Saul om met David in het reine te komen? Het is moeilijk om dit met zekerheid vast te stellen. De mannen van David zien het in ieder geval als leiding van de HERE en menen ook dat dit de vervulling van een ‘profetie’ die er op neer komt dat dit de dag is dat God Saul in de macht van David heeft gegeven en dat hij met Saul nu naar believen mag handelen. Nergens anders lezen we over zo’n profetie en het is mogelijk ook dat het om een valse profetie gaat.

David laat niet toe dat zijn mannen Saul kwaad aandoen, maar snijdt zelf ongemerkt nu de slijp van de mantel van Saul af. Daarna bonsde zijn hart in zijn keel omdat hij dat gedaan had.

Overschreed David hier een morele grens? Bergen ¹ suggereert van wel. David had, naar zijn mening, zijn hand opgeheven tegen de gezalfde van de HERE (Saul was letterlijk door Samuël gezalfd, maar dit was ook een symbool van de Heilige Geest die Saul aangreep, later verliet deze zalving hem helaas weer) en ziet dit als een daad van opstand tegen God (Ex. 22:28). David zou hier even later weer berouw over hebben en hij verbood zijn mannen om Saul iets aan te doen. Tegelijk ziet Bergen het afscheuren van een stukje van de mantel van Saul ook als een daad die symbolisch de overdracht van macht aangeeft van het huis van Saul naar het huis van David. Zie verder de vragen.

24.2 David spreekt Saul aan 24:9-24:16

Saul verlaat de spelonk en wordt even later gevolgd door David die hem aanroept met: mijnheer de koning! Wat een vriendelijke benadering van iemand die jou naar het leven staat. Wat is David hier een voorbeeld van zachtmoedigheid!

Saul kijkt om en David vernedert zich (letterlijk) voor Saul. Daarna gaat David tot Saul spreken en hij begint met een waarom vraag, gevolgd door een vrij lange monoloog. Met de

waarom vraag stelt David Saul in staat om te reflecteren op zijn eigen gedrag. Maar laten we eens kijken hoe het betoog van David verloopt.

Inderdaad, waarom luistert Saul naar de verkeerde mensen? Vanuit geestelijk oogpunt is dit begrijpelijk. Er was allang geen relatie meer met de HERE en een boze geest kwelde hem. In zo'n geestelijke toestand kom je bijna steeds bij de verkeerde mensen uit, tenzij er door de genade van God bekering is. Maar anders: duisternis zoekt duisternis op.

David probeert Saul te overtuigen dat hij geen kwaad tegen hem in de heeft in de zin had. Hij had immers de mogelijkheid om hem te doden (NB, de HERE had hem in zijn macht gegeven) maar daar heeft hij geen gebruik van willen maken. Maar wat nog meer aanspreekt is de manier waarop David zijn potentiële moordenaar benadert. Hij noemt in vers 11 Saul tweemaal de gezalfde des HEREN (hoewel deze zijn zalving verloor). Hij spreekt ook over 'mijn heer' en 'mijn vader'. Wat een houding van David tegenover 'falende autoriteit'. De basis voor de houding van David is gelegen in de erkenning van Gods autoriteit. Hoever zijn we daar, in het algemeen, van af in onze hedendaagse maatschappij en dan is het ook weinig verwonderlijk dat ook het respect voor wereldse autoriteit teloor gaat. David echter blijft respect tonen voor Saul die hem zeer vijandig bejagent.

Een ander aspect in de toespraak van David is dat hij het oordeel duidelijk aan de HERE overlaat in plaats van zichzelf te wreken (13,16). Als je zo wordt lastig gevallen door je vijand dan is de 'verleiding van het vlees' groot om jezelf te wreken en de voorbeelden in de hedendaagse maatschappij zijn legio. Maar als we volgeling van Christus geworden zijn en ons vlees kruisigen dan kunnen we het oordeel aan God overlaten. We zien David hier in de praktijk brengen wat er in Rom. 12:19-21 staat. Zo'n houding kan alleen maar door de Heilige in ons bewerkt worden. Ook David was bekend met de Heilige Geest (Ps. 51:13).

In vers 15 zegt David eigenlijk zoiets als: Saul waar ben je mee bezig? Zoveel geld en zoveel moeite spendeer je in het achtervolgen van een nietig mens zoals ik! Bedenk toch wat je aan het doen bent!

Mogelijk kun je zeggen dat David op drie manieren Saul probeert te overtuigen van zijn destructieve gedrag: 1. Zijn respectvolle benadering 2. Het wijzen op de rechtvaardige Rechter en 3. Zijn beroep op het gezonde verstand.

24.3 De reactie van Saul 24:17-24:23

Saul is misschien op enige afstand van David zodat hij vraagt of het zijn stem is, maar het kan ook als een soort retorische vraag bedoeld zijn. In ieder geval zien we hier een andere Saul dan we gewend zijn. Ineens noemt hij David 'mijn zoon'. Dat is nog eens wat anders dan 'de zoon van Isai' waarbij hij niet eens, uit vijandschap, de naam van David wilde uitspreken. Ook huilt Saul nu, terwijl hij erkent dat David rechtvaardig is en hij, Saul, heeft David juist kwaad gedaan. Vanwaar deze verandering en is deze verandering blijvend? Dat laatste helaas niet zoals in hoofdstuk 26 zal blijken.

Het lijkt me dat Saul, onder de zware emotionele druk waarin hij verkeert, bepaalde verdedigingsmechanismen opgeeft en laat zien wat er ook nog, mogelijk diep weggeborgen, in zijn hart is. Hij erkent nu ook volmondig dat David koning zal worden en dat het koningschap onder hem bestendig zal zijn. Hoe bijzonder! Wat eerder weggestopt werd door blinde haat en jaloezie, komt nu tevoorschijn. Ook laat hij David zweren bij de HERE dat zijn nakomelingen door hem niet uitgroeid zullen worden, iets dat bij oosterse vorsten in

soortgelijke situaties niet ongebruikelijk was en ook dat zijn naam niet uit zijn familie uitgeroeid wordt. David zweert dat hij dit niet zal doen. Men kan zich afvragen of David zich hier aan gehouden heeft omdat er ook de ‘moeilijke’ geschiedenis is uit 2 Sam. 21:1-14. Als dit hoofdstuk behandeld wordt komen we er op terug.

Saul gaat nu naar zijn huis, maar David en zijn mannen gaan naar de bergvesting, mogelijk uit veiligheidsoverwegingen omdat Saul niet echt te vertrouwen is.

24.4 Vragen

1. Wat kunt u uit dit hoofdstuk leren van de manier waarop David Saul aanspreekt? Komt dit overdreven beleefd over of is er toch meer?
2. Kritiek op de leiding van een gemeente werd en wordt nog steeds weleens tegengegaan met: ‘Raak mijn gezalfden niet aan’. Wat vindt u van een dergelijke benadering? Motiveer uw antwoord.
3. Het afscheuren van een deel van de mantel van Saul door David wordt door Bergen gezien als een daad met een diepere betekenis (zie de tekst). Wat vindt u van een dergelijke benadering? Wanneer mogen we, volgens u, aan een bepaalde gebeurtenis een diepere (geestelijke) betekenis toekennen?

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996, pag. 241*

25. David en Abigaïl 25:1-25:44

25.0 Inleiding

In dit hoofdstuk de wat merkwaardige geschiedenis van David, Abigaïl en Nabal. De hoofdrol is voor Abigaïl, een schone en verstandige vrouw die door haar kordate optreden veel bloedvergieten voorkomt. Uiteindelijk verwerft David haar tot vrouw, maar tegelijk verliest hij ook, zij het tijdelijk, zijn eerste vrouw Mikal, die wordt door haar vader, Saul, gewoon aan een ander wordt gegeven. In die tijd kon dat blijkbaar.

25.1 Samuël stierf 25:1

Dit hoofdstuk begint met de sobere mededeling dat Samuël stierf. Hij zou vrij oud geworden zijn, volgens bepaalde schattingen ongeveer negentig. Samuël was de laatste richter en ook de nationale profeet en het is dan ook begrijpelijk dat heel Israël, mogelijk inclusief David en zijn mannen, bijeenkwam om rouw te bedrijven. Samuël werd begraven in zijn huis te Rama (nu mogelijk Nebi Samwil). David begeeft zich nu (hierna?) naar de woestijn Paran (zie kaartje hiernaast). De Septuagint heeft hier ‘de woestijn Maon’. Dit zou, geografisch gezien, beter passen bij het vervolg.

Bible Mapper 5.1

25.2 David vraagt een gunst aan Nabal 25:2-25:8

David hoort nu dat er in Maon een zeer rijk man, genaamd Nabal (Hebreeuws: dwaas), woont die in Karmel zijn bedrijf heeft. Deze man, een Kalebiet (afstamming van de bekende Kaleb) moet ook nog (verre) familie van hem zijn ¹. Tegelijk wordt hier de vrouw van Nabal genoemd, Abigaïl (= vreugde van de vader), ze is knap en wordt ook, in tegenstelling met haar man ‘verstandig’ genoemd. Nabal is bezig met het scheren van zijn schapen en David ziet de kans schoon om deze Nabal om een gunst te vragen. Hij stuurt een delegatie van tien mannen naar Nabal en na de gebruikelijke beleefdheden komen ze met het verzoek van David, om zijn mannen van het nodige eten en drinken te voorzien. Ze wijzen Nabal ook nog op het feit dat David de herders van Nabal op geen enkele manier benadeeld heeft toen deze in de buurt van de herders van David waren. Voor wat, hoort wat, zo is het toch?

25.3 Het antwoord van Nabal en de reactie van David 25:9-25:13

Het antwoord van Nabal is een koude douche en bevestigt de betekenis van Nabal’s naam. Nabal geeft voor David niet te kennen en vergelijkt hem met een knecht die van zijn heer is

weggelopen. Hij wil zijn brood, water en wat geslacht is niet delen met lieden waar hij niet eens van weet waar ze vandaan komen.

Vanzelfsprekend is dit erg beledigend voor David en zijn mannen. Kwaad wordt voor goed vergolden. David en zijn mannen zijn goed voor de herders van Nabal geweest (16) en dan zo'n hard antwoord. Het is begrijpelijk dat David zeer boos wordt (op zijn zachtst gezegd), maar een moordpartij plannen voor dit vergrijp? Ja, voor onze begrippen is dit sterk overdreven. Maar in die tijd, met zijn schaamtecultuur, zonder het onderwijs van de Heer Jezus in de Bergrede, kon zoiets voorkomen. Het toont in ieder geval dat David, een man Gods, ook zwakke zondige kanten had. Ongetwijfeld zou het tot een strijd met de mannen van Nabal gekomen zijn en zouden er onschuldige slachtoffers zijn gevallen. David neemt zijn zwaard en vierhonderd mannen doen hetzelfde. Tweehonderd blijven achter bij het pakgoed.

25.4 Abigaïl grijpt in 25:14-25:22

Ondertussen heeft Abigaïl, door één van de knechten gehoord wat er aan de hand is. Ze hoort hoe Nabal David behandeld heeft terwijl David juist heel goed is geweest voor de knechten van Nabal. De knecht voelt aan wat er aanstaande is en waarschuwt Abigaïl zodat ze maatregelen kan nemen. Het is overigens begrijpelijk dat de knecht niet naar Nabal zelf gegaan is. Gezien het karakter van Nabal zou dit weinig kans van slagen hebben gehad. Abigaïl neemt nu maatregelen en gaat, nu met een hoeveelheid voedsel op ezels geladen en een stel knechten voor haar uit, David en zijn mannen tegemoet. De hoeveelheid voedsel is waarschijnlijk te weinig voor zeshonderd man, maar het is tenminste een gebaar van goede wil. Van de hele expeditie vertelt ze niets aan haar man, deze zou de actie zeker verhinderd hebben.

In een bergkloof ontmoet ze nu David en zijn mannen. David zit vol boosheid over wat er voorgevallen is en wel in het bijzonder over het feit dat hem kwaad voor goed vergolden is. In zijn woede spreekt hij een soort eed uit die er op neer komt dat hij voor de morgen alle mannen van Nabal gedood zal hebben.

25.5 Het pleidooi van Abigaïl 25:23-25:31

Bij het zien van David vernedert Abigaïl zich voor David, ze komt snel van haar ezel af en werpt zich voor de voeten van David. Ze noemt David mijn heer en zegt dat op haar de schuld rust. Ze had, naar haar mening, beter moeten opletten. Immers haar man is, overeenkomstig zijn naam, een dwaas en toen de mannen van David kwamen had zij paraat moeten zijn en dat was ze niet. Is hier sprake van werkelijke schuld? Het lijkt me van niet. Je kunt als vrouw niet voortdurend paraat zijn om de dwaasheid van je man 'op te vangen'. Maar laten we eens kijken, wat doet Abigaïl om het naderende onheil af te wenden?

- Ze neemt nederig de schuld op zich en vraagt vergeving. Een soort plaatsvervangend belijden.
- Ze neemt voedsel en drinken mee voor David en zijn mannen.
- Door haar interventie heeft de Heer David belet bloedschuld op zich te laden. Het oordeel komt de Heer toe
- Ze maakt David (profetisch) duidelijk hoe zijn toekomst zal zijn en dat de HERE hem zal beschermen tegen zijn vijanden

Ze vraagt ook nog aan David haar dienstmaagd te gedenken als de HERE wel gedaan heeft aan mijn heer (31). David zou meer doen dan gedenken, zoals spoedig blijkt.

25.6 Het antwoord van David 25:32-25:35

De reactie van David op Abigaïl's rede begint met een lofprijzing op de HERE, de God van Israël. Hij heeft Abigaïl gezonden om David te beletten bloedschuld op zich te laden. David prijst ook het verstand van de vrouw en tenslotte ook de vrouw zelf die met haar moedige daad een hoop narigheid heeft voorkomen.

Nogmaals herhaalt David wat er gebeurd zou zijn als Abigaïl niet snel gehandeld had. Er zou voordat de ochtend aanbreekt niet één man van Nabal in leven zijn gebleven (lett.: niet één overgebleven urinerende tegen de muur).

David aanvaardt nu het geschenk van Abigaïl en zegt dat ze in vrede naar haar huis kan gaan. Hij belooft naar haar te luisteren en is haar welgezind.

25.7 Abigaïl wordt David's vrouw 25:36-25:44

Hoe liep het met Nabal af? In zijn huis houdt hij een groot feestmaal (als van een koning). Dit feestmaal hield waarschijnlijk verband met het jaarlijkse schaap-scheerdersfeest. Als Abigaïl bij dit feest komt kan ze haar man, die in een vrolijke stemming is, niets vertellen want hij is zwaar beschonken en in een roes. De volgende ochtend, als Nabal weer nuchter is, vertelt ze hem wat er is voorgevallen en dit valt zo slecht bij Nabal dat hij een soort beroerte/hartaanval krijgt waar hij tien dagen later aan overlijdt. De tekst vermeldt nog dat het hier gaat om een oordeel van God, het is dus zeker niet alleen maar 'een grote schrik'.

Als David hoort van de dood van Nabal dan prijst hij de HERE om drie zaken:

- Hij heeft David recht gedaan voor de schande hem aangedaan
- Hij heeft David weerhouden van het kwade (anders had David bloedschuld op zijn geweten)
- Hij heeft het kwaad van Nabal aan Nabal zelf vergolden.

Nu zend David boden tot Abigaïl om met haar over een huwelijk met David te spreken.

Bergen² bespreekt nog de mogelijkheid dat David hier optreedt als losser omdat hij als familie verwant is met Nabal. Heel nederig aanvaardt Abigaïl het huwelijksaanzoek van David en gaat ze, als rijke vrouw op een ezel gezeten met vijf van haar dienaressen op weg naar David en zij wordt, zo lijkt het, zijn derde vrouw. Zoiets was niet God's ideaal, maar het werd ten tijde van het OT wel getolereerd. Door het huwelijk met de weduwe van Nabal krijgt David ook een wettelijke claim op zijn eigendommen. Dit zou later mogelijk een belangrijke rol hebben gespeeld toen hij in Hebron (dicht bij Karmel) koning werd³.

De andere vrouwen van David waren Ahinoam en Mikal. Mikal, zijn eerste vrouw, was inmiddels door Saul aan een ander gegeven, een zekere Palti. Mogelijk is dit gebeurd nadat David van Mikal gevlucht was (1 Sam. 19:17). Ahinoam was de moeder van Amnon, de eerstgeborene van David (1 Sam. 3:2).

25.8 Vragen

1. Abigaïl wordt in dit hoofdstuk een verstandige vrouw genoemd. Wat is, bijbels gezien, volgens u een verstandige vrouw?
2. David, een man Gods, kon toch nogal eens ‘heetgebakerd’ reageren. Is dit altijd zonde? Motiveer uw antwoord.
3. God beschermde David voor de zonde van ‘bloedschuld’(34). Iemand zegt tegen u: David had zelf ook beter moeten opletten, hij kende toch de Torah? Wat vindt u van deze opmerking? Motiveer uw antwoord.

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996, pag. 245*
2. *Ibid, pag. 252*
3. *Ibid, pag. 253*

26. David spaart Saul opnieuw 26:1-26:25

26.0 Inleiding

Saul is wel bijzonder hardnekkig in het achtervolgen van David. Het leek er even op dat Saul tot een soort inkeer was gekomen, maar nu de gelegenheid zich aandient doet hij weer een nieuwe poging. Natuurlijk loop dat op niets uit, want de HERE beschermt David en opnieuw spaart David het leven van Saul. Hierna lezen we niet meer dat Saul David achtervolgt, maar David voelt zich nog steeds niet veilig.

26.1 Saul achtervolgt David in de woestijn 26:1-26:4

De Zifieten kwamen weer bij Saul in Gibeon om hem in te lichten over de verblijfplaats van David. Waar Chalika ligt is onzeker, mogelijk ergens ten oosten van de plaats Ziph (zie het kaartje op bladz. 76). Vanwaar deze haat tegen David? Mogelijk heeft dit te maken met het feit dat deze tak van de familie van de Kalebieten niet erg ingenomen was met het huwelijk van David met Abigaïl¹. Het rijke bezit van de Kalebiet Nabal zou anders mogelijk hen zijn toegekomen.

Saul gaat nu weer met drieduizend geoefende strijders naar de woestijn van Zif om David daar te gaan zoeken. Ze arriveren op de plaats die door de Zifieten is aangewezen, terwijl David (daar dichtbij) in de woestijn is. David merkt dat Saul hem gevolgd is en zendt verkenners uit die bevestigen dat Saul en zijn troep nu echt dichtbij zijn.

26.2 David komt dicht bij Saul 26:5-26:16

David waagt het er nu op en komt dichtbij de plaats waar Saul gelegd is. Hij bevindt zich blijkbaar in het midden van het kamp op de top van de heuvel Chakila met zijn neef Abner (een soort generaal) direct in zijn buurt. Op deze manier lijkt maximale veiligheid voor Saul gewaarborgd.

David vraagt nu aan twee mannen, Achimelek en Abisaï (zijn neef) om met hem mee te gaan naar Saul in de legerplaats. Alleen Abisaï gaat met David mee.

Het gaat natuurlijk om een uiterst hachelijke onderneming en David moet geloof hebben gehad dat de HERE hem zou beschermen (12) anders onderneem je zo iets niet. Als ze in de buurt van 'de maximaal beschermde' Saul zijn meent Abisaï dat dit nu een van God gegeven gelegenheid is om Saul te doden, hij kan het nu met één stoot doen. Maar wanneer mag je je vijand doden? Let wel, we zijn hier in de periode van voor het kruis! In de ogen van David mag dat in ieder geval niet als je vijand een gezalfde van de HERE is, dus dat hij op de één of andere manier heeft gekregen aan de Heilige Geest. Dat gold ook voor Saul hoewel hij later helaas zijn 'zalving' later verloor. David wilde het doden aan de HERE overlaten. Hetzij door een gewone sterfdag, hetzij in de strijd.

David verhindert dus dat Saul gedood wordt en beperkt zich tot het nemen van de speer en de waterkruik van Saul en verwijdt zich met Abisaï van die plaats. Dat niemand iets merkt heeft te maken met Gods ingrijpen in de situatie en niet met behendigheden van de betrokkenen.

David verwijdert zich nu van die plaats en gaat naar de bergtop aan de overkant van de bergtop waar Saul is. De afstand tussen beide plaatsen heeft dan een veilige grootte, maar David kan zich nog wel hoorbaar maken (het geluid draagt in die omgeving blijkbaar ver) voor Saul en zijn mannen.

David roept nu naar de overkant en in het bijzonder naar Abner die toch de hoofdbewaker van Saul is. Op sarcastische en scherpe wijze spreekt hij Abner aan om zijn jammerlijke falen om Saul te bewaken. Dat Abner hier niets aan kon doen (zijn slaap was bovennatuurlijk) doet hier niet ter zake. Als bewijs toont David de speer en de waterkruik die bij Saul stonden.

26.3 Saul reageert en David antwoordt 26:17-26:20

David maakt zijn identiteit niet aan Abner bekend, maar dan reageert de inmiddels ontwaakte Saul. Hij herkent de stem van David. Ook nu, evenals de vorige keer in hoofdstuk 24, is David weer 'Saul's zoon'. Ook nu reageert David weer nederig. Hij noemt Saul 'mijn heer' en 'mijn heer de koning' en stelt Saul de vraag: 'Wat voor kwaad heb ik bedreven?' Het vervolg is wat cryptisch, maar het komt neer op het volgende: De hetze van Saul tegen David kan twee verschillende oorzaken hebben.

De eerste mogelijkheid is dat God het is die dit veroorzaakt. In dat geval is er blijkbaar zonde bij David en is er een offer nodig voor verzoening. De andere mogelijkheid is dat het mensen zijn die de hetze van Saul tegen David veroorzaken. Dan zijn ze vervloekt voor het aangezicht van de Heer omdat ze David opjagen van zijn eigen land naar andere landen en hem als het ware er toe aanzetten om andere goden te gaan dienen.

David wil hiermee natuurlijk duidelijk maken dat de hetze tegen hem van Saul zelf komt en Saul moet eens goed beseffen waar hij mee bezig is en hoe zinloos en onrechtvaardig het is om hem te vervolgen..

26.4 De reactie van Saul en het antwoord van David 26:21-26:25

Het lijkt er weer op dat Saul berouw heeft en tot inkeer is gekomen. Hij erkent zelfs dat hij ernstig gedwaald heeft. Maar David kent Saul beter dan dat Saul zichzelf kent. David keert niet terug en laat ook de speer door een van de mannen van Saul halen. Ook doet hij nog een uitspraak die overeenkomt met Gal. 6:7 (wat een mens zaait zal hij ook oogsten) en 'past dit toe' in vers 24. Het leven van Saul was kostbaar in de ogen van David zo moge ook David's leven kostbaar zijn in de ogen van de Heer.

De laatste woorden van Saul naar David bevatten een zegenbede. Hierna zouden ze elkaar in dit leven niet meer zien.

26.5 Vragen

1. Psalm 54 heeft betrekking op dit hoofdstuk. Wat spreekt u het meeste aan in deze psalm en welke toepassing kunt u hieruit maken op uw eigen leven?
2. Abisai (8a) en ook David zelf (23) zagen het als leiding van God dat Saul aan David overgeleverd was. Waaruit blijkt dat? Waarom zou God dit gedaan hebben? Saul was toch inmiddels onbekeerlijk geworden, of toch niet?

3. Is David volgens u een goed voorbeeld van een zachtmoedig man?

Verwijzingen

1. Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996, pag. 255

27. David weer bij de Filistijnen 27:1-27:12

27.0 Inleiding

Ondanks de belofte van Saul uit het vorige hoofdstuk (26:21) is David er niet gerust op. De Bijbel vermeldt in vers 1 wat David dacht. Menselijkerwijs begrijpelijk, gezien de herhaalde onbetrouwbaarheid van Saul, maar toch... God had David al zo vaak geholpen en beschermd. Hij moet ook geweten hebben dat God hem tot koning over zijn volk had bestemd (16:1), waar was zijn geloof? Hoe dan ook, David meent dat hij rust zal krijgen bij de vijanden van zijn volk: de Filistijnen en, in het bijzonder bij Akis, waar hij tevoren als een krankzinnige was weggestuurd (21:15). En inderdaad, we lezen in vers 4 dat Saul hem niet langer zocht.

27.1 David zoekt veiligheid bij de vijand 27:1-27:7

David met zijn beide vrouwen en zeshonderd man krijgen dus onderdak bij Akis in Gat. Toch lijkt het David beter voor hem en voor Akis als hij met zijn gevolg niet meer in Gat blijft, maar in een andere plaats. Akis is hem blijkbaar gunstig gezind en geeft hem de plaats Siklag in het vlakke land. Hij verblijft totaal één jaar en vier maanden in het gebied van de Filistijnen.

We kunnen ons afvragen waardoor de houding van Akis ten opzichte van David veranderd is. Ook David moet dat op de één of andere manier geweten hebben, anders was hij niet naar hem gegaan. Mogelijk gaat hier het oude gezegde op: de vijand van mijn vijand is mijn vriend. Verder heeft Akis geweten van de militaire vaardigheden van David. Zijn strijders zouden huurlingen in het leger van Akis kunnen zijn.

27.2 David's militaire operaties 27:8-27:12

Vanuit David's standplaats onderneemt David militaire operaties op de Gesurieten, Gizrieten en de Amelekieten. Van de laatsten weten we dat Saul naliet ze allemaal uit te roeien. De eerstgenoemden waren onder Jozua niet verslagen (Joz. 13:1 en 2), van de Gizrieten weten we alleen het territorium waar ze woonden en dat land behoorde tot Juda. Kortom: alle drie bevolkingsgroepen bezetten land dat toebehoort aan Israël, maar dat in die tijd in het land van de Filistijnen lag. In die zin waren de veroveringsoperaties van David legitiem, hij veroverde wat in feite al tot Israël behoorde. Men kan er moeite mee hebben dat David bij die rooftochten man noch vrouw in leven liet. Waarom, behalve het roven, die moordpartijen? Hoe merkwaardig het ook klinkt, de acties van David waarin in overeenstemming met het Torah-gebod (Deut. 20:16 en 17). Er is hier dus geen sprake van bloedschuld.

Een ander punt is het liegen van David tegen Akis. Natuurlijk deelde hij van de buit met Akis en als Akis dan vroeg waar David invallen had gedaan dan noemde David gebieden die bij Israël hoorden. Daar had Akis natuurlijk geen probleem mee, want daarmee zou David zich in een kwade reuk brengen bij zijn volksgenoten en daardoor voor altijd bij Akis blijven. Dat was ook de reden dat David niemand van zijn rooftochten in leven liet, ze zouden eens kunnen verraden waar David werkelijk geweest was.

27.3 Vragen

1. Kun je zeggen dat David ‘in dit hoofdstuk’ gebrek aan geloof had? Motiveer uw antwoord.
2. Wat vindt u van de leugens van David tegen Akis? Liegen is op zich zondig, maar is het in dit geval excuseerbaar? Licht het antwoord toe.

28. Saul te Endor 28:1-28:25

28.0 Inleiding

Dit is naar mijn mening één van de meest tragische geschiedenissen in het OT. Een koning die ‘begint in de Geest’ eindigt in wat nog minder is dan ‘in het vlees’: het demonische. In een wanhopige poging om bovennatuurlijke raad te ontvangen in een crisissituatie neemt Saul zijn toevlucht tot het raadplegen van geesten van doden, iets waarin de Torah de doodstraf op staat.

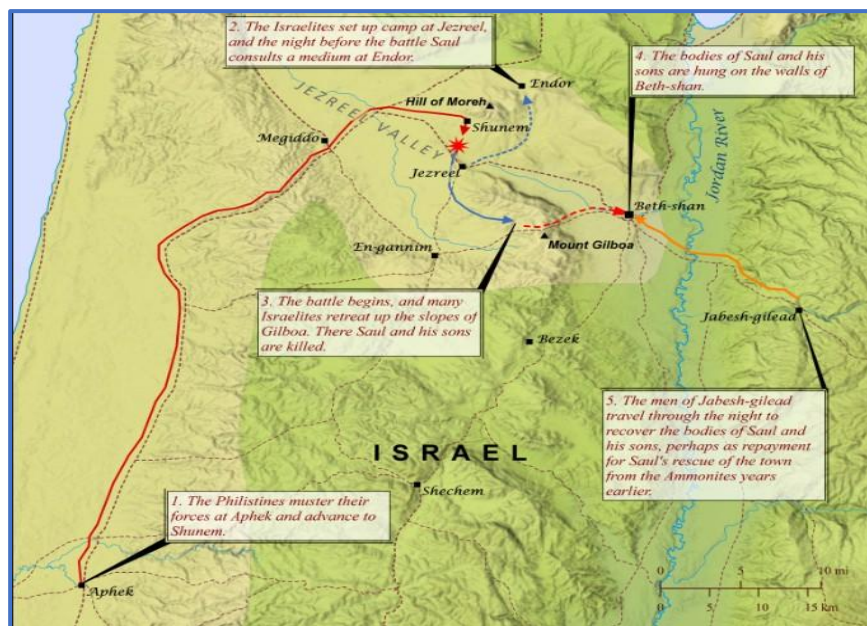
28.1 In die dagen 28:1-28:3

Vers 1 begint met: In die dagen...Dit lijkt betrekking te hebben op het voorafgaande in hoofdstuk 27. David ondernam zijn veldtocht, zogenaamd voor Akis, en het is goed mogelijk dat de Filistijnen meenden dat de tijd weer rijp was om in Israël toe te slaan. In ieder geval ‘herinnert’ Akis David aan zijn plicht en David geeft een wat cryptisch antwoord. David kan hiermee twee kanten op ¹: Wat hij kan doen voor, of juist tegen de vijanden van Israël? Akis verondersteld blijkbaar de eerste mogelijkheid want hij geeft David een permanente vertrouwenspositie als lijfwacht.

De rouwperiode voor Samuël was inmiddels achter de rug en Saul had de dodenbezweerders en waarzeggers uit het land verwijderd. Zeker dat laatste is een belangrijk gegeven om de rest van de geschiedenis goed te begrijpen.

28.2 Saul raadpleegt een medium 28:4-28:14

De Filistijnen legeren zich te Sunem, een strategische plaats, die uitzicht geeft op de Jizreël-vallei, waar belangrijke handelscaravanen doorheen gaan. Saul legerd zijn troepen op Gilboa, een berg vanwaar hij een goed uitzicht heeft op de troepen van de Filistijnen. Zie het kaartje hiernaast. Als Saul het leger van de Filistijnen ziet beeft zijn hart. Als de HERE aan zijn kant had gestaan dan

Bible Mapper 5.1

zou er goede moed zijn. Maar de HERE was van hem geweken en antwoordt hem niet meer. De Urim helpt dan niet meer want hiervoor is een priester nodig en die zijn niet meer bij Saul, evenmin profeten (Samuël was gestorven).

In zijn wanhoop vraagt Saul aan zijn dienaren om een vrouw te zoeken die de geesten van doden kan bezweren, dan zal hij haar om raad vragen. Je moet inderdaad wel heel wanhopig zijn om iets te gaan ondernemen wat God uitdrukkelijk verboden heeft. Zijn dienaren weten dat er nog zo'n vrouw te Endor woont en Saul gaat er met twee bodyguards naar toe. Hij is vermomd en het gebeurt in de nacht want hij wil vanzelfsprekend op geen enkele manier herkend worden en dat temeer omdat hij door een gebied gaat waar Filistijnen aanwezig zijn.

Saul arriveert bij de vrouw en vraagt haar of ze met behulp van een geest van een dode iemand laat opkomen die Saul zal noemen. De vrouw meent echter dat de bezoekers er op uit zijn om haar in de val te laten lopen. Saul had immers alle dodenbezweerders en waarzeggers in het land uitgeroeid, mogelijk op aanwijzing van Samuël. Als zij ingaat op het verzoek van 'de vreemdeling' dan zou ze haar eigen doodvonnis tekenen.

Saul zweert nu bij de HERE dat ze geen schuld op zich laadt als ze aan zijn verzoek voldoet. Wat een enorme vergissing, menen dat je schuldloos tegen Gods gebod zou kunnen ingaan en dan ook nog erbij zweren. Dit is inderdaad godslasterlijk.

De vrouw is nu gerustgesteld (?) en vraagt wie ze moet laten opkomen. Saul vraagt dat ze Samuël doet opkomen. Als de vrouw dan Samuël ziet slaat ze een luide kreet omdat ze nu ontdekt dat de 'vreemdeling' Saul zelf is. Hoe ze dat zo ineens ziet, is niet duidelijk. Maar blijkbaar heeft het zien van Samuël dit op de een of andere manier getriggerd.

De vrouw voelt zich bedrogen, maar Saul stelt haar gerust en vraagt haar wat ze ziet. Ze vertelt Saul dat ze een bovennatuurlijk wezen uit de aarde ziet opkomen. In het Hebreeuws staat voor 'bovennatuurlijk wezen' het woord 'elohim' (= goden). Verschillende vertalingen zijn: a god (ASV), gods (KJ21), a divine being (NASB20), een goddelijke gestalte (NBV21), een goddelijk wezen (HSV).

Dan vraagt Saul naar zijn gestalte en uit de beschrijving (een oud man met een mantel) concludeert Saul dat het om Samuël gaat. Onder de indruk van deze verschijning knielt Saul neer met het gezicht naar de grond en dan gaat Samuël spreken.

Hier komen vele vragen naar voren en daar moeten we iets over zeggen. Niet weinigen vragen zich af of hier werkelijk Samuël opstijgt uit het dodenrijk (wat in de aarde 'werd/wordt gedacht). Ze menen dat God nooit zo iets zou toestaan. Het is, zo meent men, een demonische macht die Samuël goed imiteert (omdat deze Samuël gedurende zijn leven goed heeft geobserveerd). Ik laat deze mening voor wat ze is, maar in ieder geval spreekt deze 'Samuël' de waarheid en profeteert correct over wat er gaat gebeuren. Uit de tekst blijkt ook nergens dat het om een demonische geest zou gaan.

Samuël vraagt Saul waarom hij hem heeft verontrust en hem heeft laten opkomen. Dan legt Saul uit wat er aan de hand is en dat hij in grote nood verkeert. Hij verwacht of hoopt dat Samuël nog een goede raad voor hem heeft.

28.3 Samuël antwoordt 28:15-28:20

Samuël geeft een heel hard antwoord, waar geen enkele hoop uit klinkt. Niet alleen Saul zal de volgende dag sterven, maar ook zijn zonen. Ook het leger van Israël zal in de macht der

Filistijnen gegeven woorden. De oorzaak? De ongehoorzaamheid van Saul, in het bijzonder bij het gedeeltelijk ‘sparen’ van Amalek.

De woorden van Samuël zijn te veel voor Saul. Hij valt in zijn volle lengte op de grond en zijn kracht begeeft het omdat hij de hele dag en nacht niets gegeten had (vasten voor de strijd?).

Was Saul hier ‘ergens’ nog te redden? De enige mogelijkheid lijkt een van harte bekering tot de HERE en het belijden van zonden. Maar het is de vraag of bekering hier nog mogelijk is. Wanneer het hart zich steeds weer verhardt tegen de levende God dan wordt echte bekering steeds moeilijker. Zie ook Heb. 3:7-14.

28.4 Saul eet weer iets 28:21-28:25

De vrouw ziet dat Saul zeer ontsteld is en probeert Saul over te halen iets te eten. In eerste instantie weigerde hij (mogelijk vanwege een eed om te vasten), maar als de vrouw alsmede zijn dienaren blijven aandringen geeft hij toch toe. De vrouw bereidt vervolgens een koninklijk maal (mestkalf) voor Saul en zijn dienaren. Na dit gebruikt te hebben, waar geruime tijd overheen gaat, vertrekt Saul met zijn dienaren nog diezelfde nacht.

28.5 Vragen

1. Waarom neemt God juist occulte zonden (zoals waarzeggerij en het oproepen van doden) zo ernstig?
2. Wat moet u doen als u zelf betrokken bent geweest bij occulte zonden? Wanneer is bevrijding noodzakelijk?

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996, pag. 263*

29. David gewantrouwd door de Filistijnen 29:1-29:11

29.0 Inleiding

De Filistijnen trekken op om met Israël te strijden en David en zijn mannen die al een jaar in dienst zijn bij Akis worden geacht om mee te doen met de Filistijnen. Dit wekt wantrouwen bij de aanvoerders van de legers der Filistijnen en ze dringen er bij Akis op aan om de Hebreëen weg te zenden omdat ze anders met de vijand zouden kunnen gaan meedoen.

29.1 Zend die man heen...29:1-29:5

De Filistijnen verzamelden al hun legers te Afek (29:1) terwijl ze in 28:4 al opgerukt zijn naar Sunem. Hoofdstuk 29 speelt zich dus af in de tijd tussen 29:1(eerder) en 28:4 (later).

Saul is met zijn troepen gelegerd bij de bron te Jizreël (daar is in ieder geval genoeg water voor de troepen) bij Gilboa en verwacht blijkbaar dat de Filistijnen zullen proberen om controle te krijgen over de Jizreël-vallei, waarin een belangrijke handelsroute lag. De legers der Filistijnen rukken op naar hun bestemming en hierbij zijn ook de mannen van David en Akis. De aanvoerders van de Filistijnen vertrouwen het niet dat ook de Hebreëen, mannen van David, hier bij zijn. Immers, al eerder was het misgegaan toen een aantal mannen van Israël eerst met de Filistijnen meegingen, maar zich later toch tegen hen keerden (14:21). Akis, doet zijn best hen gerust te stellen door te verhalen dat David al langer dan een jaar bij hem in dienst is en dat hij niets op hem heeft aan te merken.

De aanvoerders der Filistijnen worden nu boos op Akis en dringen aan. Ze suggereren dat David zal proberen 'in een goed blaadje' bij Saul te komen ten koste van Filistijnse mensenlevens. Ze halen ook aan dat David een vaardig krijgsman was over wie ze bij reidans een beurtzang aanhieven.

29.2 Akis geeft toe 29:6-29:7

Onder deze druk geeft Akis toe. Hij begint met een sterke uitdrukking. Geloofde Akis ook in de HERE, of zei hij dit om David een plezier te doen? In ieder geval ziet hij het wel helemaal zitten met David, hij heeft geen kwaad in hem gevonden al die tijd dat David in zijn dienst was. Maar vanwege de wantrouwende houding van zijn collega's de stadsvorsten vraagt hij aan David om in vrede terug te gaan naar Siklag en nog met het verzoek om niets te doen wat de antipathie van de stadsvorsten nog verder aanwakkert.

29.3 David moet gaan 29:8-29:11

David lijkt nog wat tegen te sribbelen en het is zeer de vraag of hij werkelijk betreurt dat hij van Akis moet heengaan. Maar hij wordt in vrede heengezonden door Akis, die hem ook nog eens vergelijkt met een engel Gods. De volgende dag, vroeg in de morgen, vertrekt David met

zijn dienaren naar Siklag, de stad die hij van Akis gekregen had. Daar zou een onaangename verrassing op hem wachten.

29.4 Vragen

1. Er is een groot contrast tussen de eerste keer dat Akis David wegstuurde (21:15) en de tweede keer (29:10). Hoe is dit grote verschil te verklaren? Zou u hier een toepassing kunnen maken voor uw eigen leven?

30. Maar David sterkte zich in de HERE, zijn God 30:1-30:31

30.1 Inleiding

Deze geschiedenis loopt ongeveer parallel aan die van hoofdstuk 31 waar Saul strijdt tegen de Filistijnen. David krijgt hier in eerste instantie te maken met een ernstige teleurstelling, maar door zich te sterken in zijn God behaalt hij uiteindelijk een geweldige overwinning. Een belangrijke les voor een ieder van ons.

30.2 Inval van de Amelekieten 30:1-30:6

David en zijn zeshonderd mannen zijn op de terugweg van de Filistijnen en op de derde dag arriveren ze bij de plaats die David van Akis gekregen had: Siklag. Oorspronkelijk zullen ze in een goede stemming geweest zijn, ze waren uit het leger van de Filistijnen ‘ontslagen’ en dat betekent dat ze niet tegen hun eigen landgenoten hoefden te vechten. Maar die stemming zou spoedig finaal omslaan in het tegendeel toen ze bij Siklag arriveerden. Niet alleen was hun stad veroverd en verbrand, ook hun vrouwen, zonen en dochters waren meegenomen door de Amelekieten. Het is een beetje vergelijkbaar met de ervaring die Job had gehad (Job 1:12-19) alleen dan vermenigvuldigd met zeshonderd ¹.

De actie van de Amelekieten zal ongetwijfeld een wraakactie zijn geweest voor de rooftochten die David ondernam (27:8). Het is misschien nog gelukkig te noemen dat het bij ‘ontvoeren’ gebleven was in plaats van ‘gedood’. Maar nu zouden ze als slaven gebruikt kunnen worden of als gijzelaars.

De consternatie is enorm, ze huilen tot ze niet meer huilen kunnen. Ook David is persoonlijk zeer getroffen. Zijn beide vrouwen, Achinoam en Abigaïl zijn meegenomen. Wat er voor hem nog bijkomt is dat hij blijkbaar de rol van ‘zondebok’ krijgt, iets wat je vaak kunt meemaken als er grote volkswroede is en er een schuldige moet zijn. Zelfs het woord ‘stenigen’ wordt gehoord. Het volk is zeer verbitterd vanwege de ontvoerde zonen en dochters.

Maar dan volgt er zo mooi: Maar David sterkte zich in de HERE zijn God.

In tijden van crisis bidden we vaak: “Heer, geef me kracht om dit of dat aan te kunnen”. Dit is zeker geen slecht gebed. We vragen God dan om initiatief te nemen in onze crisis. Maar hier lezen we dat David zelf initiatief neemt: Hij sterkt zich in de HERE zijn God. Dit is een daad van geloof waarin hij als het ware uitspreekt dat de HERE zijn God is en er op vertrouwt dat Hij hem zal helpen. Zoals hij ook in Ps. 28:7a spreekt:

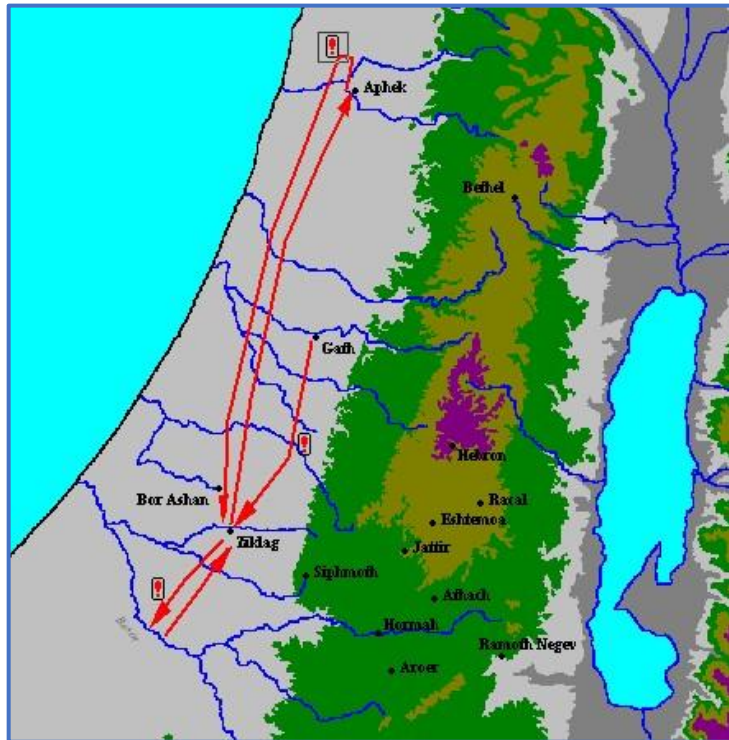
Ps 28:7 De HERE is mijn kracht en mijn schild; op Hem vertrouwde mijn hart en ik werd geholpen.

30.3 De HERE raadplegen 30:7-30:10

Ook al voelt David zich nu inwendig gesterkt dan gaat hij toch niet lukraak iets ondernemen, hij raadpleegt eerst de HERE. In die tijd gebeurde dat nog via de priester en de efod. David stelt, via Abjatar, duidelijke vragen aan de HERE, moet hij deze bende achtervolgen en zal ik

ze inhalen? De Here geeft een bevestigend antwoord en geeft ook aan dat de gevangenen bevrijd zullen worden. Wat is hier een scherp contrast tussen Saul en David. Beiden zoeken bovennatuurlijke hulp vanuit een crisissituatie. Alleen Saul doet dat bij de vijanden van de HERE terwijl David hulp verwacht van de HERE. De resultaten zijn overeenkomstig: David behaalt een grote overwinning maar Saul en zijn zonen sterven en Israël lijdt een nederlaag tegen de Filistijnen (zie hoofdstuk 31).

David gaat nu met zeshonderd man achter de Amelekieten aan. Bij de beek Besor (zie kaartje) blijft tweehonderd man achter die te uitgeput zijn (waarschijnlijk ook emotioneel) en David gaat nu met vierhonderd man verder. De rode pijlen op het kaartje geven de routes aan die David volgde te beginnen bij Gat (toen hij bij Akis diende). Van Akis kreeg hij Siklag. Vanuit Siklag ging hij naar de Filistijnen bij Afek, maar daar werd hij weer teruggestuurd naar Siklag. Vanuit (de puinhopen van Siklag) gaat hij nu richting Egypte achter de Amelekieten aan. Bij de beek Besor blijven tweehonderd man achter.

PC Bible Atlas Parsons Technology

30.4 Een Egyptenaar helpt 30:11-30:16

Op de achtervolgingstocht wordt een Egyptenaar aangetroffen, een slaaf, die drie dagen geleden ziek was achtergelaten door zijn heer, een Amelekiet. Hieruit blijkt ook duidelijk de wreedheid van dit volk, dat Saul geheel had moeten uitroeien. Tegelijk is het ook weer een voorziening van de HERE, want door deze man wordt David geleid naar de verblijfplaats van de Amelekieten.

De Egyptenaar wordt bij David gebracht en na het nodige gegeten en gedronken te hebben komt hij weer bij zijn positieven. David vraagt hem naar zijn achtergrond en naar wat er de afgelopen dagen gebeurd is. Dan verhaalt de Egyptenaar van de rooftochten die ze ondernomen hebben, zowel in Juda als ook in het land van de Filistijnen waarbij ook Siklag werd verbrand. David vraagt nu aan de Egyptenaar om hen te leiden naar de verblijfplaats van de Amelekieten. De Egyptenaar stemt hiermee in maar laat David eerst zweren dat hij in leven gelaten zal worden en niet aan zijn heer zal worden uitgeleverd. David stemt hier blijkbaar mee in en zo vindt hij de streek waar zijn vijanden bivakkeren. Ze zijn over de gehele streek (ergens richting Egypte) verspreid en tot hun eigen ongeluk zijn ze aan het drinken en feestvieren over de gehele grote buit die ze in Juda en het land der Filistijnen behaald hebben.

30.5 David redde alles 30:17-30:20

Onder zulke ‘feestelijke omstandigheden’ kunnen de Amelekieten weinig goede weerstand bieden en David richt dan ook een grote slachting aan van de schemering tot de avond van de volgende dag. Behalve de vierhonderd jonge mannen op kamelen ontkomt er niemand. De slachting is dermate groot dat Israël de komende (±) 300 jaar geen tegenstand van de Amelekieten meer ondervindt. Pas bij Hizkia is er weer sprake van de Amelekieten (1Kron. 4:43)². Ook alles wat de Amelekieten hadden veroverd op hun rooftochten in Israël en Juda wordt buitgemaakt. Het grootste deel van de buit is voor David als leider van de groep, de rest wordt verdeeld onder de troepen van David.

Ook alle mensen komen weer terug waaronder de beide vrouwen van David en ook alle zonen en dochters.

30.6 Gelijk op zullen ze delen 30:21-30:25

Toen David en zijn troepen weer van het slagveld noordwaarts keerden ontmoetten ze de mannen die bij de beek Besor achtergelaten zijn omdat ze te vermoeid waren om nog verder aan de strijd deel te nemen. David toont zijn edelmoedige karakter door naar hun welbevinden te informeren. Er is in zijn houding niets van minachting voor hun ‘falen’.

Maar bij een aantal van zijn eigen manschappen is een heel andere houding. Ze vinden dat degenen die achtergebleven zijn geen recht hebben op een deel van de buit behalve aan ieder zijn vrouw en kinderen. Deze mannen worden in de tekst ‘slecht en nietswaardig’ genoemd, een vrij sterke uitdrukking.

Ook hier reageert David weer tamelijk mild: ‘Zo moet gij niet doen mijn broeders’. De achtergeblevenen (bij het pakgoed) moeten hetzelfde deel van de buit ontvangen als degenen die ten strijde trekken. Het belangrijkste argument voor David is dat God hen bewaard heeft en de overwinning heeft gegeven, alles is uiteindelijk aan Hem te danken.

Het principe dat David hier stelde is voortaan regel geworden in Israël: degenen die achterblijven bij de voorraden ontvangen dezelfde beloning als degenen die ten strijde trekken.

30.7 David zendt geschenken 30:26-30:31

Als David in Siklag is aangekomen zendt hij geschenken aan de oudsten van Juda, zijn vrienden. Het gaat om die plaatsen waar David met zijn mannen rondgezworven heeft. Op het kaartje op de volgende bladzijde zijn een aantal van die plaatsen te vinden. Mogelijk deed David dit met het oog op de ‘goodwill’ van de oudsten voor zijn soldaten en hun families die zich daar zouden kunnen gaan vestigen.

Bergen noemt nog een andere mogelijkheid². David is de gezalfde van de HERE (16:12-13). Als zodanig is hij aangewezen om de vijanden van Israël te bevechten, in het bijzonder de Amelekieten (Deut. 25:17-19) en zo de vereisten die de Torah stelt te vervullen. Met zijn geschenken zou David de aandacht hierop willen vestigen.

30.8 Vragen

1. Wat is volgens u een belangrijke voorwaarde om je bij crisissituaties te kunnen sterken in de HERE jouw God? Hebt u zelf ervaring met grote crisissituaties en hoe gaat/ging u er mee om?
2. Uit deze geschiedenis komen een aantal goede kanten van het karakter van David naar voren. Welke daarvan spreekt u het meeste aan en waarom?

Verwijzingen

1. *Logos 9 Bible Software NAC, Vol. 7 1,2 Samuël, Robert D. Bergen, Nashville, Tennessee, 1996, pag. 275*

2. *Ibid, pag. 280*

Bible Mapper 5.1

31. De dood van Saul 31:1-31:13

31.0 Inleiding

Eerst iets over de volgorde van de gebeurtenissen in de laatste vier hoofdstukken, want dat is een beetje lastig. In 29:1 lezen we dat de Filistijnen zich verzamelen te Afek en in 28:4 zijn ze hier vandaan opgetrokken en verzamelen ze zich te Sunem. Hierna gaat Saul het medium raadplegen, maar nu in 31:1 komt het tot een daadwerkelijk treffen tussen Israël en de Filistijnen. Het loopt uit op een grote nederlaag voor Israël en de tragische dood van Saul, zijn wapendrager en zijn zonen.

31.1 De dood van Saul 31:1-31:6

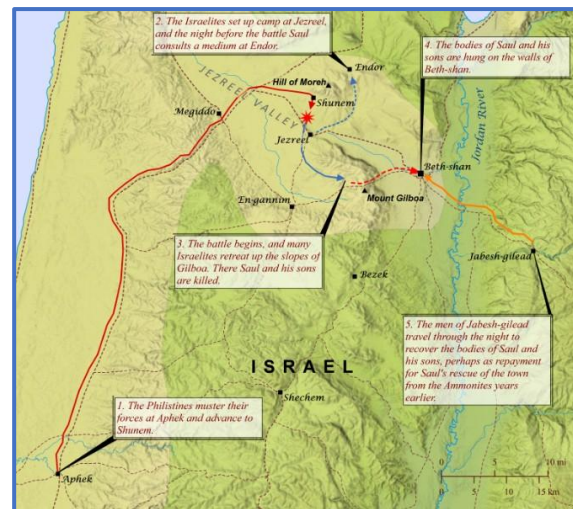
De mannen van Israël kunnen niet standhouden tegen de Filistijnen, ze slaan op de vlucht en daarbij vallen doden op het gebergte van Gilboa. Ook Saul en zijn zonen worden achtervolgd en daarbij vinden de zonen van Saul: Jonatan, Abinadab en Malkisua de dood.

Saul komt nu in het vizier van de boogschutters en vreest zeer voor zijn leven. Enkele vertalingen (NIV, KJ21,LXX) hebben ook nog dat Saul (ernstig) gewond werd. Maar Saul laat het niet zover komen dat de vijand hem nog levend (al of niet gewond) te pakken krijgt en dat hij op een verschrikkelijke manier gemarteld wordt (zoals in die dagen de gewoonte was bij overwonnen vijanden). Hij vraagt zijn wapendrager hem te doorsteken maar deze schrikt ervoor terug. Wellicht speelt daarbij een rol dat Saul een gezalfde van de HERE is.

Nu neemt Saul zelf het initiatief, hij stort zich in zijn zwaard en zijn wapendrager volgt hem daarna, mogelijk als een daad van solidariteit. Hiermee worden de woorden vervuld die Samuël nog geen vierentwintig uur geleden gesproken had. Let er ook op dat uit de woorden van Samuël (28:19) blijkt dat het de HERE is die de overwinning van de Filistijnen bewerkt heeft.

31.2 De Israëlieten vluchten 31:7-31:10

De Israëlieten die leven in de Jizreël vallei en aan de overzijde van de Jordaan (het gebied van Manasse) vluchten weg nu het leger van Israël verslagen is en Saul en zijn zonen dood zijn. De Filistijnen maken hier graag gebruik van. De volgende dag plunderen ze de gevallen op het slagveld en treffen daarbij ook Saul en zijn zonen aan. Naar de gewoonte van die tijd wordt het hoofd van de overwonnen bevelhebber afgehouden. Zijn lijk en die van zijn zonen wordt aan de muur gehangen te Bet-San. Verder wordt zijn wapenrusting geroofd en in de tempel van Astarte gelegd. Ze zenden overal in hun land boden rond om de 'goede tijding' te melden in

Bible Mapper 5.1

hun tempels en aan het volk. De gehate Saul, die hen jarenlang bestreed, is niet meer, het leger van Israël is verslagen en ze hebben controle gekregen over de belangrijke Jizreël-vallei.

31.3 De actie van de inwoners van Jabes 31:11-31.13

De inwoners van Jabes in Gilead hoorden wat er met Saul gebeurd was. Ze hadden een goede herinnering aan Saul, omdat hij hen verlost had van de vijandige plannen van de Ammoniet Nachas (11:1-11). De krijgslieden onder hen gaan nu op weg om de lijken weg te halen van de muur van Bet-San. Zo'n tocht is trouwens niet zonder gevaar, ze moeten de Jordaan oversteken en door gebied gaan waar de Filistijnen heersen en daarom gaan ze in de nacht (zo'n vier uur lopen). Ze nemen de lijken van de muur af en verbranden ze, dat wil zeggen het vlees, maar niet de beenderen (zie Amos 2:1). De beenderen worden begraven onder de Tamarisk te Jabes. Dat ze een Tamarisk kozen heeft mogelijk een symbolische betekenis omdat Saul onder dit type boom gewoon was 'raadszittingen' te houden (22:6). Het hierna zeven dagen lang vasten moet waarschijnlijk gezien worden als een daad van respect voor de gevallen leiders.

David zou later de inwoners van Jabes in Gilead prijzen voor hun diensten met betrekking tot het weghalen van de lichamen in Bet-San en het vervolgens begraven van hun beenderen in hun woonplaats (2 Sam. 2:5-7).

31.4 Vragen

1. Wat kunt u leren van de actie van de inwoners van Jabes-Gilead?